

GS CPA, INC.

ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ

Gurpreet Singh, CPA, MBA

Certified Public Accountant

5450 Lafayette Road, Suite#3,
Indianapolis, IN 46254

Ph: 317-248-4802

Fax: 317-800-7947

e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

AMANTEL.COM

\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)

ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ

24/7 Customer Service

ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ

1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

PJ Insurance, Inc.

5450 Lafayette Road, Suite # 3, Indianapolis, IN 46254

For All Your Insurance Needs.

Life, Health & Disability insurance
Home, Auto, Commercial, Worker Comp, Business
General Liability & other

"Ask us for new
Obamacare health
insurance quote"

Contact: Satvir K. Singh
Office Manager

Ph: 317-248-4802

Email: info@pjinsuranceinc.com

USPS - PP 1

Fifteenth Year of Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 15, Issue 24, June 14, 2014

20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਸੌਂਝੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਪੱਲੇ ਪਾਈ

● ਸਾਕੇ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਹਲੂਣਿਆ ● ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ 30ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਕਸ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੇ ਮਹਿਮਾਵਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ 30ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਗਰਮ-ਖਿਆਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਵਿਚਾਲੇ ਹਿੰਸਕ ਝੜਪ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਚੱਲੀਆਂ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਉਤਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਖੂਨ ਡੁੱਲਿਆ। ਇਸ ਝੜਪ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਾਰਕੁਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ 28 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 22 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਭਖਿਆ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ 30ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਬਾਰੇ ਖੂਬ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਣ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਉਧਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਧੜੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ

ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਝ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ

ਘਟਨਾ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕਰਾਰ

ਜਲੰਧਰ: ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਛੇ ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੇ ਹਿੰਸਕ ਟਕਰਾਅ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਈ, ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਅਰੇ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਮਾਈਕ 'ਤੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ, ਪਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੰਗਤ ਤੱਕ ਨਾ ਪੁੱਜਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਉਪਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਮਾਈਕ ਲੈਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤਕਰਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਤਕਰਾਰ ਹੱਥੋਪਾਈ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਗਰਮ-ਖਿਆਲ ਕਾਰਕੁਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿਥੇ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਖਿੱਚ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪਿਆ ਘੇਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਮਗਰੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਾਲੇ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੁੱਕਰੇ ਲੱਗੇ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂ ਹੁਣ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਈ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ

ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਗੀ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਚਾਰ ਵਾਰ ਜ਼ੀਰੇ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀਰਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ।

ਜੀਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ ਤੇ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Dhade & Associates, PC

Immigration Lawyers

WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ

*ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
*ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
*ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
*ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Ph: 248-254-3441

Fax: (248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: info@eagle.pro

7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

Herman Singh Dhade
Immigration Lawyer

World Wide Travel

www.fly2world.com

Bombay
\$960*

Amritsar
\$1075*

Delhi
\$975*

DETROIT
734 838 9998

CHICAGO
312 224 8800

*ਰੇਟ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਰਾਊਂਡ ਟ੍ਰਿਪ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ ਹਨ।

*ਰੇਟ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਰਾਂ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ।

ੴ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥

ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਚੇਤਨਾ ਸਮਾਗਮ

Guru Maniyo Granth Chetna Samagam

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ

ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ

ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਉਣਗੇ

ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਰਗ, ਕੈਂਟਨ

48055 E. Michigan Ave., Canton MI 48188

21 ਜੂਨ 2014, ਸਨਿਚਰਵਾਰ

ਸਮਾਂ: ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 734-578-3251

ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਲਾਲੀ) ਮਾਂਗਟ, ਫੋਨ: 734-732-7997

ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 734-664-7728

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖਾਲਸਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਫਲਿੰਟ

7252 Fenton Rd., Grand Blanc, MI 48439

22 ਜੂਨ 2014, ਐਤਵਾਰ

ਸਮਾਂ: ਸ਼ਾਮ 4:00 ਵਜੇ ਤੋਂ 7:00 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 347-654-2881

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 810-874-1997

ਸ. ਕਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 810-625-3737

ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 810-618-7280

ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ
ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ

ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਹੁਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ

ਆਪਸੀ ਗੁੱਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੋਈ ਅਣਕਿਆਸੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਇਥੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਸੀ ਗੁੱਟਬੰਦੀ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਤੇ ਯੂਪੀਏ-2 ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੋਈ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੇਮੇ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਲੈਣ ਦੀ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਫੁੱਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਧਨੀ ਰਾਮ ਸਾਂਡਿਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਡਿਲ ਸਮੇਤ ਇਸ

ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਆਫਤਾਬ ਅਹਿਮਦ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਕੱਤਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰਚਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਹਾਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨਾਲ ਇਕੱਲਿਆਂ ਲੰਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਜਵਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਗਰਾਈ ਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੇਤ ਨਾਲ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਮੂਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਚਿੱਠਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦਸ ਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਕੈਪਟਨ ਖੇਮੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਿਰਫ ਢਿਲੋਂ, ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਕੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ, ਹਰਚੰਦ ਕੌਰ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹਾਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਚਹੇਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਯੂਪੀਏ-2 ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਮੂਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਗਰਾਈ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੱਸਣਾ ਮੰਨੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸੰਸਦ 'ਚ ਰੂਡੀ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜੀਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੂਡੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰ-ਜਵਾਬੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰੂਡੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੁਝ ਭੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ

ਨੂੰ 30 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ ਆਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾ ਉਡਾਉਣ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰੂਡੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਨਾਂ ਲਏ ਉਸ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਵੀ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਜੇਤੂ ਆਗੂ (ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ 19 ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਕਰਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰੂਡੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ।

Personalized Service-Committed To Quality

Purchase and Refinance Your Home Loans.

Pre approval in one day, no cost, no obligation.

Conventional, ARM, Jumbo, FHA, VA,
USDA & HARP Loan Programs

ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਘਰ ਉਪਰ ਲੋਨ
ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

AMRIK P. SINGH
Mortgage Loan Originator
NMLS # 232904

7788 N. Milwaukee Ave.
Niles, IL 60714
Ph: 847-966-6700
Fax: 847-966-6723

Cell 312-608-0006

Email: asingh@candrmortgage.com
Website: www.candrmortgage.com

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮਿਡਵੈਸਟ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਸਾਲਾਨਾ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

5 ਜੁਲਾਈ 2014, ਸਨਿਚਰਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਰੰਗਾ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਗਾਇਕ: ਲਵਲੀ ਸਤਵਿੰਦਰ

ਸਥਾਨ

Busse Woods Elk Grove, IL 60007

Free Food
Free Parking

Free Entertainment

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ: ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੈੜਾ, ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਕਰ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਲੱਕੀ ਔਜਲਾ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਦਵਾਣ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ, ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਸਨੀ ਸੇਖੋਂ।

ਅਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ: ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀ, ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਨਿਰਭੈਅ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਭਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਛਿੰਦਾ ਮੱਲੀ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਾਮ ਲਾਲ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 630-957-8243

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ 'ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ'

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ 'ਫੀਡ ਬੈਕ' ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਘੁਮਾ-ਫਿਰਾ ਕੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। 'ਫੀਡ ਬੈਕ' ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ 'ਮਾਡਲ' ਉੱਤੇ ਹੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਬਠਿੰਡਾ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਹਲਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਲਗਾਉਣ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ ਤੇ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪਕੜ ਢਿੱਲੀ ਪੈ ਗਈ।

ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ, ਮਾਲ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸ ਵਿਗੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਹਾਲੀ, ਸੰਗਰੂਰ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਰੇਤ ਬੱਜਰੀ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ, ਕਲੋਨੀਆਂ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਈ ਫੀਸ ਆਦਿ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਭਾਰੂ ਰਹੇ ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਹ ਹੈ।

ਚੋਚਕ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਹਨ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਬੁਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਬੇਲਗਾਮ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥ ਸੁਣਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ

ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੱਢੀ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਮਰਵੇਲ ਵਾਂਗ ਵਧਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ। ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਚੁੱਕੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਉਂ ਭੁਗਤੇ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪਟਵਾਰੀ ਤੋਂ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਤੱਕ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦਾ ਜੋ ਰੁਝਾਨ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸਗੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਦਾ ਹਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਵੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢਣ ਤੱਕ ਚਲੇ ਗਏ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੇਤ ਬੱਜਰੀ ਦੇ ਭਾਅ ਆਸਮਾਨੀ ਚੜ੍ਹਨ ਤੇ ਕਿੱਲਤ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ। ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ

ਹੁਣ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ: ਸੁਖਬੀਰ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਫੀਡ ਬੈਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ, ਮਾਲ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਰਕਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਫੀਡ ਬੈਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਏ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬਾਕੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਵਿੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸੰਭਵ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹਨ, ਵੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੰਮ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਸਿਰਫ ਲਿਖਦੇ ਹੀ ਰਹੇ ਤੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਭਾਗ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਡੀ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਲੀਹ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ

ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸ. ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਇਨਾਤੀਆਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਥਨ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਗੱਠਜੋਤ ਦੇ ਮਾਝੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਲਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਨਿੱਘਰੀ ਹਾਲਤ, ਨਸ਼ਿਆਂ

ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ, ਰੇਤ ਬੱਜਰੀ ਦੀ ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਆਦਿ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਹਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਨਾ ਮਿਲਾਉਣਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲੀ ਗਈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੰਤਰ

ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਲਹਿਰ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਰਿਹਾ ਜਿਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੱਦਾਵਰ ਨੇਤਾ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਸਗੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੋਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ

ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਖਾਸ ਕਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਰੇਤ ਬੱਜਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਆਦਿ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੱਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕੀ। ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਪਤਨੀ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਹਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਭੰਨਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 27 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਰਾਹਤ, ਜ਼ਾਤੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ

ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਹੋਏ ਸਨ ਹੁਕਮ

ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ

ਬਠਿੰਡਾ: ਫਿਲਹਾਲ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਟੇਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ 21 ਮਈ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 295-ਏ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਹੋਏ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਅੱਠ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ

ਸਟੇਅ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 31 ਜੁਲਾਈ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਲਈ ਜਾਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਟੇਟ ਤੇ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਾਰਨੀ ਇਕਬਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿੰਗਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਟੇਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਲਿਆ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ

ਮਾਨਸਾ: ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ.) ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੋ ਜੇਤੂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨਕਸਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ.) ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਬਾਬਾ ਬੁਝਾ ਸਿੰਘ ਭਵਨ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਜਿਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਹਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦਾ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ.) ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਜਿਹੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਲੋਕ ਹਿਤ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਟਾ ਸਨਮਾਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਜਾਗਰੂ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਐਨ ਉਲਟ ਆਪਣੇ ਹੱਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬੀਤੇ 45 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ.) ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਅੱਜ ਵੀ

ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਖੁਦ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੀ.ਪੀ. ਆਈ. (ਐਮ.

ਐਲ.) ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਦਾਚਿਤ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬੇਵਜੂਬ ਬਦਨਾਮ ਕਰੇ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਲੀਡਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਜਯੋਂਤੀ ਰਾਮ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਿੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿੱਧ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਿੱਧ ਲਾ ਕੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਬੋਲ ਸਕਣ ਵਾਲੇ

ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਤਰੇ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇਵੇਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ। ਸਿੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਮਲ ਨਾਥ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਦੀਪਿੰਦਰ ਗੁੱਡਾ ਨੂੰ ਵਿੱਧ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਰੂਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਤਰਜਮਾਨ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਰੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਰੂਰ ਵੱਲੋਂ ਮੋਦੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਂਜ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਰੂਰ ਨੇ ਬਰੂਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਭਾਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸੁਆਲ ਟਾਲ ਦਿੱਤੇ।

ਸੈਫ ਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕਿਊਮਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ, ਕੈਲਮਜੂ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਵਿਚ
ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਫੋਨ: 616-334-1166

ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਮੋਹਾਲੀ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮੇਨ ਸੜਕ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ 5 ਏਕੜ
ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਢੇ 12 ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦੀ ਮੋਟਰ

ਸਮੇਤ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਪੈਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 209-483-9783

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

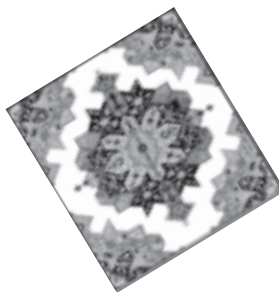
ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ
ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ
ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ
ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ
ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ
ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ
ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ
ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਐਵਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਵਿਚ
ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਖੁਲ੍ਹਾ ਗਿਆ ਹੈ

Truck Driving School

A-One Truck Driving School

2302 South West Street, Indianapolis, IN 46225

Gurinder Nagra, Ben Singh Bashal, Gurnam Dhaliwal

Ph: 317-653-6666

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ
ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370
* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

Punjab Times**Established in 2000
15th Year in Publication**

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrpondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Ne-
vada, Washington, Oregon, Arizona,
Georgia, Florida, New York, New
Jersey, Connecticut, Oklahoma, Penn-
sylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਘਟਨਾ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕਰਾਰ*(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)*

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੇ ਜੂਨ ਦਾ ਝਗੜਾ ਦੋ ਰਾਜਸੀ
ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਨਪ ਰਹੇ ਰੋਹ
ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਘਟਨਾ ਦੀ
ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਉਤੇ
ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ
ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਮੇਤ ਸੈਂਕੜੇ ਨਾਮਵਰ
ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ
ਦੀ ਕੀ ਤੁਕ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਖੁਦ ਇਕ ਧਿਰ
ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ
ਜਾਂਚ ਬੇਮਾਅਨੇ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਉਸ ਦੀ
ਰਿਪੋਰਟ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਜਾਂਚ
ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਸਟਿਸ
(ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ
ਸੁਤੰਤਰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰਿਆ ਕਿ
ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਕਰਵਾਈ
ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ
ਤੋਂ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬੀਤੇ ਤੋਂ ਕੁਝ
ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਝੜਪ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਪਈਆਂ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਰਾਹ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ
ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਈਆਂ
ਹਨ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ
ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਕੁਝ ਅਰਸੇ
ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਔਰਤਾਂ
ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਹ
'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਪਿਆ। ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ
ਕੁੱਲ 70 ਔਰਤਾਂ ਬੰਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 32
ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹਨ।

ਮੋਗਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਝੰਡੇਆਣਾ ਦੀ ਰਮਨਦੀਪ

ਕੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਥਾਣਾ
ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 10 ਕਿਲੋ ਭੁੱਕੀ ਸਮੇਤ
ਫੜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਔਰਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ
ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿਚ ਇਸ
ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਜੋੜਾ ਬੀਕਾਨੇਰ ਤੋਂ
ਭੁੱਕੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਪੁੜੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ
ਵੇਚਦਾ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਬੰਗੀ
ਨਗਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕੇਸ
ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ,
ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
ਮਹਿਲਾ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ

ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਗਰੀਆ ਤੋਂ
ਭੁੱਕੀ ਲਿਆ ਕੇ ਵੇਚਦੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ
ਹਲਕਾ ਲੰਬੀ ਦੇ ਥਾਣਾ ਲੰਬੀ ਵਿਚ ਇਕ ਜਨਵਰੀ
2004 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 42 ਔਰਤਾਂ
ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ
ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ
ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 190 ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ
ਹਨ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵੀ 20 ਮਈ ਤੋਂ
ਮਗਰੋਂ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕੇਸ
ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ
ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 10 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚੋਂ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਉਭਰੇ ਸਨ ਕਿ
ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਔਰਤਾਂ
ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਹਨ।
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ
ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 10
ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇਸ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤਾਂ
ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਲੰਧਰ
ਦਿਹਾਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ
ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਕਰੀਬਨ ਤਸਕਰੀ ਦੇ 250
ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ।
20 ਮਈ 2014 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ

**ਸੌਂੜੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਨਮੋਸ਼ੀ
ਪੱਲੇ ਪਾਈ***(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)*

ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਅਕਾਲ
ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ। ਹਿੰਸਕ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ
ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਣਾਅ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ
ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜਲ 'ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
ਕਰ ਰਹੇ ਪਾਠੀ ਵੀ ਪਾਠ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਇਸ
ਬਾਰੇ ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਈਕ ਦੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ
ਜੋ ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਸਕਣ, ਪਰ
ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਮਾਈਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ
ਸੰਗਤਾਂ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੱਲ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ
ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ
ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗ ਲਈ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਕਾਲ
ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟ-ਮਾਰ ਕਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 30 ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ
ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ (ਦਿਹਾਤੀ) ਦੇ
ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ ਡਾ. ਨਰੇਂਦਰ ਭਾਰਗਵ ਦਾ ਕਹਿਣਾ
ਸੀ ਕਿ ਸਮਗਲਰ ਆਪਣੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ
ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਤਸਕਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਔਰਤ 'ਤੇ ਛੇਤੀ ਕਿਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ। ਬਹੁਤੇ ਨਸ਼ੇਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ
ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ
ਪਿੰਡ ਝੋਰਤ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤਕਰੀਬਨ
26 ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ
ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 140 ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਸਕਰੀ ਦੇ
ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਇਕ
ਮਹਿਲਾ ਤਸਕਰ ਦੀ ਬਠਿੰਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ
ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ
ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੋਨਾਖੁਰਦ
ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਕਰੀਬਨ 60 ਪੁਲਿਸ
ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਪਿੰਡ
ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਸਕਰੀ
ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ
ਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਤੇ ਥਾਣਾ ਬੰਗਾ
ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ 140 ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਤਸਕਰੀ
ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ।

**ਬਿਜਲੀ ਕੱਟਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਤੋਟ
ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ**

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਝੋਨੇ
ਦੀ ਲੁਆਈ ਲਈ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਬਿਜਲੀ
ਸਪਲਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵਫ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ
ਜਾਪ ਰਿਹਾ। 10 ਜੂਨ ਤੋਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਸ਼ੁਰੂ
ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨ ਲੰਬੇ ਬਿਜਲੀ ਕੱਟਾਂ
ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ
ਨਾਲ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਦਮ ਲੁਆਈ
ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ
ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ
ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦੇ ਰੇਟ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਰ ਸੌ ਤੋਂ ਛੇ
ਸੌ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਸਾਲ ਕੱਚੇ ਖੇਤ ਦੀ ਲੁਆਈ
1700 ਰੁਪਏ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ 2200
ਰੁਪਏ ਰੇਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਕੇ ਖੇਤ ਦੀ ਲੁਆਈ
ਦਾ ਭਾਅ 2000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ 2600 ਬੋਲਣ

ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦੀ
ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਤਰੀਕ ਮਿੱਥੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਦਾ
ਜ਼ੋਰ ਇਕੋ ਵਾਰ ਪੈਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਹਿੰਗੇ
ਭਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਮਿਲਣੇ ਅੱਖੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਤਾ
ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ
ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਵਿਚ ਅੱਠ-ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਲਈ ਨਿਰਵਿਘਨ
ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ
ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੱਟਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਨੂੰ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ
ਦੀ ਮੋਟਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਜਣ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਦਾ
ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ
ਮੁਤਾਬਕ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 350
ਲੱਖ ਯੂਨਿਟ ਵਾਧੂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ
ਦਾ ਸਵਾ ਗਿਆਰਾਂ ਲੱਖ ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਨਹਿਰੀ
ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British AirwaysJet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.For Emergency
Call anytime at
847-673-3825**EARLY BIRD SALE!!!!**Domestic fares
available**Freeway Travel Inc**ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

**ਗਾਰਲੈਂਡ 'ਚ ਧਾਰਮਿਕ
ਸਮਾਗਮ 27 ਤੇ 28 ਨੂੰ**ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ):
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ-ਗਾਰਲੈਂਡ ਵਿਖੇ 'ਗੁਰੂ
ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਚੇਤਨਾ ਸਮਾਗਮ' ਆਉਂਦੀ 27
ਅਤੇ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ
ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਉਣਗੇ।ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਮਾਗਮ
27 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅਤੇ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ
12:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਾਰਲੈਂਡ ਵਿਖੇ
ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ 972-415-7897 ਜਾਂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ 972-900-4880 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ
ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।**40 ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ-ਓਕਲਹੋਮਾ****ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ**ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ
ਟਰੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ
ਵਾਲੇ ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 832-512-7172

ਸੈਫ ਦੀ ਲੋੜ**ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਸਬਵੇਅ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ**

ਲਈ ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ ਸੈਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਫਾਸਟ ਫੂਡ ਮਾਹਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ

Subway restaurant in Indiana is
seeking a full time help. Experience
in fast food preferred.**ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

Bob: 434-942-1967 or 434-942-3234.

Hitesh: 434-942-7379

You can also reach us by email at jagu84@yahoo.com

Matrimonial**ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ**ਸੈਣੀ ਵੈਸ਼ਨੂੰ, ਉਮਰ 25 ਸਾਲ, ਕੱਦ
5'-9" ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ
ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਯੋਗ ਲੜਕੀ
ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 443-889-
2177

21 to 24

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜਵਿਜ਼ਿਟਰ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਈ ਜੱਟ ਸਿੱਖ,
ਉਮਰ 35 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-5" ਕੁਆਰੀ
ਲੜਕੀ ਲਈ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ
ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ,
ਫੋਨ: 510-305-4271, ਈਮੇਲ:
dhaliwalrupinder18@yahoo.com

20 to 23

**ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ
ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?**

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ
ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ
ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ
ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ
ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।*ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ
*ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

Transportation Funding Group, Inc.

Minneapolis, MN 55426

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ**National Truck Driving School**

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ**Call For Special Price**

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਵੱਡੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਰਹੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪੰਦੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸ਼ਸੀਕਾਂਤ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ

ਸਿਰਫ ਅਮਲੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਹੈ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਸੱਬਾਂ/ਵਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮਲੀ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਮਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬਰਤਰਫ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਭੋਲਾ 6000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਡਰੱਗ ਗਰੇਹ ਦਾ ਸਰਗਨਾ ਹੈ। ਭੋਲੇ ਨੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਫੋਰਮੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਲਾਏ। ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਦਮਨਵੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ

ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ “ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਘੜੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼” ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਫੀਮ, ਭੁੱਕੀ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਪੰਦਾ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਵਾਇਤੀ ਨਸ਼ਾ ਅਫੀਮ ਆਦਿ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਫੀਮ ਬੀਜਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੌਂਸਲ ਸ਼ਰਮਾ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਥੈਟਿਕ, ਅਰਧ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਡਰੱਗਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਸਭ ਥਾਈਂ ਮਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਅੰਕੜੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਅਲਾਮਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਇੰਨੀ ਭਿਆਨਕ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦੇ 25 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ 30 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਇਹ ਸਿੰਥੈਟਿਕ, ਅਰਧ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਈਆਂ ਡਰੱਗਜ਼ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਨਿਊਰੋ-ਸਾਇਕੋਟਰਿਸਟ ਤੇ

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਲਤ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਸਰੀਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ‘ਟਾਈਮ ਬੰਬ’ ਦੀ ਟਿੱਕ-ਟਿੱਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਧਮਾਕਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਸਰੀਨ ਪੰਜਾਬ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 200 ਤੋਂ 250 ਮਰੀਜ਼ਾਂ (ਓਪੀਡੀ ਵਿਚ) ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਟੀਕੇ ਲਾਉਣ ਤੇ ਹੈਰੋਇਨ ਲੈਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ

ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਮੀਰੇਟਸ ਪ੍ਰੋ. ਰਣਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਪੱਕਾ ਅਮਲੀ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਜਾਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਨਸ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਤ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਖੋਜ ਆਧਾਰਤ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ

ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 20-22 ਫੀਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਡਰੱਗਜ਼ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਤੇ 15-20 ਫੀਸਦੀ ਅਲਕੋਹਲ (ਸ਼ਰਾਬ) ਵਾਲੇ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਕੁ ਹੈਰੋਇਨ ਜਾਂ ਸਮੇਕ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਡਰੱਗਜ਼ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ।

ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਬਦੀ ਜੰਗ ਹੋਰ ਭਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਾਕਮ ਗੱਠਜੋੜ ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ ਘਟਣ ਦਾ ਨਾਂਅ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਵੀ ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਧਦੇ ਫੁੱਲਦੇ ਪੰਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ

ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਾ ਰਹੇ, ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੀ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚੇ ਬਿਨਾਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜੋ ਅਕਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਤੇ ਰੋੜ ਬੱਜਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ।

ਮੈਡੀਕਲ ਨਸ਼ਾ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਤਰਸ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰੀ ਕੈਮਿਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਡਰੱਗਜ਼ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ‘ਤਰਸ’ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਅਰੁਣ ਪੱਲੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਖੀਰ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਦਤ ਬਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੋਹੜ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰੀ ਕੈਮਿਸਟ ਹਨ।

ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਇਕ ਕੈਮਿਸਟ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ: ਬਾਦਲ

ਬਠਿੰਡਾ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੋਹੜ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਯਤਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪੋਸਤ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੁਦ ਦੌਰਾ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਨਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੋ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਗਰੋਂ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਨੂੰ ਪਤਾਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਦੋ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਵੀ ਲੈ ਲਏ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਕੇਸ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਜਵਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਗੰਭੀਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਪੰਦੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

ਮੁੱਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਠਾਵਾਂਗਾ: ਪ੍ਰੋ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ: ਪ੍ਰੋ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਕੇ ਨਿਕੰਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਚਲਨ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇਹ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰੇ ਉਤਰਨਗੇ।

ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸ਼ਸੀਕਾਂਤ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਆਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਉੱਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕੁਝ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਨੌਕਸ਼ਾਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਭਨਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਭੁੱਕੀ ਠੇਕੇ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਰਾਹਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਏ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਰਾਹਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਮਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਠੇਕੇ ਬੰਦ ਹੋਣਗੇ। 31 ਮਾਰਚ, 2015 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਜਿੰਦਰੇ ਵੱਜ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਠੇਕੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਾਲਵੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਧਰਵਾਸ ਮਿਲੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੁੱਕੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਪਲਾਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੋਸਤ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉਹ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਨੰਬਰ ਦੀ ਭੁੱਕੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮਲੀ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੋਸਤ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਹੇਠਲਾ ਰਕਬਾ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪੋਸਤ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪੋਸਤ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਹੇਠ 2600 ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਸੀ

ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹ ਰਕਬਾ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਸੀ।

ਖੁਦ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਰਮਿਟ ਹੋਲਡਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਕਰੀਬਨ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2001 ਤੋਂ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੇ ਪੋਸਤ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਬਣਾਉਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਆਡਿਟ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ 160 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਭੁੱਕੀ ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਕਰੀ ਹੋਈ ਜਿਸ

ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰਗੜਾ ਲੱਗਿਆ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਭੁੱਕੀ 129 ਰੁਪਏ (ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਅ) ਵਿਚ ਖ਼ਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੇ 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵੱਲੋਂ 24 ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਠੇਕੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੱਛਮੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੇਕੇ ਹਨ। ਠੇਕੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਸੱਟ ਵੀ ਵੱਜੇਗੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ: ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ

ਚਿੱਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਉਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਮੌਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਧਮੱਚਤ ਪੈਦਾ ਅਤੇ 'ਜਾਤ-ਗੋਤ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਦੰਗਾ' ਵਾਲੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਸੱਚੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਲੱਭਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੇੜ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਪਾਪ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਓਸੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਵੇਲੇ ਦੰਦਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਟੁੱਟਦੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਫਿਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਬਣ ਗਈ, ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੱਚ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਧਰ ਦਿਆਂਗੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਦਿਵਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਤਰਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਲਈ ਹੋਈ ਇੱਕ ਵਜ਼ੀਰੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਕੋਲ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਝੰਗਾ ਚੁੱਕਿਆਂ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਨੰਗਾ ਹੁੰਦਾ' ਦੇ ਅਖਾਣ ਵਾਂਗ ਇਹ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਘਾਟੇਵੰਦਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਨਾਗ ਕੱਢਦੇ ਹਨ?

ਇਸ ਪਾਸੇ ਮਗਜ਼-ਪੱਚੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੁਕਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿ ਜਿਸ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਓਸੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਜਿੰਨੀ ਕਾਹਲ-ਕਦਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਬੜੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਯੂ ਐਨ ਓ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਉਥੇ ਆਉਣਗੇ, ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਬਰਾਜ਼ੀਲ

ਆਦਿ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਮੌਕੇ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਲੈਣਗੇ। ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਉਸ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਂਗ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੱਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵਾਜਪਾਈ ਵਾਲਾ ਕਾਹਲਪਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੰਗੀ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜਾ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਪੰਨਾਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਨਰਲ ਮੁਸ਼ਰਫ ਦੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪੜਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦਾ ਕਾਹਲਪਣ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਹੱਦੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਹਲਪਣ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮੀ ਜਹਾਦ ਵਾਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਡਾ ਮੋਰਚਾ ਬਣਨ ਦੀ ਝਾਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਹਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਨੀਤੀ ਉਸੇ ਦੀ ਹੈ। ਰੂਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਸੋਵੋ ਰਾਜ ਜਦੋਂ ਉਬਲਦਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਇਸਲਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਹਿ ਸੀ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਝੰਬਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਸੋਵੋ ਦੇ ਅਭਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਰੂਸ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫੌਜਾਂ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ ਨੂੰ ਵੀ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਡਿਨਰ-ਮੀਟਿੰਗ ਲਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅੱਗ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਖੇਡ ਮਹਿੰਗੀ ਪਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਇਹੋ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਵੇਲੇ ਬੰਬ ਚੱਲ ਗਏ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਕਲੇ, ਉਹ ਉਸੇ ਕੋਸੋਵੋ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੂਸ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਬੁੱਸ

ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਇਸਲਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਵਿਰੁਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣਾ ਬਚਕਾਨੀ ਸੋਚ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਪਾਰ ਦੇ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਨੇ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਵਿਕੇ ਹਨ, ਜਿੰਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਿਕ ਸਕੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਦੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਤਿੜਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਝੀ ਕਰੋੜ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਝੀ ਕਰੋੜ ਉਹ ਗਾਹਕ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਘੱਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹਿੰਡ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਵੇਲੇ ਸੱਤਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੱਦੇ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ, ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਸਕੀ। ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਸਾਹਿਬ ਇਨੇ 'ਸ਼ਰੀਫ' ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੇੜੀ। ਜੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਜੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦਿਲੋਂ ਚਾਹਵਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਲਈ ਇਨੀ ਘਾਟੇ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੂੰ ਖੜੇ ਪੈਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣੀ ਪਈ ਕਿ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਭਾਰਤ ਜਾ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਛੇੜੀ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭੰਬਲਭੁਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਠੀਕ

ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ?

ਹੁਣ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਚੁਫੇਰੇ ਦੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਨੇੜ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅੱਗੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਆਖ ਕੇ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਫੌਜ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਆਈ ਐਸ ਆਈ ਵਾਲੇ ਫਿਰ ਮੂੰਹ ਵਿੰਗਾ ਕਰ ਬੈਠੇ ਤੇ ਪਤਾ ਇਹ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਫਿਰ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਲੇ ਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ, ਏਧਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਮੋੜਵੀਂ ਭਾਜੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਏ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵੀ ਬੜੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਹੱਥ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਾਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਭਾਜੀ ਮੋੜਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾੜੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਪੱਖ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੱਖ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਕੰਧਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਬੰਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਯਾਦ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸੱਜ-ਵਿਆਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਮੁਸਾਫਰ ਕੁੜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਾਲ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਜਦੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਦਿੱਲੀ ਮੁਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਉਹ ਕੁੜੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਪਤੀ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮੁੜਨ ਵੇਲੇ ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਲਿਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਸਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਉਹ ਕੁੜੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ ਸ਼ਾਲ ਦਾ ਚਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਵੁਕ ਦੋਵੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਭਾਵ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਇੱਕ ਜਜ਼ਬਾ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਮਥਰਾ ਨੇੜੇ ਗਰੀਬੀ ਹੰਢਾ ਰਹੀ ਹੋਮ ਰਾਜ ਨਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਪਤੀ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਚੇਤਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹਾਮੀ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਵੀ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਾਮੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧ ਕੰਧ ਉਤੇ ਲੱਗੀ ਘੜੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਮਕਦੇ ਪੈਂਡਲਮ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਕਿਤੇ ਟਿਕਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਦੀ ਸੱਜੇ ਤੇ ਕਦੀ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਝੁਲਣ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਸਬੰਧ ਬਣਾਵੇਗੀ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਝੀ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੇਣਗੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਦਿੱਸਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਘਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੇਬੀ ਸਿਟਰ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਫੋਨ: 630-233-8883

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
Punjabi RADIO USA
Uniting Punjabi's All Over

24 ਘੰਟੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਸੁਣੋ

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)
Dial in
832-551-5029 or 605-475-6868
Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com
Ph: 408-272-5200

ਨਾਇਡੂ ਬਣੇ ਨਵੇਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਵਿਜੈਵਾੜਾ: ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਉਹ ਇੱਕ ਸਤੰਬਰ, 1995 ਤੋਂ 13 ਮਈ, 2004 ਤੱਕ ਆਂਧਰਾ

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੋਲੰਗਾਨਾ ਸਮੇਤ) ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ, ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ (28 ਸਾਲ) ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਤ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ (2004-2014) ਰਹੇ ਹਨ।

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

J FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
J FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 14 ਜੂਨ 2014

ਸੁੱਚੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸਵਾਲ

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ 30ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ 30ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਉਥੇ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ ਅਤੇ ਨਤ-ਮਸਤਕ ਹੋਣ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਾਮਬੰਦੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲੇ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਦੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਕਾਰਨ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਸੰਕਟ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਮੁੱਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਧੜੇਬੰਦਕ ਅਤੇ ਸੌਣੀ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸੋਚ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਹਰ ਸੰਜੀਦਾ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ੰਦ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸਿੱਧੇ-ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਆਪ-ਹੁਦਰੇਪਣ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਹੀ ਨਵੇਂ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਸਭ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਬਹੁਤ ਗਿਣ-ਮਿਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਥਿਤ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰੜ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਤੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਕਾ ਵਰਤਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਉਤੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਦੀ ਵੀ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਣੀ। ਸਭ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਉਜਾਂ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੀ ਹੈ, ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਵੱਲ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਇਹ ਰੋਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਹਿੰਸਾ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਸ. ਮਾਨ ਉਥੇ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਮੰਚ ਤੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਆਪਣਾ ਸੁਨੇਹਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸਤ ਸੁੱਚੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੁਢਾਦਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸ. ਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਨ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂਆਂ ਲੀਹਾਂ ਪਾੜ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਵਕਤ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਮਿਥਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲਿਆਂ ਉਤੇ ਪਬਲਿਕ ਕਦੀ ਵੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿਛਾਂਹ ਪੈਂਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨਤੀਜਾ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਦੇ ਖੁੰਝੇ ਸ. ਮਾਨ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਪਛੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਸਿਰਫ ਸ. ਮਾਨ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਫਿਕਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਰਤਾ ਕੂ ਘੋਖ ਕੇ ਦੇਖਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਮੋੜਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਰਗੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸਫਲਤਾ, ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁੱਚੀ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਚਾਰਾ; ਸਗੋਂ ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁੱਚੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪੈਣ। ਐਤਕੀਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਛਾੜ ਖਾਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਝੂਠੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖਾੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਵਕਤ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਵੀ ਹੈ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਵਾਮੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਅੰਗੜਾਈ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿੰਨਵਾਂ ਦਰਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਉਨਾ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਇਹ ਦਰਿਆ ਵਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਨਹੂਸ ਤਾਕਤਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕਿਵੇਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ 15 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ 75 ਫੀਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ 73 ਫੀਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 67 ਫੀਸਦੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨਸ਼ੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਦਾ ਅਸਰ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਜੀਅ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਇਹ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਲਈ ਨਸ਼ੇ ਸੁਪਰ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਸੁਖਾਲਾ ਸਾਧਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਤਸਕਰੀ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਵਰਗਾ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਬੌਸਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘਾ ਕੇ ਅਧੂਰੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤੇ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਸਾਫ਼ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ੰਦ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾਤ, ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਪੋਕੇ ਵਰਗੇ ਅਹਿਮ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਬੌਸਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ, ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗ਼ਾਇਬ ਹੋਣਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ 'ਮੈਨੇਜ' ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਲਾਣਾ ਕਿੰਨਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਜ-ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ 'ਲੰਮੇ ਹੱਥ' ਅਜਿਹੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਸੂਤਰਧਾਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਪਾਹਜ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੌਇਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੁਜਰਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕੰਟਰੋਲ-ਰੋਖਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈਰੋਇਨ, ਸਮੈਕ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਵਰਗੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਆਮ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੀਹ-ਪੰਜਾਹ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀਆਂ ਖੇਪਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ 'ਬਹਾਦਰੀ' ਵੀ ਹਰ ਦੂਜੇ-ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਤਨੇ ਸਨਸਨੀਖੇਜ ਖ਼ੁਲਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਹਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਬੇਕ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਹੈਰੋਇਨ ਵਰਗੇ ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਨਸਨੀਖੇਜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਗ਼ਰਦ-ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਤੱਥ ਛੁਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਭੁੱਕੀ ਵਿਚ ਡੋਬਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹੁਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਔਸਤ ਖ਼ਪਤ 7.9 ਲੀਟਰ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖ਼ਪਤ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੰਬਰ (ਕੇਰਲਾ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ) ਦੂਜਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤਰੱਕੀ' ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਗੀਤਕਾਰਾਂ/ਗਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ.ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੱਥ ਹੈ ਜੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅਨਿੱਖਤ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ

ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਜ਼ਰੀਏ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। 29 ਕਰੋੜ ਬੋਤਲਾਂ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਐਨੀ ਵਿਆਪਕ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ 2011 ਵਿਚ 'ਪੰਥ ਰਤਨ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ 30.60 ਕਰੋੜ ਬੋਤਲਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੂਬਾ ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਨੇੜ-ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਤੋੜ ਸਕੇ! ਹੁਣ ਇਸੇ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ 19 ਨਵੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕੇ ਇਸ 'ਵਿਕਾਸ' ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 1995-96 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਤੋਂ 766 ਕਰੋੜ ਦੀ 'ਆਮਦਨ' ਸੀ ਪਰ 2014-15 ਵਿਚ ਇਹ 4700 ਕਰੋੜ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ ਸਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ-ਲਿਖਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਮੁਰਾਤਬੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਘੋਰ ਮਾਯੂਸੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਤਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਚਿਰੋਕਣੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-94634-74342

5000 ਕਿਸਾਨ ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਤਲਾਸ਼ਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਦਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਤੇ ਆਲਮੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਸਨਅਤ ਦਾ ਬੇਹਿਸਾਬਾ ਉਜਾੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਕਾਮੇ ਵੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 2007 ਤੋਂ 2014 ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 18770 ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ 2800 ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੀਏ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਠੇਕਾ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਗਭਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਹਿਤ ਇਹ ਤੁਫ਼ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨਿੱਤ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ ਵਲੋਂ ਰੇਤ-ਬੱਜਰੀ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੇ ਬੇਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬੇਚੈਨ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭਰਤੀ ਹੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਵਸੀਲਾ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੋਂ ਭਲਾ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨੌਜਵਾਨ ਭਰਤੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁਪਨੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਮ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿਚ ਸਮਾਜੀ ਮਸਲੇ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਹਿਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਖੋਜੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਫਤਵੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ, ਬਾਦਲ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੋਰ ਜੁਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਬੇਹਯਾਈ ਨਾਲ ਨਸੀਹਤਨੁਮਾ ਬਿਆਨ

ਦੇ ਛੱਡਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਵਾਮ ਅੰਦਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰ ਨੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੂੰ 16ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਸਲਤਨਤ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨਾਲ ਯਾਰਾਨੇ ਪਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਜ਼ਰਬਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਲਈ ਨਸ਼ੇ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗੁਲਸ਼ਨ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵਾਂਗ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਠੇਕੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਸ਼ਰੋਆਮ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸਲਤਨਤ ਬਣਾ ਕੇ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਹੀ ਵੋਟਰ ਚੋਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਟੇਕ ਮਹਿਜ਼ ਲੱਠਮਾਰਾਂ, ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਮੁਜਰਮ ਗਰੋਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਲਗਭਗ ਅਣਹੋਂਦ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਚਕਾਚੌਧ ਦੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਮੁਜਰਮਾਂ 'ਚ ਬਦਲਣਾ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਤੇ ਲੱਚਰਤਾ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਕੂਮਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਜਹਿਨੀਅਤ ਵਾਲੇ ਮੁਜਰਮਾਂ 'ਚ ਬਦਲ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨੰਗੇ ਅਨਿਆਂ, ਘੋਰ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ੀ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਥਾਈਂ ਗੁੰਡਾ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਧੌਕੇ ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਅੱਕੇ-ਸਤੇ ਅਵਾਮ ਨੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਗਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਠੇਕੇ ਚੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੇ ਹਲੂਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਮਾਫੀਆ-ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣਾ ਝੋਟਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰੋਂ ਲੱਸੀ ਭਾਲਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਬਦਕਾਰ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅੰਗੜਾਈ ਲੈਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਲੱਖਣਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਛਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗਿਣਨਯੋਗ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਰੇ ਲਾ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਦੀਤਾਂ ਪਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨੇ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੀ ਵਿਰਸਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚੇਤੇ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਥਾਨਕ ਕਲੱਬਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਮਾਫੀਆ-ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਢਣ ਦਾ ਵਕਤ ਹੁਣ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੰਗ!

ਹੈ ਸੀ ਅਣਖ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਜੋ, ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀਆਂ ਢਾਇ ਲਈਆਂ। ਛੇ ਛੇ ਫੁੱਟੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨੀ ਜੋ, ਘੁਣ ਵਾਂਗਰਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾਇ ਲਈਆਂ। ਰੋਹ ਵਿਚ ਗਰਜਣਾ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਏ, ਗਧੇ-ਗਿੱਦੜਾਂ ਕਾਠੀਆਂ ਪਾਇ ਲਈਆਂ। ਫੜੇ 'ਦਾਤਿਆਂ' ਦੇਖ ਕੇ 'ਮੰਗ-ਪੱਤਰ', ਹਉਂਕੇ ਭਰਦੀਆਂ ਗੈਰਤਾਂ ਹਾਇ ਲਈਆਂ! 'ਹੀਰੋ' ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੇਰ ਵਿਚ ਬਣਨ 'ਜ਼ੀਰੋ', ਬੇ-ਦਰਦ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਭਾਲ ਦੇਖੋ। ਦੌਰਾ ਬੈਬਰ ਤੱਕ ਤੇਗਾਂ ਜੋ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲੇ, ਲੈ ਕੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲ ਦੇਖੋ!

ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਗੁਜਰਾਤੀ ਮਾਡਲ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਬਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਹੁਣ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਰੱਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਮਾਡਲ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਗੱਲਣਯੋਗ ਹਨ।

ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕੁੱਝ ਖਾਸ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਨੀਤੀਆਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਹਸਪਤਾਲ, ਸਕੂਲ, ਸਾਂਝੇ ਸਥਾਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗੋਲਫ ਕੋਰਸ, ਰੇਸ ਕੋਰਸ, ਕਰੋਡਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਬੰਗਲੇ-ਫਲੈਟ, ਬਾਰ, ਡਿਸਕੋ ਘਰਾਂ, ਸੀਪਿੰਗ ਮਾਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਉਜਰਤਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਵਰਗਾ ਅਹਿਮ ਕਿੱਤਾ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਮਗਰਮੱਛ ਹੀ ਸਾਹ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਛੋਟਾ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਜ਼ਾਰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਤੂੜੇ ਪਏ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕਾਈ ਕਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੱਚੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਜੰਮਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਹਰ ਤੀਜਾ ਬੱਚਾ ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਮਚਮਾਉਂਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੰਵਾਰਨ ਵਾਲੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਂਚ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਜੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ, ਰੋਸ਼ਨ ਘਰਾਂ ਤੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟੇ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀਣ, ਖਾਲੀ ਤੇ ਉਦਾਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਤਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਵਿਚ ਛਿੱਲਤਰ ਵਾਂਗ ਚੁੱਥ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ 2011 ਦੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਬੇਕਸੀ ਤੇ ਬੇਵਸੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਵੰਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਹਾ ਤਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਰ ਉਥੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜਤੰਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰੇ। ਇਹੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦਾ ਸੱਚ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਪਲ ਸਰਵੇ ਦੀਆਂ 2004-2005 ਅਤੇ 2009-2010 ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੱਥੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਦਰ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਧੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੰਮ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਲਗਾਤਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟੁੱਟਣਾ ਮਿਲਣਾ, ਲੁਪਤ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉੱਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਮਨੁੱਖੀ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੂੰਜੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੂੰਜੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਸਾਵਾਂ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕੁੱਝ ਖੇਤਰਾਂ ਤੱਕ ਤੇ ਖਾਸ ਆਮਦਨ ਵਰਗ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਘਰੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ, ਉਹ ਫੇਲੂ ਹੋ ਰਹੇ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਪਿਛੜੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ (1993-94

ਵਿਚ) 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (1993-94 ਵਿਚ) ਸੀ, ਅੱਜ 14 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਜੇ ਕੁੱਲ ਅੰਕੜੇ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਟੀਚਾ ਕਿੰਨਾ ਟੀਰਾ ਹੈ।

ਗੁਜਰਾਤ ਅਮੀਰ ਸੂਬਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੂਚਕਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ (ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ) ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਦਰ ਜਿੱਥੇ 23 ਤੋਂ 30 ਹੈ, ਉੱਥੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ 19, 21 ਜਾਂ 26 ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਰ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਵਰਗ/ਤਬਕੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਵ-ਜਨਮੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਘਟਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ 10ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਦਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਤ ਦਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਹੈ; ਅਰਥਾਤ ਲਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦਾ ਸੂਚਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਅੰਕੜਾ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ 1988-99 ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਦਰ ਕੌਮੀ ਦਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸੀ, ਉਥੇ 2005-2006 ਵਿਚ ਇਹ ਕੌਮੀ ਦਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ

ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਰ ਵਿਚ ਕਮੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 2005 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਿਰਫ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਆਬਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 22 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਜ-ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਇਸ ਜਾਗਰੂਕ ਵਰਗ ਉਪਰ 20% ਘਾਤਕ ਹਮਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ 2003 ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਯੁਕਤ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਕੇਸ ਲੜਿਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਯੁਕਤ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪਦਵੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਿਐਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਕਿਸਾਨ, ਮਛੇਰੇ, ਖੇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬੇਘਰ-ਬੇਦਰ ਹੋਏ ਹਨ। 2011 ਤੱਕ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ 16,000 ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤੀ ਧੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਨਰੋਗਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਦਰ ਬੇਹੱਦ ਮਾਮੂਲੀ ਰਹੀ ਹੈ। 2012 ਵਿਚ ਹੋਏ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ 65% ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਸੀਵਰੇਜ ਤੇ ਟਾਇਲਟ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੀਲੀਆ, ਪੇਚਸ, ਮਲੇਰੀਆ ਤੇ ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਦਰ ਉਚੀ ਹੈ।

ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਗੁਜਰਾਤ ਮਾਡਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਮਲੀ ਮਾਡਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਿੱਟੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਖਾਈਆਂ, ਸਮਾਜਕ ਵਿਤਕਰੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਭੇਦ-ਭਾਵ, ਜਾਤੀ, ਨਸਲਵਾਦ ਸਭ ਢਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਤਦ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ 'ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ' ਤੇ 'ਵਿਕਾਸ' ਦਾ ਲਾਰਾ ਲਗਾ ਕੇ ਉਦਾਰਵਾਦ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਰੰਗ ਇੰਨਾ ਧੁੰਦਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਖੁਰ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: 91-98554-04330

ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਲਮੀਕਰਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਖੁੱਲੀ ਮੰਡੀ ਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਵ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੁਬਾਰਾ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਆ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ-ਸੂਚਕਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਲੋਕਾਈ 'ਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ, ਗਰੀਬ ਤਬਕਿਆਂ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਵੱਡੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਰੇਟਾਂ ਤੇ ਅਲਾਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ

ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਲਈ ਸਬਕ

ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸਬਦ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਪੂਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਵਾਂਝੇਪਣ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀਵਾਦ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਮੁਢਲੇ ਜਮਹੂਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ ਸਾਬਕਾ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਸਨ।

‘ਟੈਲੀਕਾਮ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ’ (ਟਰਾਈ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਰਪਿੰਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਲੀਕਾਮ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਇਆ। ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਟਰਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਦ ਦਾ

ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 1987 ‘ਚ ਡੀ.ਸੀ. ਵਧਵਾ ਕੇਸ ‘ਚ ਸੁਣਾਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ‘ਸਿਆਸੀ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ’ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਾਲ ਹੀ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੇ ਮੁੱਖ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ‘ਬਿੰਕ ਟੈਂਕ’ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਿਟਿਵ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਸਨ। ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਸਲ ਵਿਚ 1972 ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਏਕਨਾਥ ਰਾਨਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ 2011 ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਪਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਿੱਖਿਆ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਖੁਫੀਆ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਅਜੀਤ ਡੋਵਾਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਤੱਥ

ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਡੋਵਾਲ ਉਸ ‘ਪੁਲਿਸਿੰਗ ਸਕੂਲ’ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਹੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।’ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ‘ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ’ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਖ਼ਤ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿਚਲੇ ਚਿੰਤਕ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸਹਿਯੋਗ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤਾ ‘ਉਦਾਰ’ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦੀਨਦਿਆਲ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਚੀਟਿਊਟ, ਨੀਤੀ ਸੈਂਟਰਲ, ਪਬਲਿਕ ਪਾਲਿਸੀ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ, ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ., ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਪਾਲਿਸੀ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਆ ਸੇਵਾ ਭਾਰਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਪੱਖੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸੋ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਧੁਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਵਿਹੀਣ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੰਸਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ

ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ, ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਰਗੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਹੋਈ ਹੈ? ਕਾਂਗਰਸ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਬੂਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਉਸਾਰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਛੇਕੜਲੇ ਪਤਨ ਵੱਲ ਧੱਕੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਖੋਰਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਸਰਗਰਮੀ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਵਜੋਂ ਖੋਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਸੋਝੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ‘ਆਪ’ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ‘ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਰੱਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਬਿਦਵਾਦੀ

ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੋਦੀ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਰਸਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 2002 ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ ਸਬੰਧੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਪਛਤਾਵਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਗੜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਅਰੁਣਾਚਲੀ ਟੋਪ ਤੱਕ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਪਾਇਆ ਪਰ ਗੋਲ ਟੋਪੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁੱਖਪਣ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਮੰਤਰੀ ਨਜ਼ਮਾ ਹੈਪਤੁੱਲਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ

ਰਾਤ ਦਾ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪਹਾੜ ਦੀ ਗੁੱਠੋਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਸੰਧੂਰੀ ਟਿੱਕੀ ਨਿਕਲਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਕੁ ਮੀਲਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਲ ਵਗਦੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਵੱਲੋਂ ਮੱਠੀ-ਮੱਠੀ ਹਵਾ ਰੁਮਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਵਾ ਦੇ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਬੁੱਲੇ ਵਿਚ ਜਾਮਣਾਂ ਦੇ ਬੂਰ ਅਤੇ ਨਿੱਮ-ਕਿਸੇ ਬੁੱਲੇ ਨਿੱਕੇ ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਰਲਵੀਂ-ਮਿਲਵੀਂ ਭਿੰਨੀ-ਭਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਵਿਸਮਾਦੀ ਤਰੰਗਾਂ ਛੇੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਤਤਕੇ ਤੋਂ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਜਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗਰਜਦੇ ਲਾਉਣ ਸਪੀਕਰ ਹੁਣ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਰਸੀਲੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ 'ਭਗਵਾਨ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ' ਦਾ ਰਾਗ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀਆਂ-ਜਨੌਰਾਂ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਦਿਨ ਦੇ ਚਤੁਰਾਂ ਦੇ ਆਗਮਨ-ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ! ਹਰੇ-ਕਚੂਰ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਟਾਹਣੀਆਂ-ਪੱਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 'ਚੀਂ...ਚੀਂ...ਚੀਂ...ਚੁੱ...ਚੁੱ...ਗੁਟਰ-ਗੁੱ' ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਉਚੇ ਨੀਵੇਂ ਦਰਖਤਾਂ, ਫਲਾਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਵੇਲ-ਬੁਟਿਆਂ ਦੇ ਝੁਰਮਟ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਜਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਮੈਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘਰ ਹਟਵੇਂ ਇਕ ਮਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ ਉਪਰ ਮੇਰ ਆਣ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾਉਣ ਵਾਂਗ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੇ ਗਰਜਵੀਂ ਸੁਰ 'ਚ 'ਕੁ...ਰੱ...ਰ, ਕੇ...ਕੇ...ਕੇ' ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਿਆ। ਮੁੜਦੀ ਸਰਗਮ 'ਕਿਆਉ'...ਕਿਆਉ'...ਕਿਆਉ' ਅਲਾਉਦਿਆਂ ਇਸ ਨੇ ਪੈਲ ਪਾਉਣੀ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਖੰਭ ਫੈਲਾ ਕੇ ਪੈਲ ਪਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਉਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਘੁਸ-ਮੁਸਾ ਨਿਖਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਲ-ਪਲ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਉਸ ਦੀ ਲਾਲੀ ਹੁਣ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਗਨਵਿਲੀਏ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਬੀ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਮਣ ਦੇ ਦਰਖਤ ਤੋਂ ਕੋਇਲ 'ਕੂਹ...ਕੂਹ' ਕਰ ਕੇ ਚੋਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਲਾਲ ਚੁੰਝਾਂ ਵਾਲੇ ਤੱਤੇ ਅਤੇ 'ਚੀਂ...ਚੀਂ' ਕਰਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਵੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਸਾਜੇ ਹੋਏ ਇਸ ਬਹਿਸ਼ਤ ਜੈਸੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਰਚਮਿਚ ਕੇ ਇਹਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਮੈਂ ਬੱਲੇ ਉਤਰ ਕੇ ਸੈਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਖਿੜੇ ਗੁਲਾਬ, ਡੇਲੀਏ, ਕਲੀ ਅਤੇ ਗੁਲਦਾਉਦੀ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਉਤੇ ਮੰਡਰਾਉਦੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਤਿਤਲੀਆਂ ਅਤੇ ਭੌਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਣ

ਬਾਗ-ਬਗੀਚੇ, ਬੰਦਾ ਤੇ ਬਾਂਦਰ

ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਹਰਿਆਵਲ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੇਟਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘਰ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਫੁੱਲੇ ਚੋਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਅੰਬ, ਜਾਮਣ, ਤੁਣ, ਅਰਜਣ, ਬਿੱਲ, ਕਦਮ, ਹਰਤ, ਔਲਾ, ਰੀਠੇ, ਗੁਲੱਕੜ, ਗੁਲਮੋਹਰ, ਮੌਲਸਰੀ, ਪਿੱਕਰੋਸ਼ੀਆ, ਨਿੱਮ, ਫਲਾਹੀ, ਸ਼ਰੀਹ, ਸੁਹਾਜਣਾ ਅਤੇ ਬਬੂਲ ਵਗੈਰਾ ਝੂਲ ਰਹੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਸੋਝਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ, ਤਦ ਮੇਰੇ 'ਤੇ 'ਆਪੋ ਮੈਂ ਰੱਜੀ-ਪੁੱਜੀ, ਆਪੋ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਜੀਣੇ' ਵਾਲਾ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਥੇ ਭਲਾ 99 ਆਰੀਆਂ ਅਤੇ 90 ਕੁਹਾੜੇ ਹਰਿਆਲੀ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਉਥੇ ਨਵੇਂ ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਹੁੰ-ਚਹੁੰ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕੀ ਵਟੀਦੀ ਹੈ?

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਪਾਸਾ ਦੇਖੋ ਜ਼ਰਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਉਥੋਂ ਦੇ-ਢਾਈ ਮੀਲ ਦੂਰ ਵਗਦਾ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ, ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਖਹਿ ਕੇ ਵਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੇਰ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹਟਦਾ-ਹਟਦਾ ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ 'ਨਿਸ਼ਾਨੀ' ਛੱਡ ਗਿਆ। ਸਾਫ਼-ਸਵੱਛ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਵਗਦਾ ਇਕ ਨਾਲਾ ਜੋ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਹਿੰਦਾ, ਅਖੀਰ ਰਾਹੋਂ ਦੇ ਹੇਠ ਜਾ ਕੇ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਨੈਤੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਵਗਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਇਹ ਨੈਤੀ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਸੁੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਲੱਪ ਹੋਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਇਹਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਝਿੜੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਇਸ ਝਿੜੀ ਵਿਚ ਐਨੇ ਸੰਘਣੇ ਦਰਖਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬੰਦਾ ਘੁੰਮਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਥੇ ਭਾਵੇਂ ਪਿੱਪਲ, ਕਿੱਕਰਾਂ, ਖਜ਼ੂਰਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਫਲਾਹੀ ਦੇ ਵਿੰਗੇ-ਟੋਢੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਝਿੜੀ ਨੂੰ 'ਫਲਾਹੀਆਂ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਪਸ਼ੂ ਚਰਾਉਣ ਗਏ ਹੋਏ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਖਜ਼ੂਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਲੈਰਾ-ਲੈਰਾ ਘਾਹ ਚੁਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਸ਼ੂ ਨੈਤੀ 'ਚ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਅਤੇ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਪਾਣੀ 'ਚ ਵਤ ਕੇ ਅਸੀਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਮਲ-ਮਲ ਨਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਹੁਣ 'ਵਿਕਾਸ' ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਨੇ ਉਥੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਸਬੰਧੀ ਕੋਰਟ-ਕਚਹਿਰੀਆਂ 'ਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਵੀ ਦਿਨ ਸਨ, ਜਦ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਲਾਹੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦਾਤਣ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰਦੇ ਸਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਪੰਜ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਕਬਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਹਿਮ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਮਨ-ਘੜਤ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਝਿੜੀ ਦੀ ਇਕ ਵਾਢਿਉਂ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਪੰਜਾਂ ਪੀਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਖਤ ਜਗ੍ਹਾ ਨੇ ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਜਵਾਨ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਬਰ ਲਾਵਾਰਸ ਜਿਹੀ ਹੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬਾਬਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜ ਪੀਰ ਜੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਥੇ ਈ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਐ ਉਹ ਅੱਠ ਹਾਤੁ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਥੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਹਰ ਸਾਲ ਉਥੇ 'ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਬਣੇ ਮਸਟੰਡੇ, ਤੁੰਬੀ ਵਿਚ ਫਸਾਏ ਡੰਡੇ', ਮੁਤਾਬਕ ਡੱਬ-ਖਤੱਬੇ ਕਲਾਕਾਰ ਖੂਬ ਅ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਝੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਂ ਪੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੀਰ-ਫਕੀਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲਾਜ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਡੇਢ ਕੁ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਨੀਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਾਲੀ ਬਿਸਤ ਦੁਆਬ ਨਹਿਰ ਵਗਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕੰਢੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਘਣੇ-ਸੰਘਣੇ ਤੂੜਾਂ-ਟਾਹਲੀਆਂ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਛਾਵੇਂ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਸਕੂਲੇ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਛਲ-ਉਛਲ ਵਗਦੀ ਉਹੀ ਨਹਿਰ ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰਸਦੀ ਹੈ। ਵਰ੍ਹੀ-ਛਿਮਾਹੀ ਜਦ ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਆਉਂਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨੀਲਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚਿੱਕੜ ਵਰਗਾ ਘਸਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਛਾਂ ਲਈ ਛਤਰੀ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਉਹ ਤੂੜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਤੂੜੀਆਂ ਤੋੜ ਅਸੀਂ ਰੱਜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ, ਸਭ ਗਾਇਬ ਨੇ। ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਨੰਝੀ ਠਾਰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰੀਆਂ-ਕਚੂਰ ਟਾਹਲੀਆਂ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਖੜਸੁੱਕ ਹੋਈਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਲਗਵੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ, ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਸਾਫਰ ਨੇ ਗਾਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ,

ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸਫੈਦਾ ਹੀ ਸਫੈਦਾ
ਹੁਣ ਹੈ ਹਰ ਪਾਸੇ
ਕਿ ਲੱਭਦੀ ਬੋਹੜ, ਪਿੱਪਲ, ਤੂੜ ਵਰਗੀ
ਛਾਂ ਨਹੀਂ ਯਾਰਾ!

ਇਕ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਿਆਂ, ਹਰੇ-ਭਰੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦਾ ਝੁਰਮਟ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰਿਆਲੀ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਕੋਠੀਆਂ ਦੀ ਚਿਟਿਆਈ ਜਿੱਤ ਗਈ ਹੈ। ਉਚੀਆਂ-ਉਚੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਦੇ ਗੇਟ ਸਦਾ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਸਿਖਰ ਉਪਰ ਬਣੀਆਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਸ਼ੇਪ ਟੈਂਕੀਆਂ ਦੂਰੋਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਇਹ 'ਬਾਹਰਲਿਆਂ' ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਨੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ 'ਮਕਾਨ' ਤਾਂ ਬਬੇਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ 'ਘਰ' ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਪੱਥਰ ਹੀ ਪੱਥਰ ਬੱਪਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੁਣ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਚੋਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੇਲ-ਬੂਟੇ-ਦਰਖਤ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਨਾ ਹੋਇਆਂ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੈ।

ਦੂਰ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੂਹਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਤਰਲੇ ਕੰਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੁਰੱਬਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ 'ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਦੌੜ' ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਨਾਤ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਨਾ ਸਾੜੋ। ਮੌਸਮੀ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਮੰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ? ਆਖਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਖਸਲਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੱਲ ਧੂਹੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਸੁਣ ਲਓ...

ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਅਸਲੇ ਵੱਲ ਭੱਜਦੀ ਹੈ। ਡੋਲ੍ਹਿਆ ਪਾਣੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਵਗਦਾ ਹੈ। ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਔਸ-ਬੰਸ ਬਾਂਦਰ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਵਡਾਰੂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਸਿਫਤ ਦੱਸਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਕਥਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲਈਏ,

ਪੋਹ ਦੀ ਸਰਦ ਰੁੱਤੇ ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਭ ਜੀਆ-ਜੰਤ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘੁਰਨਿਆਂ-ਆਲੂਣਿਆਂ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪੰਛੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਆਲੂਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਿੱਜਤਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਆਲੂਣੇ 'ਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਰਖਤ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਆਲੂਣਾ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਰਖਤ ਦੇ ਬੱਲੇ ਤਾਣੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਬਾਂਦਰ ਪਾਲੇ ਨਾਲ ਠੁਰ-ਠੁਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਿੱਘੇ ਆਲੂਣੇ 'ਚ ਬੈਠੇ ਬਿੱਜਤੇ ਦੇ ਬੱਚੇ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਐਨੇ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਭਿੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਘਰ-ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਬਿੱਜਤੇ ਨੇ ਬੱਲੇ ਵੱਲ ਝਾਕ ਕੇ ਬਾਂਦਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਦਵੈ ਕਰੁ, ਦਵੈ ਪਗੁ ਆਹਿ ਤੁਵ, ਦਿਸੀਅਤ ਪੁਰਖ ਅਕਾਰ। ਸੀਤ ਵਾਤ ਕੇ ਘਾਤ ਹਿਤ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਰਚਹਿ ਅਗਾਰਾ? ...ਸੱਜਣਾ! ਤੇਰੇ ਦੋ ਹੱਥ ਦੇ ਪੈਰ ਹਨ। ਤੇਰੀ ਸ਼ਕਲ ਵੀ ਬੰਦਿਆਂ ਜੈਸੀ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਗਰਮੀ ਸਰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਪਣਾ ਘਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ?

ਮੀਂਹ 'ਚ ਭਿੱਜੇ ਪਏ ਬਾਂਦਰ ਨੇ 'ਤਾਂਹ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਿੱਜਤੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੁਣਿਆ। ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਦਰਖਤ 'ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਬਿੱਜਤੇ ਦੇ ਆਲੂਣੇ ਨੂੰ ਜਾ ਹੱਥ ਪਾਇਆ, 'ਤੇ ਪਲਾਂ 'ਚ ਕਰ'ਤਾ ਤੀਲ੍ਹਾ-ਤੀਲ੍ਹਾ!! ਫਿਰ ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਕਰ ਕੇ ਬਾਂਦਰ, ਬਿੱਜਤੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

ਸੁਚੀ-ਮੁੱਖੀ, ਵਿਭਚਾਰਨੀ,
ਰੱਡੇ! ਪੰਡਿਤ ਰਾਰ?
ਨਹਿ ਸਮੱਰਥ ਨਿਜ-ਗ੍ਰਹਿ ਰਚਨ,

ਸਮਰੱਥ ਹੱਥ ਤਵ-ਦੁਆਰ!!
...ਸੂਈ ਦੇ ਨੱਕੇ ਜਿਹੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀਏ ਬਦਮਾਸ਼ੇ! ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨਾਲ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇਹੀ-ਤਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਫੇਰ ਸਕਦਾ।

ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਚੋਗਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ 'ਯੋਗਦਾਨ' ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਸਮਝੋ ਬੰਦੇ ਦਾ ਵਡਾਰੂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਰਤੂਤ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ!

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ: ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇਥੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਅਮੁੱਲੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ 1985 ਵਿਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਸਰਵਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਇਹ ਕੇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਫੀਸ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰਾਜੇਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਕੇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਬਾਅ ਤੇ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅੱਜ

ਵੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸਥਿਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੇ ਅੱਗ ਲਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਚੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਅਮੁੱਲੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚੋਂ 15000 ਪੁਸਤਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਖਰੜੇ ਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜਾਰਜ ਫਰਨਾਂਡਿਸ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਇੱਕਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਹ ਅਮੁੱਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸੀ, ਨੇ ਇੱਕਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਇਸ ਅਮੁੱਲੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਬੇਰੀਆਂ 'ਚ ਭਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਈ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ 16 ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਦੱਬੇ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਨਿਗਮ ਦੀ ਇਸ ਸਮੇਂ 1600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਸਾਲ 2012-13 ਦੇ 725 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ 2013-14 ਦੇ 980 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵਹੀ-ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ (ਪਾਵਰਕੌਮ) ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਬਦਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਇਸ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਬਸਿਡੀ 5660

ਰੁਪਏ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਰਕਮ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਟੱਪਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 5660 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਜ਼ 50 ਫੀਸਦੀ ਰਕਮ ਭਾਵ 2800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਦੀ ਤਾਂ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ ਹੀ

ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਦਾਇਗੀ

ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ 1700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬਾਂਡ 90 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇ 90 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 5660 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨਕਦ ਸਿਰਫ਼ 2800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 980 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਹੀ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ 2012-13 ਦੌਰਾਨ ਵੀ 725 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਾਰੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਗਮ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਪਾਵਰਕੌਮ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਪਰੈਲ ਤੇ ਮਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ 950 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਮੁਫਤ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਬਕਾਏ ਸਮੇਤ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ 7500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਭਾਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ।

ਸੁਮਿੱਤਰਾ ਮਹਾਜਨ ਬਣੀ 16ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸਪੀਕਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸੁਮਿੱਤਰਾ ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ 16ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸਪੀਕਰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ

ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਸਾਨਮੱਤ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਮਹਾਜਨ ਦੂਜੀ ਔਰਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਹੀ 71 ਸਾਲਾ

ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਮਤੇ ਤੋਂ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸਪੀਕਰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸੁਮਿੱਤਰਾ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਾਰਜ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਖੜਗੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਜਨ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣਗੇ। ਸੁਮਿੱਤਰਾ ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਵੈਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਨੇ ਆਰਜ਼ੀ ਸਪੀਕਰ ਕਮਲ ਨਾਥ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਪੀ. ਸ੍ਰੀਧਰਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਮਿਭਵੈਸਟ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲਟਕਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ।

ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸ. ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੌਕੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸ. ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ 'ਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ-ਲਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ), ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਾਲਾ ਪੱਡਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਤਲੁਣ ਨੇ ਵੀ ਉਕਤ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਅਤੇ ਅਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਸਾਲਾਨਾ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਲੱਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਕਲੱਬ ਦਾ ਮੁਖ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੁਰ ਨੂੰ ਕਲੱਬ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਸ. ਤੁਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣਗੇ।

ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਤੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਮੁਨਰੋ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ 19 ਜੁਲਾਈ

ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ

ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੁਰ

ਹੋਰ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਅਮਨ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ) ਡੇਅਟਨ, ਸੁੱਖੀ ਖਰੌਤ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਨ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਤਿੰਦਰ

ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਦਕਿ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਇਸੇ ਸਾਲ 13 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ।

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
*Refinance up to 125% value of the house.

Loans Available In Most States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & *Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

A Motel available in North Central Iowa for \$399K, less than 3 times the gross.

Want to Buy/Sell Home

Call Madan Khatri 847-530-1550
www.PropertyZoo.com

Recognized as the 2013 Multi-Family Broker of the Year by the MORE* MLS Board Committee.
Buy A Home anywhere in Metro !!

Top Producer at the Prudential Office in 2013!
A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!

Madan Khatri
Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

ਫਰੀ ਹਿੰਦੀ TV FOR 3 MONTHS!

7 ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ ਸਿਰਫ \$24.99

Watch your favorite Desi channels in HD.

HINDI ELITE PACK \$34.99 FREE FOR 3 MONTHS

CALL NOW AND ENJOY HINDI PROGRAMMING

StarPlusHD, ZEE TV, aapka colors, LuvK, WILLOWHD

Select channels available in HD.

CALL NOW AND RECEIVE:

- FREE 100+ BOLLYWOOD MOVIES ON DEMAND
- FREE PREMIUM CHANNELS FOR 3 MONTHS
- FREE HD FOR 24 MONTHS
- FREE PROFESSIONAL INSTALLATION

DISH SATELLITE WORLD INC. dish AUTHORIZED RETAILER

816 888 3474

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 2,500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋ।

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ

✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਰੰਗਲੀ ਸ਼ਾਮ’ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ

ਹੇਵਰਡ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਗੋਲਡਨ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. (ਨਾਨ ਪਰਾਫਿਟ) ਵਲੋਂ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਐਂਡ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਰੰਗਲੀ ਸ਼ਾਮ’ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ, ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 14 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਲਤ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ, ਅੱਜ ਉਸੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੋਹਰੀ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਸੂਚੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਾਸ ਥਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਪਰਚੇ ਦੇ ਨਿਧਤਕ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਭਾਸ਼ਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰੱਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਪਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਛਪਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੀ ਨਾ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹੋਣ। ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਰਗੇ ਮਿਆਰੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਾਲਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸ. ਜੰਮੂ ਨੇ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਥੇ ਵਸਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ

ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਰੁਕੇ ਨਾ ਸਾਡਾ ਵੀ ਦੇਖ ਜੇਹਾ।
ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ 8:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਨੇ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਂਗਣ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਯਾਰ, ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਸਮੁੱਚਾ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ਨੇ ਇਹ ਦੀਵਾ ਉਸ ਵਕਤ ਬਾਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਾਈਜ਼ ਪਰਚੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅੱਜ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ

ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਧਤਕ ਸੋਚ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੋਲਡਨ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ਨੇ ਅੱਜ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਕੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫੁਲਵਾੜੀ (ਮਿਸ਼ਨ ਲਰਨਿੰਗ ਅਕੈਡਮੀ) ਦਿਲਪੁਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰੰਗੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਟਾਕਟਨ ਤੋਂ ਪੁੱਜੇ 6 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਭਾਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਏ ਮਾਂ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲਿਓ’ ਗਾ ਕੇ ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਅਜੇ ਅਕੈਡਮੀ (ਸੈਨ ਹੋਜੇ) ਤੋਂ ਗੋਰੀ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ

ਹੈ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਦਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮਹੇਤੂ ਨੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਆਖੀ ਗੱਲ ਸਮੁੱਚੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਪਿਛੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਚਾ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰੰਤਰ ਵਧੀ ਹੈ।

ਸ. ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇੰਟਰਨੈਟ ਉਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੋਹਰੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗਾ।

ਉਥੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਨਰੋਈ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੱਗਰੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਉਚੇਂ ਮਿਆਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਸ. ਜੰਮੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਜਮਾਤੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਆਸ ਉਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਧਤਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਅਸੂਲ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਵੀ ਦਿਤਾ ਹੈ।”

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ

ਦੀ 14 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਸਜਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ (ਇੰਡੀਆ) ਨੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲੂਮਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਘਾਤਕ ਰੋਗ ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਜੇਮਜ਼ ਲੋਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮੂਹ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਨੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਆਏ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਉਦਮ ਲਈ ਗੋਲਡਨ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਕੋਰਪ ਦੀ ਆਰਗਨਾਈਜ਼ਰ ਕੁਲਮੀਤ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਾਰਾ ਨੇ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਮੂਵੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਰਾਏਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾਪਰੀ ਅਤੇ ਗੋਲਡਨ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ਦੇ ਵੈਬ ਐਡਮਿਨ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸੰਧੂ ਨੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕੀਤੀ। ਡੀ.ਜੇ. ਰਾਜੂ ਢੋਲੀ ਦਾ ਸੀ। ਰੰਗਮੰਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਸ਼ੋਕ ਟਾਂਗਰੀ ਵੀ ਉਚੇਚਾ ਪਹੁੰਚੇ।

ਇਸ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਿੰਗ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਲੋਂ ਦਲਵੀਰ ਦਿਲ

ਚੇਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਖਿਸਕ ਸਕਦਾ।
ਇਸ ਉਚੇਚੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲਡਨ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ, ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਐਂਡ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ ਵਲੋਂ ਦੂਰੋਂ-ਨੇੜਿਓਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ ਸਭ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਮੁਲੰਕਣ ਉਸ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿੱਧ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਟਾਫ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਹੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ੋਅਰ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦੇ ਨਾਂ ਕੀਤਾ,
ਹਰ ਮੋੜ ‘ਤੇ ਸਲੀਬਾਂ
ਹਰ ਪੈਰ ‘ਤੇ ਹਨੇਰਾ,

ਤਿਆਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਆਈਟਮ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਅਜੇ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਨੇ ‘ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ’ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਜੀਦਾ ਗਾਇਕ ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਕੀਤਾ। ਸੁਲਤਾਨ ਅਖਤਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਅਤੇ ਹਰਜੀਤ ਜੀਤੀ ਨੇ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਮੰਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਨੇ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਖਿੱਚਿਆ। ਵਿਜੇ ਨੇ ਕਾਮੇਡੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾਇਆ। ਜਤਿੰਦਰ ਜਰਗੀਆ, ਅਮਰਜੀਤ ਜੌਹਲ, ਜੀਵਨ ਰੱਤੂ ਅਤੇ ਗੋਰੀ ਸੰਧੂ ਨੇ ਵੀ ਵਧੀਆ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਰੰਗ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਬੁਲਾਰੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸ. ਜੰਮੂ ਦੇ ਜਿਹਰੀ ਯਾਰ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸ. ਜੰਮੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮੱਖਣ ਬੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਮਤਾਂ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀਦੀਆਂ। ਗੋਲਡਨ ਸਟੇਟ ਰਿਆਲਟੀ ਦੇ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਦਾ ਪਰਚੇ ਦੇ ਨਾਲ

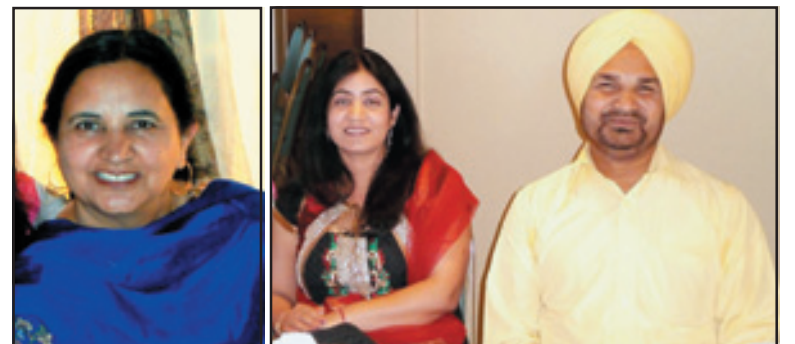

ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਰ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਆਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮੈਟਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੀ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨਾਲੋਂ ਪਛੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਮਰੇਡ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੇ. ਜੌਹਲ ਨੇ ਵੀ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ।

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਮੇਰੀ ਪਹੁੰਚ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਆ ਰਹੇ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਲਡਨ

ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਉਹ ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ. ਮਨਿੰਦਰ ਚਾਹਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਇਸ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਿੰਗ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ। ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਨਿੱਜਰ, ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗ, ਜੱਸ ਫਿਜ਼ਾ, ਰਾਏਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾਪਰੀ ਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ, ਗੋਲਡਨ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਵੈਚ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ, ਲਾਜ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ, ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਜੰਮੂ ਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਪੁੱਜੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਏਜੰਟ ਇੰਚਾਰਜ ਰੋਬਟ ਜੇ.

ਸ਼ੀ ਹੋਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸਬੰਧੀ ਚੇਤਨਾ ਫੈਲਾਉਣ ਖਾਤਰ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੀ ਹੋਲੇ ਨੇ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ

ਹੋਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਸੁਣਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼ੀ ਹੋਲੇ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ 2013 ਵਿਚ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਫੀਲਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਏਜੰਟ ਇੰਚਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ 1995 ਤੋਂ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਏਜੰਟ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ 9 ਸਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਅਫਸਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸਲੂਜਾ, ਹੋਰ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ

ਮਾਗੋ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਸਲੂਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਰੀਕ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਇਸ

ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰ ਵੀ ਛਕਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਬੇਵੱਸ ਨਸ਼ਈਆਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਡੱਕਿਆ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਛੋਟੇ ਬੇਵੱਸ ਨਸ਼ਈਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਕੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਨਸ਼ਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਉਤਪਾਦਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਖੀਰਲੇ ਖਪਤਕਾਰ ਤੱਕ ਸਪਲਾਈ ਲੜੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਲੜੀ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਕੋਈ ਸਮਗਲਰ ਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ ਨਸ਼ਈਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਸ਼ਾ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਫਾਏ ਲਈ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਵਾਲਾਤਾਂ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਆਦਤ ਤੋਂ ਤੰਗ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਥਾਣਿਆਂ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਢਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਉਪਰ ਚੱਲੇਗਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਰੁਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਟਰੋਪਾਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਗੋਮਤੀ ਮਨਮ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 251 ਅਧੀਨ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਰੁਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਤੇ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਰੁਧ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਗਡਕਰੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਮੰਨਣ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਪ ਆਗੂ ਉਸ (ਗਡਕਰੀ) ਵਿਰੁਧ ਬੋਲੇ ਅਪਸ਼ਬਦ ਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇਗਾ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 30 ਜਨਵਰੀ 2014 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਵਿਰੁਧ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਿਹਾ।

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 40 ਪੌਂਡ ਭਾਰ ਘਟਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵਜ਼ਨ ਉਹੀ ਹੈ।

Before : 185 Lbs. After : 125 Lbs. Lost 40 Lbs.

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area and For more info. call: Surjit Singh or Satwant K. Takk

1-888-211-4274, Cell:(416) 889-9886

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਉਦਯੋਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a Home in Michigan "Always Go with the Winner"

COLDWELL BANKER

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170

Email: KarnGill@Hotmail.com

Website: www.KarnGill.com

WEBSITE - DHOLRADIO.ORG

Dhol Radio

ਪ੍ਰਿੰਡ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG MUSIC24/7 LISTEN ON PHONE

LIVE CALLS → USA +1-951-824-6365 CANADA +1-604-210-1955

skype - DHOLRADIO.ORG

01 PM TO 3 PM, 9.30 PM TO 11.30 PM (IST)

LISTEN BY CALL → USA +702-489-0211 UK +44-20-3519-1210

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

INDIAN BAZAAR

ਇੰਡੀਅਨ ਬਜ਼ਾਰ

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ 10% ਛੋਟ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

Ph: 317-534-5151, 317-997-9140

Call India

and world wide

ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

25 ਭਾਲਰ ਵਿਚ 37½ ਘੰਟੇ

ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਭੀਲਰ ਨੂੰ ਰਾਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਭੀਲ ਲਵੋ।

Local Dealer in Indiana

Preet Boutique

Call Now 317-603-4018

Sukhpreet Kaur

334, South Emerson Ave, Green Wood In. 46143
spkaurus@yahoo.co.in www.canamfone.com

ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਓ
DESIGNER LEHANGAS, SUITS, SAREES, KIDS WEAR

ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਲਹਿੰਗੇ, ਸੂਟ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ
Preet BOUTIQUE

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਲਈ ਕਲੀਰੇ, ਗਾਨੇ, ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ, ਕਿਰਪਾਨ, ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਜਾਗੇ ਮਟਕੀ, ਪਰਾਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

Call: 317-603-4018, 317-332-1387

E-mail: spkaurus@yahoo.co.in
Facebook preetboutique

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਖੇਡਾਂ: ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ,
ਸੌਕਰ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ

ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$8500

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$7000

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ-\$5500

ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ-\$4000

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$2500

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$1500

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ-\$1000

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-18

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$800

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$600

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ-\$400

ਵਾਲੀਬਾਲ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$1500

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$1000

ਸੌਕਰ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-\$1500

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-\$1000

ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਖੂਨ ਜਿਗਰ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਕਾਮਯਾਬ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

7ਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

19 ਜੁਲਾਈ 2014 (ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 8:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8:00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

Canton Sports Center - Victory Park: 46555 W. Michigan Ave. Rd., Canton, MI 48188 (Near Beck Rd.)

ਯਾਰੋ ਫੜਨੇ ਸੌਖੇ ਨਹੀਂ-ਮਿਰਗ ਦੀ ਲੱਤ, ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨੱਕ, ਉਡਣੇ ਸੱਪ, ਕਬੂਤਰ ਚੀਨੇ।

***Free Entry *Free Food
*Free Entertainment**

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਓ ਤੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾਓ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਬੱਡੀ ਰੈਫਰੀ: ਨਰਿੰਦਰ ਮੁੰਦਰ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕਿੰਦਾ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਗਿੱਲ

ਮੇਲਾ-ਗੋਲਾ, ਖੇਡਾਂ, ਨੱਚਣ-
ਟੱਪਣ, ਗਾਉਣ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ
ਖਾਣ-ਪੀਣ ਆਓ ਤੇ ਮੌਜ ਮਨਾਓ

**ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ**

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ
ਆਏ ਮੇਲੀਆਂ ਦਾ
ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ
ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ

ਫੁਰਤੀਲੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਟੀਮ ਭੰਗੜੇ ਦੇ
ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏਗੀ

ਗਾਇਕ

ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ

ਗੁਰਲੇਜ ਅਖਤਰ ਇਕਬਾਲ ਗਾਲਿਬ

ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਆਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਣਗੇ

PSCA Committee Members and Gold Sponsors

ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਅਰਜੁਨ ਗਿੱਲ

ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ

ਜਸਵਿੰਦਰ

ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ

ਰਵਿੰਦਰ ਬਿੰਦ

ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ

ਰਾਜ ਜਮਾਰਾਏ

ਸੁਖਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ

ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ

ਕੁਲਬੀਰ ਗਿੱਲ

ਸੁੱਖਾ ਸੇਖੋਂ

ਬਲਕਾਰ ਗਿੱਲ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Karn Gill (Mela, Sponsors) 734-612-9984

Karmbir Singh (Mela, Volleyball) 734-558-3151

Arjun Gill (Kabaddi) 734-231-3576

Raj Jamarai (Kabaddi, Singer) 734-644-1010

Raj Nijjar (Cultural Program, Singer, Stalls) 734-637-7540

Sukhdev Sekhon (Soccer) 248-431-9678

WWW.PSCA-MI.COM

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੇ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ।

ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ

ਸਾਲ 2014 ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

ਆਓ, ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਲ 2014 ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਮਿਸ਼ੀਗਨ
ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ,
ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਂਹ-
ਪੱਖੀ ਅਕਸ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਾਡੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਵੇ।

ਮੁੱਖ ਸਪਾਂਸਰ

ਚੈਨ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ

ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ
ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਗਰੇਵਾਲ

ਜਤਿੰਦਰਬੀਰ
ਸੰਧੂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਰਤਨ ਸੇਖੋਂ

ਚਰਨਜੀਤ
ਰਸਟੀ

ਸੁੱਖੀ ਨਰਵਾਲ

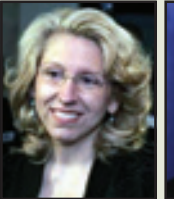

ਗੋਲਡੀ ਵਿੱਲੋਂ

Invited Honorable Public Officials

Gary Peters
US Senator
Candidate

Terri Lynn Land
US Senate
Candidate

Rick Snyder
MI Governor

Mark Schauer
MI Governor
Candidate

Dr. Anil Kumar
US Congressman
Candidate

David Trott
US Congressman
Candidate

William Wild
Wayne County
Executive
Candidate

Patrick Colbeck
Michigan
Senator

Kurt Heise
MI Congressman

Sam Singh
Michigan
Congressman

ਸਾਡੇ ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਗੁਰਬਚਨ ਗੈਰੀ ਮਾਨ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਧੂ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਸੱਈਅਦ ਤਾਜ

ਬਲਬੀਰ ਗਰੇਵਾਲ

ਚਮਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਗਿੱਲ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਠ

ਅਮਰੀਕ ਮਾਹਲ

ਸੰਨੀ ਪੂੜ

ਮਨਜੀਤ ਨੰਨਣ

ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੁੰਦਰ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਪੰਮਾ

ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

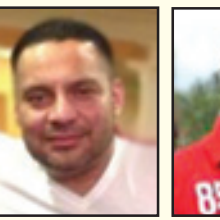
ਜਗਦੇਵ ਗਰੇਵਾਲ

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

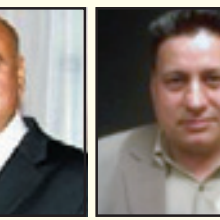
ਬਿਕਰਮ ਗਰੇਵਾਲ

ਟੋਨੀ ਭੱਟੀ

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਧੂ

ਰੂਪੀ ਰੰਧਾਵਾ

ਸੁਖਦੇਵ ਬਰਾੜ

ਜਸਵੀਰ ਰੰਧਾਵਾ
ਕਲੀਵਲੈਂਡ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਧੂ
ਕਲੀਵਲੈਂਡ

ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ

ਸਾਵਨ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਮੇਲ ਮਾਨ

ਬਲਜੀਤ ਬੈਂਸ

ਗੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ

ਤਰਲੋਚਨ ਭੁੱਲਰ

ਹਰਪਾਲ ਸੰਘਾ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਪੇਲੀਆ

ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਰੂਚਲ ਨਿੱਜਰ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਸਿਲਵਰ ਸਪਾਂਸਰ: ਜਗਤਾਰ ਜੱਗਾ, ਹਰਪਾਲ ਸੰਘਾ, ਲਾਲੀ ਮਾਂਗਟ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਚਮੋਕਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਬਰਾੜ, ਦਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਰਾਏਭੱਟੀ, ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਭੱਲ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਪੇਲੀਆ, ਹਰਮੋਹਨਜੀਤ ਬੈਂਸ, ਅਜੈ ਗਰੇਵਰ, ਰੇਨੂ ਤੱਖਰ, ਰਾਣੀ ਸੈਲੂਨ, ਪੰਮੀ।

ਸਮਰਥਕ ਸੱਜਣ: (ਮਿਸ਼ੀਗਨ): ਤੇਜਕਰਨ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ, ਸਤਵੀਰ ਸਵੈਚ, ਰਾਜ ਸਿਆਨ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਧੂ, ਪਰਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਸੁੱਖੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਨਵਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਲਾਲੀ ਮਾਂਗਟ, ਗੁਰਮੀਤ ਸੰਧੂ, ਬਲਦੇਵ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਦਾਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਪਾਲ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਭਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਢੋਲੀ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ, ਦਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਰਾਏਭੱਟੀ, ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕਾਹਲੋਂ, ਗੁਰਦੇਵ ਗਿੱਲ, ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਤਿੰਦਰ ਬੱਤਰਾ, ਜੋਲੀ ਸਿੰਘ, ਸੁਭਦੇਵ ਮਹਾਹਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਸੁਖਵੀਰ ਭੱਟੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੰਨਣ, ਲਾਲੀ ਰਣਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪਾਲ ਖਲੀਲ, ਰਿੰਕੂ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੈਨਸਿੰਗ, ਲਾਡੀ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਰਸਮਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਰਾਏਭੱਟੀ, ਬਲਬੀਰ ਵਿਰਦੀ, ਚਰਨਪ੍ਰੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬੰਟੀ ਭੰਗੂ, ਜਗਦੇਵ ਗਰੇਵਾਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸੇਠੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਸੇਖੋਂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਗੀ, ਲਖਵੀਰ ਲੱਕੀ।

(ਸ਼ਿਕਾਗੋ): ਸਤਿੰਦਰ ਸੁਸਾਣਾ, ਜਸਕਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਬਸਰਾਓ, ਅਮਰਦੇਵ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਲਵਦੀਪ ਦੁੱਲਤ, ਅਜੈਬ ਲੱਖਣ, ਸਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਦੀਪਾ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਿਰਨ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਧੂ, ਅਜਮੇਰ ਪੰਨੂ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ, ਬੇਅੰਤ ਬੋਧਾਰਾਏ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ, ਮਨਜੀਤ ਧਨੋਆ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕਾਲੜਾ, ਰਛਪਾਲ ਖੰਗੂੜਾ, ਠਾਕਰ ਬਸਾਤੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਮਾਗੇ, ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਠ।

(ਇੰਡੀਆਨਾ): ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਬਲਦੇਵ ਸੱਲੂ, ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋਤੜਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਕਿੱਟੂ ਬਾਵਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਲਾਲੀ ਸਿੰਧੂ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ, ਮਨਜੀਤ ਨਾਗਰਾ।

(ਓਹਾਇਓ): ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ, ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਵੀ, ਇਕਬਾਲ ਬੋਧਾਰਾਏ, ਹਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਮਹਿੰਦਰ ਭੋਲਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੰਗ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸੋਹਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਰੇਵਾਲ, ਸੁਖਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਦਲਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਡਾ. ਮੁਖਤਾਰ ਨਿੱਜਰ।

(ਵਿੰਡਸਰ, ਓਂਟਾਰੀਓ): ਗੁਰਬਖਸ਼ ਭੁੱਲਰ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਬਿਕਰਮ ਗਰੇਵਾਲ, ਜੀਵਨ ਗਿੱਲ, ਜੈਸਨ ਸੇਖੋਂ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਵਾਹਿਦ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਦੇਲਾ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ।

ਸਮਰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ (ਓਹਾਇਓ), ਐਨ ਵਾਈ ਐਕਸ ਕੰਪਨੀ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਐਚ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮਿਡਵੈਸਟ, ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ

ਬਠਿੰਡਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਰੇ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੀ 161 ਏਕੜ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਠਹੁੰਮਾ ਵਰਤਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾ ਸਮਝਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਦੀ ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚਾਲੇ 161 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਧਿਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਸਲੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਵ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ

ਬਠਿੰਡਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਭਾਈਰੂਪਾ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ 161 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲਹਿਰਾਈਆਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਹੱਥੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਨਿਰੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਛੇ ਜੂਨ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਝੜਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਕੱਲੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੇ ਹੀ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਦਰਜਨ ਟਰੈਕਟਰਾਂ

ਨੇ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੀ ਤੇ ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ 22 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 161 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ: ਮੱਕੜ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਪਲ-ਪਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਕੇਸ ਜਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਸਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਲਾਏ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਫਰਜ਼ੀ ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੈ। ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਦੀ 161 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਈ ਟੱਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਰਾਮਪੁਰਾ ਸੜਕ, ਢਪਾਲੀ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਸੜਕ, ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਸੇਲਬਰਾਹ ਸੜਕ ਤੇ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਜਲਾਲ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਰੋਂ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਟਰੈਕਟਰ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਕੱਤਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਹਾਈ ਕਰਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਹਾਈ ਕਰਕੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਮੰਗ

ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਤਾਇਨਾਤੀ ਵੀ ਇਥੇ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਠੇਕੇਦਾਰ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੇਗੀ।

ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸਵੇਰ ਵਕਤ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਓ। ਇਸ ਹੋਕੇ ਮਗਰੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁਲਿਆ ਜ਼ਹਿਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜ਼ਹਿਰ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਕੱਤਰ ਸੀਮਾ ਜੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਤਿੰਨਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ (ਸਤਲੁਜ, ਬਿਆਸ ਤੇ ਘੱਗਰ) ਦਾ ਪਾਣੀ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਸਮੇਤ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਲੁਜ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਘੱਗਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਕਤ ਦੋਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਉਣਾ ਦੁੱਭਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਿਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ

ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਲੁਜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਬੁੱਢਾ ਨਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਛੇ ਲੱਖ ਲਿਟਰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਗੰਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਪਾਣੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਧਾਤਾਂ ਤੇ ਰਸਾਇਣ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਂਟਰਲ ਗਰਾਊਂਡ ਵਾਟਰ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਛਪੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਅਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਇੰਟਰਗੇਟਿਡ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਇਨਫਰਾਸਟਰਕਚਰ ਸਿਸਟਮ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੁਲੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਛਪੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਬਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਕਈ ਦੂਸ਼ਿਤ ਤੱਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਿਹਾ। ਬੋਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਹੱਲ ਆਰ.ਓ. ਸਿਸਟਮ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 236.32 ਕਰੋੜ ਦੇ ਆਰ.ਓ. ਸਿਸਟਮ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਕ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਵੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਬੋਰਡ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸਥਿਤ ਚਮੜਾ ਸਨਅਤ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਾਲਾ ਸੰਘਿਆ ਡਰੇਨ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ 'ਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਹਰੀਕੇ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਰੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਖਾਸ ਕਰ, ਮੋਗਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਮੁਕਤਸਰ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਜਲ ਘਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਉਕਤ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੀਵਰੇਜ ਤੇ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਘੱਗਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਦੋਹਾਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੀਵਰੇਜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਸ ਕੰਮ 'ਤੇ 3 ਸਾਲ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿਊਬਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 'ਸਵੈ-ਇੰਫ਼ਤ ਮੌਤ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕਿਊਬਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੋਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਈਟ ਟੂ ਡਾਈ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਸ ਮਤੇ (ਬਿੱਲ-52) ਨੂੰ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਕੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਫਿਲਿਪ ਕੁਲਾਰਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਟਿੰਗ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 22 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਤ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਕਿਊਬਕ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ 2015 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਜਦ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਾ ਦਿੱਸੇ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੌਤ ਲਈ ਤਰਲੇ ਮਾਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਗੇਤਰੀ ਟੀਮ ਕੋਲ ਕੇਸ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਰੀਜ਼ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਰਾਹੀਂ ਲਾਈਫ ਸਪੋਰਟ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਡਾਕਟਰੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਮੁੱਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਊਬਕ ਇਸ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੋ ਦਰਜਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ 'ਚ ਰੁੜ੍ਹੇ

ਮੰਡੀ: ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਆਏ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਦਰਜਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਨਾਲੀ ਤੋਂ ਮੰਡੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 18 ਲੜਕੇ ਤੇ ਛੇ ਲੜਕੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਔਟ ਨੇੜੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਹੱਥ ਮੁੰਹ ਧੋਣ ਲਈ ਉਤਰ ਗਏ। ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਰਜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਅਚਾਨਕ ਪਾਣੀ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵੱਧ ਗਿਆ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ। ਤੇਜ਼ ਵਹਾਅ ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਹਫ਼ਤਾ ਦਫ਼ਤੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ।

ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਡੈਮ ਵੱਲੋਂ ਅਚਾਨਕ ਪਾਣੀ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਮਾਹੌਲ ਵਿਗੜਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀਰਬੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਾਰਜੀ ਹਾਈਡਰੋਪਾਵਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਤੇ ਇਕ ਫਿੱਟਰ ਨੂੰ ਲਪ੍ਰਵਾਹੀ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਹੁਟਰ ਵਜਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਧਰ ਘਟਨਾ ਵਿਚੋਂ ਬਚੇ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਹੁਟਰ ਨਹੀਂ ਵੱਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਜਾਣੋਂ ਰੋਕਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿਚ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੂੰ 21 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸ਼ਿਤ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਾਣੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿਚ ਘੜੀਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭਾਜਤਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਂਡ ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟਲ ਰੈਵੋਲੂਸ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਸਵੇਰਾ) ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਤੇ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਅੱਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕੈਂਸਰ ਜਿਹੇ ਰੋਗ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਢਾ ਨਾਲਾ, ਚਿੱਟੀ ਵੇਈ, ਜਮਸ਼ੇਰ ਡਰੇਨ ਤੇ ਫਗਵਾੜਾ ਡਰੇਨਾਂ ਦਾ ਦੂਸ਼ਿਤ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਾਣੀ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਾਣੀ ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਤੋਂ ਨਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਲਵੇ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਪ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸ਼ਬਨਮ ਗੋਦਾਰਾ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਪੰਜ ਮਈ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਕਾਲਾ ਸੰਘਿਆ ਡਰੇਨ, ਚਿੱਟੀ ਵੇਈ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬੁੱਢਾ ਨਾਲੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ।

Sky Entertainment Photo-Video-DJ-Decoration

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨੰਬਰ ਇਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਡੀ ਜੇ-ਫੋਟੋ-ਵੀਡੀਓ ਕੰਪਨੀ

Rated best in customer satisfaction

ਕਸਟਮਰ ਸਰਵਿਸ ਅਤੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਇਕ

ਅਸੀਂ ਫੋਟੋ-ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਡੀ ਜੇ ਲਈ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Additional Service Uplighting

**10 % off or free album
with Photo-Video-DJ
package** For Limited time only

ਫੋਟੋ, ਵੀਡੀਓ, ਡੀ ਜੇ ਪੈਕੇਜ ਲਈ 10%
ਫੋਟੋ ਜਾਂ ਮੁਫਤ ਐਲਬਮ (ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ)

We provide wireless LED uplights and save money on decoration

Sky Entertainment- You can trust us with your memories
Serving all areas in Michigan-Ohio-Indiana-Illinois

Call Gagan: 734-674-1854

www.skymademymemories.com

TheAnuAttorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability
*Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states.
More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ,
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਹਿੰਦੀ ਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿਚ
ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ
ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com

www.anuattorney.com

FAMILY LAW

*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS

*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538

801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101

Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends &
Evening
Appointments
Available

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ-ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਇ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Call Toll Free:

1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

Call:734-261-0936

734-890-1767

e-mail: raj@syanvideo.com

visit at: www.syanvideo.com

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 575-815-8536

ਸੁਰ ਤੇ ਸਰੋਦ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ

ਅਮਾਨ ਤੇ ਅੱਯਾਨ

ਹੱਲੇ ਹੱਲੇ

...ਦੇਵਿਕਾ ਚਾਵਲਾ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਸਰੋਦ ਵਾਦਕ ਅਮਾਨ ਅਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਅੱਯਾਨ ਅਲੀ ਖਾਨ ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵੱਸਦੀ ਗਾਇਕਾ ਦੇਵਿਕਾ ਚਾਵਲਾ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਗੀਤ 'ਹੱਲੇ ਹੱਲੇ' ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੀਤ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਵਿਕਾ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਅਲੀ ਭਰਾ ਇਸ ਗੀਤ ਲਈ ਸਰੋਦ ਵਾਦਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਗੀਤ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਆਪਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਗੀਤ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਚਾਵਲਾ ਭਾਰਤੀ ਪੌਪ ਗਾਇਕਾ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਗੀਤ ਵੀ ਲਿਖਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਸਿਰਫ਼ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਨਿੱਠ ਕੇ ਅਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਾਰਜਟਾਊਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਆਣ ਪੁੱਜੀ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਉਚੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਧੁਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਿਊਜ਼ਨ (ਸੁਮੇਲ) ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਗੀਤ-ਸੁਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਵਿਕਾ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦ ਹਸਨ ਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਐਲਬਮ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੂਰ ਲੋਧੀ, ਮਨੋਜ ਜੱਜ ਅਤੇ ਆਸ਼ੂਮਨ ਚੰਦਰ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। 'ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨੈਣ' ਗੀਤ ਨਾਲ ਉਹ ਬੜੀ ਚਰਚਿਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇਵਿਕਾ ਚਾਵਲਾ ਭਾਰਤੀ ਪੌਪ ਗਾਇਕਾ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਗੀਤ ਵੀ ਲਿਖਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਸਿਰਫ਼ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਨਿੱਠ ਕੇ ਅਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਾਰਜਟਾਊਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਣ ਪੁੱਜੀ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ।

ਰੈਪਰ ਬੇਹੇਮੀਆ ਦੀ ਐਲਬਮ 'ਦਿ ਰੈਪ ਸਟਾਰ' ਵਿਚ ਚਾਰ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਏਕ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ' ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ। 2009 ਵਿਚ ਦੇਵਿਕਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਐਲਬਮ 'ਸਾਰੀ ਰਾਤ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਿੱਟ ਰਹੀ। ਇਸ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਨੇ ਵੇਖਿਆ। ਅਮਾਨ ਅਲੀ ਖਾਨ ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਉਹਦਾ ਜਨਮ 1977 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰੋਦ ਸਿੱਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅੱਯਾਨ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਸਾਲ 1979 ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰੋਦ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਛੇੜਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਾਲਿਦ ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰੋਦ ਵਜਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਫੀ ਸੰਗੀਤ ਵਾਲੀ ਐਲਬਮ 'ਰੰਗ' 2012 ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਐਲਬਮ 'ਹੈਂਡ ਵਾਟਰਜ਼' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਕਰਨੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਾਹ-ਦਸੇਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਤੋਰਿਆ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਉਸਤਾਦੀ

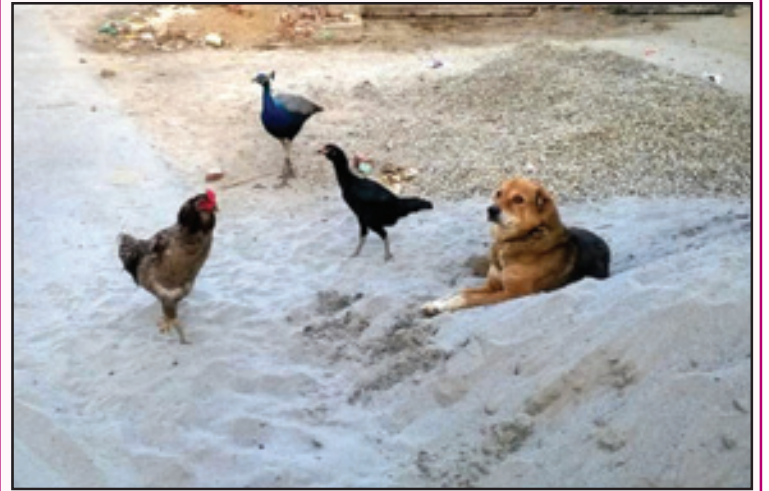
ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਨ (9 ਅਕਤੂਬਰ 1945) ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ 1960ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਦ ਵਾਦਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਉਡਾਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 21 ਜੂਨ 2014 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-121

ਮੋਰ, ਕੁੱਕੜ, ਕੁਕੜੀ ਰੇਤਾ ਭਾਲਦੇ,
ਡਰਦੇ ਰਾਖੀ ਕੁੱਤਾ ਲੋਕ ਬਹਾਲਦੇ!

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-119

ਨਵੀਂ ਨਵੇਲੀ ਸੂਹਾ ਚੂੜਾ
ਸੂਹਾ ਸੂਟ ਸੁਹਾਵੇ।
ਮਨ ਵੀ ਹੱਸੇ, ਤਨ ਵੀ ਹੱਸੇ
ਜੁੱਤੀ ਮਖਮਲੀ ਪੈਰੀਂ ਪਾਵੇ।
ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਆਏ ਨੇ
ਚਾਅ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਸੂਟ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਾਹੀ,
ਪੈਰੀਂ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁੱਤੀ,
ਨਾਲੇ ਮੁਟਿਆਰ ਪਾਈਆਂ
ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਝਾਂਜਰਾਂ।
ਤੁਰਦੀ ਏ ਜਦੋਂ ਪੈਦੀ
ਧਮਕ ਕੈਨੇਡਾ ਤੀਕ,
ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਨੱਢੀ ਦੇਖੋ
ਪਰੀਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾਂ।
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ
ਜੀਨਾਂ ਨੇ ਹੈ ਮੱਤ ਮਾਰੀ।
ਸੂਟ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੈ
ਟੌਹਰ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਨਿਆਰੀ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ
ਫੋਨ: 718-690-8403

ਜੁੱਤੀ ਕਸੂਰੀ ਪੈਰੀਂ ਨਾ ਪੂਰੀ,
ਪਰ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ,

ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਉਣੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ।
ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਕੇ
ਕਰ ਲਈ ਮੈਂ ਸੱਧਰ ਪੂਰੀ।
-ਇੰਦਰਜੀਤ ਮੰਗਾ
ਪਿਟਸਬਰਗ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਸੁਖੜ ਸਿਆਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧੀ ਹਾਂ
ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਮੈਂ ਖਿੱਚਾਂ ਤਿਆਰੀ।
ਪੈਰੀਂ ਪੰਜੇਬਾਂ ਪਾ ਮੈਚਿੰਗ ਜੁੱਤੀ
ਫੱਬੂ ਮੈਂ ਤੇ ਲੱਗੂੰ ਨਿਆਰੀ।
ਨੱਚ ਨੱਚ ਅੱਜ ਪਾਉਂ ਧਮਾਲਾਂ
ਲਾਜ ਰੱਖੂੰ ਬਾਬਲ ਦੇ ਚੀਰੇ ਦੀ।
ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਕਰੂੰ ਪੂਰੀਆਂ
ਸ਼ਾਦੀ ਹੈ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਵੀਰੇ ਦੀ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਪੈਰੀਂ ਲਾਲ ਜੁੱਤੀ
ਤੇ ਹੱਥੀ ਲਾਲ ਚੂੜਾ,
ਛਣਕਾ ਕੇ ਝਾਂਜਰ
ਉਹ ਮਸਤ ਚਾਲ ਲੰਘ ਗਏ।
ਤੰਗ ਜੁੱਤੀ ਨੇ ਆਖਰ
ਤੰਗ ਬੜਾ ਕੀਤਾ,
ਜੀਭ ਦੰਦਾਂ ਬੋਲੇ ਲੈ
ਹਾਲੋਂ ਬੇ-ਹਾਲ ਲੰਘ ਗਏ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਅਮਰ
ਫੋਨ: 408-401-4034

ਜੁੱਤੀ ਜਰਕੇ, ਝਾਂਜਰ ਛਣਕੇ
ਟੌਹਰ ਸ਼ੌਂਕੀਨਣ ਦੀ।
ਮਾਤ ਮੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਵੇ ਪਾਉਂਦੀ
ਤੌਰ ਸ਼ੌਂਕੀਨਣ ਦੀ।
-ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਵਿੱਕੀ
ਸਟਾਕਟਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਪਾਇਆ ਲਾਲ ਸੂਟ, ਸਿਰ ਲਾਲ ਚੁੰਨੀ
ਤੇ ਹੱਥੀ ਚੂੜਾ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲਾ।
ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜੇਬਾਂ ਪਾਈਆਂ
ਉਤੋਂ ਜੁੱਤੀ ਦਾ ਵੀ ਟੌਹਰ ਨਿਰਾਲਾ।
ਨੀ ਸੁਣ ਜੱਟੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀਏ
ਜਿਹਦੀ ਬਣਨੈਂ ਹੋਊ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ।
-ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ

ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਗੋਲ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਡੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਗੋਲਮੇਜ਼ ਦੁਆਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਗੋਲਮੇਜ਼ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੋਲ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਗੋਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਨਾ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਅੜਿੱਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵਰਗੀ ਗੋਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸਾ ਵੀ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਤੇ ਲੋਕ ਵੀ ਜੰਮੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਖੇਡੇ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਖੇਡ ਸਨ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਗੋਲ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਕਿ ਹਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਢਿਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਰਕ ਭੋਰਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵੱਡੇ ਬਣਨਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਗਣਿਤ ਵਿਚ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਸਿਫਰ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਰਦਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈ ਨਿਕਲੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਝਟਕਾ ਸਹਿਣਾ ਔਖਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਈਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਕਿ ਜੱਲ ਮੇਰੀ ਕਿਹੜਾ ਕਲਗੀ ਲਹਿ ਗਈ ਆ? ਪਰ ਸੱਚੀ ਜਦੋਂ ਕਲਗੀਆਂ ਲੱਥਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮੁਰਗੇ ਵੀ ਤੜਕੇ ਨਹੀਂ, ਆਖਣੇ ਬਾਗਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕਰ ਕੇ ਪਛਤਾਵੇ ਵਿਚ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰੇ, ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌ ਵਾਰ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਪਨ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਜੁੱਤੀਆਂ ਕਲਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ।

ਚਲੋ! ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਦੋ ਕੁ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆਂ... ਹੈਰਾਨੀਆਂ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਕਲਗੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤਾਜ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਜੰਗੋਂ-ਪੰਦਰਵੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਕਲਗੀ ਮੁਰਗੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸੋਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਂ ਆਂਹਦੇ ਤਾਂ ਐਨ.ਡੀ. ਤਿਵਾੜੀ ਆ, ਪਰ ਹੈ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ ਤਿਵਾੜੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਿਆਸੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬੁੱਢਾ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਛੋਟੀ ਉਜਵਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਫੇਰੇ ਲੈ ਕੇ ਮਾਂਗ ਵਿਚ ਸੰਧਰੂ ਭਰ ਕੇ ਹਟਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਾਧ ਨੇ ਵਕਤ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਕਤ ਨੇ ਸਾਥ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਆਲ ਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰੋਹੀ 'ਚ ਆ ਕੇ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੁਆਨੀ 'ਚ ਗੁਆਈ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਤੋਂ ਬੁਢਾਪੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਜੈ ਮਾਲਾ ਪੁਆ ਤਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ।

ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋਈ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਵਾਕਿਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਤਿਵਾੜੀ ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲ ਗਵਰਨਰ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕੀ ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਬਣ ਕੇ ਉਠ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਉਜਵਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦਾ ਹਵਾਈ ਲੰਡੂ ਖੁਆ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾ ਲਏ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰੀ ਦੇ ਪੈਰ ਭਾਰੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਤਿਵਾੜੀ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਵੀ ਭਾਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਉਸ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜਨਮੇ ਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਅਸਲੇ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੁੱਤ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਧੌਕੇ ਖਾਣੇ ਪਏ। ਮਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਔਲਾਦ ਤਿਵਾੜੀ ਦੀ ਆਂ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਨੇ ਪਿੱਛੇ 'ਤੇ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਵਾਲੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਨਾ ਡਿੱਗਣ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਦੱਵੇ ਹੱਥ ਕੱਢ ਕੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦਾ ਫਰਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਭੱਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਿਵਾੜੀ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਤਨ ਲਈ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਵੱਸ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਚਲੇ ਵਾਰਿਸ ਬਣ ਹੀ ਗਿਆ, ਪਰ ਖੇਹ ਖਾਣ ਦਾ ਸੁਆਦ, ਸਿਰ ਖੇਹ ਪੁਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਿਆ! ਛੱਲੋ... ਚੰਗਾ ਇਹ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਖਾਧਾ ਤਾਂ ਅਨਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸੁਆਦ ਔਲੇ ਦਾ ਆ ਗਿਆ। ਰੰਡੇ ਹੋਏ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਭਲਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਰੋਹਿਤ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲੈ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਬੁਢਾਪਾ 'ਕੱਲਿਆਂ ਕੱਟਣ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ

ਹਕੂਮਤੀ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਹਰਜਾਨੇ

ਜੇ ਕਾਂਵਾਂ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁੰਜਾਂ ਮਿੱਠੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣੇ ਨਹੀਂ ਹਟੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਪਾਪ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੁੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਝੂਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਬਾਗ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਤਿਤਲੀਆਂ ਭੌਰਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਹਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਹੰਭੀਆਂ ਨੇ। ਵੈਣ ਭਾਵੇਂ ਵੱਧ ਵੀ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਘੋੜੀਆਂ ਗਾਉਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਦਹਿਲ ਤਾਂ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹੌਸਲਾ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਸੁੱਚੇ ਸੂਰਮੇ ਵੀ ਅੱਖ ਪੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਖ ਭਟਕ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰੋਗ ਕੈਂਸਰ ਵਾਂਗ ਚਿੰਬੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਨੇ, ਪਰਜਾ ਸੌਂ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਹਿਰੇ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਿਉਹਾਰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਫਿੱਕੇ ਪੈਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਅਵਾਂ ਉਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਲੀੜਾ-ਲੱਤਾ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਬੂਤਰਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਬਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਹੋਰ ਹੰਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਹੱਥ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬਹੁਤ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਛੱਡਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰਾਮਾ ਬਿਨਾਂ ਮੰਚ ਤੋਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਜ਼ੁਬਾਨ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲਾ ਖੰਭਾ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਬੋਲੀ ਵਰਗੇ ਨੇ, ਪਰ ਸੋਚੀ ਇਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਰਗਾ ਪਿਆਰ ਦੇਣ। ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਤਸੀਹ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਚਾਹਤ ਇਹ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਕਿਸੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਛਪੀ ਕਿਸੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤਸਵੀਰ ਵਰਗੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਰੱਦੀ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲਫਾਫਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਪਹਿਰਾ ਇਕ ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਇਸ਼ਕੀ ਕਰਤੂਤ 'ਤੇ ਫਿੱਟ ਲਾਹਣਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਚਿੱਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦਾ ਚਲੇ ਖਿਆਲ ਕਰ ਲਵੋ; ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਸ਼ਵਰਾ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਕਾਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਗਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਛੱਡਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਤੇ ਜਦ ਨੂੰ ਬੋਹੜ ਦੀ ਟਾਹਣ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਾਂ ਨੇ ਬਿੱਠ ਕਰ ਕੇ ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੀ ਫੁੱਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕ ਜੁਰਮ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਦੋ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾ ਦੁੱਖ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਲਤੀਆਂ ਤਾਂ ਚਲੇ ਉਮਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅਕਲ ਦੁਰੱਬੜ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿੱਟੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵੀ ਲੱਗੜੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਲਾਇਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਖਰਬੂਜੇ ਬੀਜ ਕੇ ਵੇਲ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰੇਲੇ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਵੇਖੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਜੱਜ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ ਫਿਰ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਲੀਲ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਹਕੂਮਤਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਹਰਜਾਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਦਾਂ ਵੀ ਭਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਂ ਤਾਂ ਬੀਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਈਏ।

ਖ਼ੈਰ! ਰੋਹਿਤ ਨੇ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹਾਰੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤ ਲਈ, ਪਰ ਆਹ ਫੌਜਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਹਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਦੀ ਕਲਗੀ ਵੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਲੱਥਦੀ ਐ। ਗੱਲ ਮਹਿਜ਼ ਹਾਸੇ 'ਚ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਗਰੀਕੀ ਕਥਾ ਇਕ ਰੋਮਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੈ।

ਉਮਰ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਜੁਆਨੀ ਵਰੇਸ ਵਾਲੀ ਮਸਾਂ ਚਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇੰਦਾਂ ਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਚਾਰੀ ਰੁਮਾਨਾ ਕੋਲ ਖਲੇ

ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਵਿਚਾਲੇ ਨਾ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ... ਪੁੱਤ ਮੈਂ ਰੱਜ ਕੇ ਸੁਨੱਖੀ ਸਾਂ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੁਨੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਗਰੀਬ ਬਾਪ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸੱਦ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਟੀ ਮੇਰਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾਇਆ ਕਰੇ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਦਿਆਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇਗੀ।

ਪਿਉ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਉਹਦੀ ਘਸਮੇਲੀ ਅੱਖ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਸੁਨੇਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਰਾਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਰਸੋਈ 'ਚ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਕੇ ਕਹਿਣ

ਛੱਡ ਗਿਆ।

ਤੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੁਨੇਰ ਦਾ ਪੁੱਤ ਏਂ। ਜੇ ਮੇਰਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਿਆ ਏ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲਵੀਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਸਾਂਤ ਰਹੇ। ... ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੁਮਾਨਾ ਦੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਟੁੱਟ ਗਈ।

ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਫਜ਼ਲ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਹਾੜ ਥੱਲੇ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਬਲਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਚੋਂਦਾਂ ਤੋਂ ਛੱਬੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਫਕੀਰਾਂ ਵਾਲਾ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਿਆ, ਹੱਥ 'ਚ ਲਾਲ ਰੀਬਨਾਂ ਵਰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ ਦੀ ਸੰਦੂਕਤੀ ਫੜ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੁਨੇਰ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਅਲਖ ਜਗਾਈ। ਸੰਤਰੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਭਲਿਆ ਮਾਣਸਾ, ਕੌਣ ਏ ਤੂੰ?'

"ਮੈਂ ਸਵਰਗ 'ਚੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਪੈਗਮ ਲੈ ਕੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਏ।"

"ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਰਾਮ ਫਰਮਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਏ। ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਗਾ ਸਕਣ। ਤੁਸੀਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹੋ।"

"ਤੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਾਂਗਾ।"

"ਨਾਂ ਕੀ ਏ ਤੇਰਾ?" ਸੰਤਰੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਨਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹੀ ਦੱਸਾਂਗਾ। ਇੰਨਾ ਆਖ ਦੇਣਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਵਰਗ 'ਚੋਂ ਉਸ ਲਈ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪੈਗਮ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।"

ਉਹ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਸੰਦੂਕਤੀ ਸਿਰਹਾਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸੌਂ ਗਿਆ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜ-ਦਰਬਾਰ ਖ਼ਬਰ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪੈਗਮ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤੇ ਫਜ਼ਲ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ।

"ਕੀ ਪੈਗਮ ਆਇਆ ਹੈ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਵਰਗ 'ਚੋਂ ਜਨਾਬ?" ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੁਨੇਰ ਨੇ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ, ਤੁਹਾਡੇ ਧਰਮੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਸਵਰਗ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ਕੀਮਤੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਅਤੇ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀਆਂ 'ਚ ਜੜਿਆ ਮੁਕਟ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।"

"... ਤੇ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਵਾਗਾ, ਤੇ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਨਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਸਵਰਗ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਹਨ।"

"ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ, ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਨੋਕ-ੜੋਕ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਪਹਿਨਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੀ, ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।"

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪਤਾ ਇਹ ਬੰਦਾ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲੱਭੇ ਹੀ ਨਾ। ਉਹਨੇ ਫਜ਼ਲ ਨੂੰ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ, "ਫਿਰ ਇਹ ਸੰਦੂਕਤੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਰਖਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਸਖ਼ਤ ਪਹਿਰੇ ਹੋਣ।"

"ਨਹੀਂ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੀਵ ਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਭਸਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।"

"ਤੂੰ ਆ ਜਾਏਂਗਾ ਨਾ ਮੁੜ ਕੇ?"

"ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਰੱਖ ਲਵੋ।"

ਗੱਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਨ ਲੱਗ ਗਈ। ਫਜ਼ਲ ਲਈ ਸਵਰਗ ਵਰਗੀ ਥਾਂ ਹੀ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਖਮਲ ਵਰਗਾ ਪਲੰਘ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਤੇ ਹਰ ਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਸੱਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਕਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਫਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮਸਾਂ ਲੰਘਿਆ।

ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਲਕੇ ਸਵੇਰੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਸਤਰ ਤੇ ਮੁਕਟ ਪਹਿਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

"ਨਹੀਂ ਪਰਸੋ... ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਰਾਣੀ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਪਰਤੇਗੀ।"

"ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਮਾਂ ਸਵਰਗ 'ਚੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵਿਚ ਮੁਨਿਆਦੀ ਕਰਵਾ ਦਿਓ, ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਹੁਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ।"

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 25 'ਤੇ)

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਨਕਲੀ ਭੇਸ 'ਚ ਮਸੰਦ

ਜਦ ਛਵੀਆਂ ਲਿਸ਼ਕੀਆਂ ਮਾਲਕਾ, ਤੇਰਾ ਕੰਥ ਉਠਿਆ ਦਰਬਾਰ। ਤੇ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਖੁਦ ਵੀ ਸਨ ਸਰਦਾਰ। ਸਭ ਰਿਹਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਦਾ, ਇਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰ। ਜਦ ਬੇਈਮਾਨ ਮਲਾਹ ਹੈ, ਕਿੱਥੇ ਬੇੜੀ ਹੋਂ ਜੁ ਪਾਰ। ਜਿੱਥੇ ਚਹੁ ਪਾਸਿਉਂ ਆਂਵਦੀ, ਇਕ ਬਾਣੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ। ਉਥੇ ਨਫਰਤਾਂ ਭਰੀਆਂ ਮਨਾਂ ਵਿਚ, ਤੇ ਬੰਦੇ ਮਾਰਨ ਬੋਧ। ਗੁਰੁ ਨਗਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਦੀ, ਜਿੱਥੇ ਬੋਧਾ ਮੀਆਂ ਮੀਰ। ਉਥੇ ਫੁੱਲਾਂ ਲੱਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ, ਕੁਝ ਉਗ ਪਏ ਜੰਡ ਕਰੀਰ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਤੇਰੀ ਲੋੜ ਪਈ, ਖੰਡਿਉਂ ਤਿੱਖੀ ਵਾਲੋਂ ਨਿੱਕੀ ਨੂੰ। ਨਕਲੀ ਭੇਸ 'ਚ ਛੁਪੇ ਮਸੰਦਾਂ ਤੋਂ, ਅੱਜ ਖਤਰਾ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ।

—ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੀਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਣਗਿਣਤ ਜੀਵ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਜਿਵੇਂ ਵੇਦ ਆਦਿ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਗੁਣ ਦੱਸਦੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਗੁਣ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਭੇਦ ਪਾ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋਝੀ ਅਰਥਾਤ ਪਰਮਾਤਮ-ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਮਝ ਜਾਂ ਬੁੱਧੀ ਉਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਭੇਦ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (ਭੇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਹੈ)। ਬਾਹਰਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭੇਖ ਜਿਵੇਂ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਛੇ ਭੇਖ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਉਸ ਸੱਚ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਦਿੱਖ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਜੀਵ ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਢਾਢੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹਰ ਜਗ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ,

ਕੇਤੇ ਕਹਹਿ ਵਖਾਣ ਕਹਿ ਕਹਿ ਜਾਵਣਾ॥
ਵੇਦ ਕਹਹਿ ਵਖਿਆਣ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਵਣਾ॥...
ਖਾਲਕ ਕਉ ਆਦੇਸੁ ਢਾਢੀ ਗਾਵਣਾ॥
ਨਾਨਕ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਾ॥
(ਪੰਨਾ ੧੪੮)

ਅਗਲਾ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਕੋਈ ਉਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਨ ਲਵੋ ਕਿ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਮਾਂਦਰੀ ਤਾਂ ਅਨੂਹਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾ ਕੇ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਪ ਹੀ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਧੁਰੋਂ ਆਇਆ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਵੱਜਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਧੁਰੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੂਰਖਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਮੂਰਖ ਆਦਮੀ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਲ ਖਹਿਬਤਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਬੇੜਾ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣਾ ਹੀ ਡੁੱਬਣਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਨੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿਆਉਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਮੁਖ

ਨਾਨਕ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਾ

ਅਤੇ ਮਨਮੁਖ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੋਇ ਅਨੂਹਿਆ
ਨਾਗੀ ਲਗੈ ਜਾਇ॥
ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣੈ
ਦੇ ਕੂਚਾ ਆਪੇ ਲਾਇ॥...
ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ
ਸਭ ਕਿਛੁ ਤਿਸਹਿ ਰਜਾਇ॥ (ਪੰਨਾ ੧੪੮)

ਅਗਲਾ ਸਲੋਕ ਵੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਪਤਥਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਵੈ-ਪਤਥਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਪਾਰਖੂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੈਦ ਉਹ ਸਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਮਰਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਰੋਗ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਰੋਗ ਦੀ ਸਹੀ ਦਵਾਈ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰਜ਼ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਉਹ ਹੀ ਸਿਆਣਾ ਵੈਦ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਿਆਣਾ ਵੈਦ ਜੀਵਨ-ਰਾਹ 'ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਮਹਿਮਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ, ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ, ਜੋ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ (ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ) ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਲੋਭ-ਲਾਲਚ ਦੇ ਆਸਰੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦਾ, ਸੱਚ ਵਿਚ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਦੂਸਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਪਰਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਰਮਾਣੀਕ ਵਿਚੋਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਉਲਟ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਮੂਰਖਤਾ ਕਾਰਨ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਤੀਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਤੀਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ? ਉਹ ਆਕਾਸ਼ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਪ ਹੀ ਤੀਰ ਖਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਨਾਨਕ ਪਰਖੇ ਆਪ ਕਉ ਤਾ ਪਾਰਖੁ ਜਾਣੁ॥
ਰੋਗੁ ਦਾਰੂ ਦੇਵੈ ਬੁਝੈ ਤਾ ਵੈਦੁ ਸੁਜਾਣੁ॥
ਵਾਟ ਨ ਕਰਈ ਮਾਮਲਾ ਜਾਣੈ ਮਿਹਮਾਣੁ॥
ਮੂਲੁ ਜਾਣਿ ਗਲਾ ਕਰੇ ਹਾਣਿ ਲਾਏ ਹਾਣਿ॥
ਲਬਿ ਨ ਚਲਈ ਸਚਿ ਰਹੈ ਸੇ ਵਿਸਟੁ ਪਰਵਾਣੁ॥
ਸਰੁ ਸੰਧੈ ਆਗਾਸ ਕਉ ਕਿਉ ਪਹੁੰਚੈ ਬਾਣੁ॥
ਅਗੈ ਓਹੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਵਾਹੇਦੜੁ ਜਾਣੁ॥੨॥
(ਪੰਨਾ ੧੪੮)

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੀਵ ਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਤੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ (ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਹੈ)। ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਰਜੇ ਵੀ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਇਹ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਉਹ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਣੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ੋਭਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਖੀ ਮੰਨ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਿਆ ਜੀਵਨ ਲਾਹਣਤ ਭਰਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸੁਧਾਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ

ਵਿਚ ਚੱਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਚੰਗਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਲਿਆ ਹੈ,
ਨਾਰੀ ਪੁਰਖ ਪਿਆਰੁ ਪ੍ਰੇਮਿ ਸੀਗਾਰੀਆ॥
ਕਰਨਿ ਭਗਤਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ
ਨਾ ਰਹਨੀ ਵਾਰੀਆ॥
ਮਹਲਾ ਮੰਝਿ ਨਿਵਾਸੁ
ਸਬਦਿ ਸਵਾਰੀਆ॥...
ਸਬਦਿਸਵਾਰੀਆਸੁ
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਿਆ॥੨੨॥ (ਪੰਨਾ ੧੪੮)
ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਭੁੱਖ ਜਾਂ ਉਣਤਾਈ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮਾਰੂਥਲ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸੁੱਕਾ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੁਭਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਵੇ ਪਰ ਮਾਰੂਥਲ ਦਾ ਸੁੱਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹਟਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗ ਦਾ ਸੁਭਾ ਸਾੜਨਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਲੱਕੜਾਂ ਹੋਣ, ਉਹ ਅੱਗ ਦੇ ਸਾੜਨ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਰਾਜ ਕਰ ਲਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਲਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕ ਨਹੀਂ ਮੁਕਾ ਸਕਦੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਤਾਂਘ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ,
ਮਾਰੂ ਮੀਹਿ ਨ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ
ਅਗੈ ਲਹੈ ਨ ਭੁਖ॥
ਰਾਜਾ ਰਾਜਿ ਨ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ
ਸਾਇਰ ਭਰੇ ਕਿਸੁਕ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੀ
ਕੇਤੀ ਪੁਛਾ ਪੁਛ॥ (ਪੰਨਾ ੧੪੮)

ਅਗਲਾ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬੇਅਰਥ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਬੇਅਰਥ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ

ਸਦਕਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪਿਆਨ ਧਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ, ਸਰੋਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਟਿਕਾਈ ਹੋਈ ਹੈ,
ਨਿਹਫਲੰ ਤਸਿ ਜਨਮਸਿ ਜਾਵਤੁ
ਬ੍ਰਹਮ ਨ ਬਿੰਦਤੋ॥
ਸਾਗਰੰ ਸੰਸਾਰਸਿ ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ
ਤਰਹਿ ਕੇ॥
ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ਹੈ
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬੀਚਾਰਿ॥
ਕਾਰਣੁ ਕਰਤੋ ਵਸਿ ਹੈ

ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਖੀ ਧਾਰਿ॥੨॥ (ਪੰਨਾ ੧੪੮)
ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸੰਵਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸਦੀਵੀ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੋ ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਢਾਢੀ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ-ਕੰਵਲ ਸਦਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਖੇਡੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਹਉਮੈ ਆਦਿ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰ ਪਰਮਾਤਮ-ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਅਨੰਦਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ

ਦਾ ਭੈ ਨਹੀਂ ਸਤਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸੰਵਾਰਿਆ ਢਾਢੀ ਉਸ ਅਕੱਥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਰਾਸ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪਿਆਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਖਸਮੈ ਕੈ ਦਰਬਾਰਿ ਢਾਢੀ ਵਸਿਆ॥

ਸਚਾ ਖਸਮੁ ਕਲਾਣਿ

ਕਮਲੁ ਵਿਗਸਿਆ॥...

ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਹਿ ਰਾਸਿ

ਹਰਿ ਜੀਉ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰਿਆ॥੨੩॥

(ਪੰਨਾ ੧੪੮-੧੪੯)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਕਿਸੇ ਤੀਰਥ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਜਾਂ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਤਾਂ ਹੀ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਉਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਿਹਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਦਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਪਾਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪਾਪ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਸੰਚਤਿ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਾਪ ਧੋਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਧੋਈਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ, ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਹ ਪਾਪ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ,

ਖਤਿਅਹੁ ਜੰਮੇ ਖਤੇ ਕਰਨਿ

ਤ ਖਤਿਆ ਵਿਚਿ ਪਾਹਿ॥

ਧੋਤੇ ਮੂਲਿ ਨ ਉਤਰਹਿ

ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣ ਪਾਹਿ॥

ਨਾਨਕ ਬਖਸੇ ਬਖਸੀਅਹਿ

ਨਾਹਿ ਤ ਪਾਹੀ ਪਾਹਿ॥੧॥

(ਪੰਨਾ ੧੪੯)

ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੈ ਖਰੀਦੁ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ

ਆਸਾ ਘਰ ੮ ਕਾਫੀ ਮਹਲਾ ੫

ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੈ ਖਰੀਦੁ

ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ॥

ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਿਸ ਦਾ

ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ ਤੇਰਾ॥੧॥

ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ ਤੂੰ ਧਣੀ

ਤੇਰਾ ਭਰਵਾਸਾ॥

ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ ਅਨ ਟੇਕ ਹੈ

ਸੇ ਜਾਣਹੁ ਕਾਚਾ॥੧॥

ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਹਾਉ ਦੀ

ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਰਪਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ

ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ ਤੂੰ

ਧਣੀ ਤੇਰਾ ਭਰਵਾਸਾ, ਭਾਵ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਹਰਵਾਨ

ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ! ਮੇਰਾ ਨਿਮਾਣੇ ਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੀ ਮਾਣ

ਹੈ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀਉ! ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਹੀ

ਭਰਵਾਸਾ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਹੀ ਆਸਾਰਾ ਹੈ; ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ

ਅਨ ਟੇਕ ਹੈ ਸੇ ਜਾਣਹੁ ਕਾਚਾ, ਪਰ ਜਿਸ ਜੀਵ

ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੇ ਕਿਸੇ

ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਦੀ ਝਾਕ ਵੀ ਬਣੀ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਸਮਝੋ

ਉਹ ਜੀਵ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅੰਦਰੋਂ ਕੱਚਾ ਹੀ ਹੈ।

ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰ ਹੈ

ਕੋਈ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਏ॥

ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੋਟਸੀ

ਸੇ ਚਲੈ ਰਜਾਏ॥੨॥

ਜਗਤ ਤਾਰਕ ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ,

ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰ ਹੈ ਕੋਈ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਏ,

ਭਾਵ ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀਉ! ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਤਾਂ

ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਕਦੀ ਵੀ ਤੇਰੇ

ਹੁਕਮ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ

ਜੀਉ! ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਹੈ; ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੋਟਸੀ

ਸੇ ਚਲੈ ਰਜਾਏ, ਪਰ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਜੀਉ! ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ

ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵ

ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਤੇਰੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਚਤੁਰਾਈ ਸਿਆਣਪਾ

ਕਿਤੇ ਕਾਮਿ ਨ ਆਈਐ॥

ਤੁਠਾ ਸਾਹਿਬੁ ਜੋ ਦੇਵੈ

ਸੋਈ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ॥੩॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਸੁੱਖਾਂ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪਾਂ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚਤੁਰਾਈ ਜਾਂ ਸਿਆਣਪ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ; ਤੁਠਾ ਸਾਹਿਬੁ ਜੋ ਦੇਵੈ ਸੋਈ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੇ ਭਾਈ! ਖਿਆਲ ਰੱਖ, ਸੁਖ ਤਾਂ ਉਹੋ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਖ ਉਹ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਲਖ ਕਰਮ ਕਮਾਈਅਹਿ

ਕਿਛੁ ਪਵੈ ਨ ਬੰਧਾ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੀਤਾ ਨਾਮੁ ਧਰ

ਹੋਰੁ ਛੋਡਿਆ ਧੰਧਾ॥੪॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਤਾਂ ਤੁਰਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਧਰਮ ਕਰਮ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੀਤਾ ਨਾਮੁ ਧਰ ਹੋਰੁ ਛੋਡਿਆ ਧੰਧਾ, ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਭਾਈ! ਇਹ ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਸਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਧੰਧਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

**-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536**

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ 'ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ' ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ-ਅਸਹਿਮਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵੀ ਅਨੰਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਭੇਤ ਸਮਝਣ/ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਆਨ ਸਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਲਾਘਾਂ ਭਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਿਗਿਨ-ਬੋਸੋਨ ਪਾਰਟੀਕਲ, ਭਾਵ ਰੱਬੀ-ਕਣ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਗ ਰਚਨਾ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਾਰਲੇ ਆਕਾਸ਼ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਰਬੀਨੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 14.7 ਬਿਲੀਅਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਦੌੜਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਬਿਲੀਅਨ ਲਾਈਟ ਸਾਲ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬਿੱਗ-ਬੈਂਗ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-991-4249

ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਰਚਨਾ ਅਚਨਚੇਤ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਮਿੱਤ ਖਰਬਾਂ ਮੀਲ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਅਤਿ ਨਿੱਕੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਾਇੰਸ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਸਲ ਮੋਢੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 'ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਮੇਰੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੈਰਵੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਮਰ ਭਰ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਤੀਖਣ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੋਢੀ ਵੀ। ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਲੀਕੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੀਕਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਖੋਜਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਿੱਗ-ਬੈਂਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਖਬਰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਉਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਥਨਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲਦੀ; ਪਰ ਇਹ ਮੌਕੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੀ ਵਿਸਰ ਗਏ। ਸਾਇੰਸ ਇਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੋਜਾਂ ਪਿਛੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਘਾਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਨੇਕ ਕਰਮੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੱਧ-ਕਾਲੀਨ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਕਾ ਹੀ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਕਟ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਰੇਲ, ਸਿਨੇਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜੰਤਰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਮਾਤਰ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਤਾਂ ਤੱਤ, ਤੱਥ, ਤਰਕ ਤੇ ਗਣਿਤੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਹਰ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਿੱਕੇਬੰਦ ਸਬੰਧ ਭਾਲਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੋਧਿਕਤਾ ਦੇ ਉਚੇਰੇ

ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਅਨੰਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਭੇਤ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਜਪੁਜੀ ਦੀ ਹਰ ਤੁਕ 'ਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਪਉੜੀ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰੁਝਾਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਕਿਰਤ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਤੀਖਣ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਅਭਾਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਤਾ 'ਚ ਕੁਝ ਸੱਚੇ ਵਾਕਿਆਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸੌ ਕੁ ਨੁਮਾਇਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ 80% ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਕ 'ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸਾ॥' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਹ ਇਸ ਤੁਕ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ? ਜਵਾਬ ਸੀ, ਇਸਲਾਮ ਕੇਵਲ ਸੱਤ ਅੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਰ ਸਿਤਾਰੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅੰਬਰ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਵਧੇਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ! ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਰੱਬ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿ ਦੋ ਰੱਬਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਕਈ ਮੱਤਾਂ ਵਿਚ ਕਈ-ਕਈ ਇਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਖਿਲਾਰਾ ਹੈ ਪਰ ਧਿਆਉਣ ਲਈ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ!

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਦੋ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਝੂਠ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜੀਏ, ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਬਣੀਏ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਆਕਾਰ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ 'ਹੁਕਮਿ' ਮਾਲੂਮ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੇ ਉਤਰ ਦੀ ਦੇਹਰੇ ਭਾਵ ਦੀ ਉਕਤੀ ਠੀਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਬੀਬੀ ਤਲਖੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਇਹ ਮੇਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਸਟੀਕਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ।'

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਟਰੂਥ ਅਬਾਊਟ ਆਲ: ਦਿ ਜਪੁਜੀ ਆਫ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਦੀ ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਆਈ ਤੁਕ 'ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਤੁਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ! ਭਾਵ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘੋਰ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਘਾਲ ਕੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਧਿਆਇਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਉਜਲ-ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਹੀ ਗਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦੇਜ਼ਖ ਰੂਪੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਗਈਆਂ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਜ਼ਰਾ ਹੋਰ ਉਪਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਭਨਾਂ ਲਈ 'ਕਰਨੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੁਕ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ

ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿੰਨੇ ਉਲਥੇ ਵੇਖੇ ਹਨ, ਇਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।'

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਗੱਲ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਪੁਜੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ 'ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲ' ਦਾ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਭਾਵ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਜਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਇਹ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਕੋਈ ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।' ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੂਜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰ ਸਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।' ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਣੇ ਹਨ।'

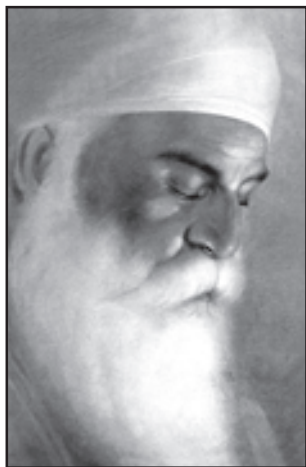
ਜਦੋਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ ਛਪੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਰੀਵੀਊ ਲਿਖਾਂਗਾ।' ਇਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਰੀਵੀਊ ਲਿਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਹਿੱਤ ਕਾਪੀ ਈ-ਮੇਲ

ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸਫੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ।' ਮੈਨੂੰ ਭਰਮ ਸੀ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਇਸ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ 'ਮਤਿ' ਵਿਚ ਕੁਝ 'ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ' ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਇਹ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਇਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੋਸਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਾਰੇ ਖੂਬ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੰਨੋ ਮਗੁ ਨਾ ਚਲੈ ਪੰਥ' ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਓ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਅਟਕਲ-ਪੱਥੂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਬੜੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਲ ਵਿਚ 'ਮਗ' ਨਾਮੀ ਵੱਡਾ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਹੀਣਤਾ ਕਾਰਨ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਨਣ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ 'ਮਗ' ਨਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੱਲ ਸਕਿਆ।'

ਇਸ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ 'ਤੇ ਹਾਸਾ ਵੀ ਆਇਆ ਤੇ ਤਰਸ ਵੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਇੰਨੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਕੋ ਅਰਥ ਨਾਲ 20-30 ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਣਾ ਸੀ।' ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਫਖਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, 'ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲੇਅ-ਮੈਨਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ?' ਮਨ ਹੀ ਮਨ

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਕਾ ਹੀ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਕਟ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਰੇਲ, ਸਿਨੇਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜੰਤਰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਮਾਤਰ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਚਿੱਤਰ

ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤਾਂ ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਦੀ ਹੀ ਸੀ, ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੀ ਨੁਕਤੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਧਰਮ-ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਉਤਸੁਕਤਾ ਕਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ, ਦੇਖਾਂ! ਇਹ ਲਿਖਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਦੂਜਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ, ਲੇਖਕ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਗਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਈ ਸਿੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਗਾ ਕੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਲਝਾ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, 'ਰੀਵੀਊ ਚੈਕ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ?' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨੇ ਹੀ ਚੈਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਾ ਕੇ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਿਥੇ ਲਿਖੀ ਹੈ! ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਨਿਰਉਤਰ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਦਰਅਸਲ ਕਿਤਾਬ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ। ਰੀਵੀਊ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਠੀਕ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗਾ।'... ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ 'ਟਰੂਥ ਅਬਾਊਟ ਆਲ', ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰੀਵੀਊ ਬਾਰੇ ਇੰਨੀ ਮਾਤੀ ਤਜਵੀਜ਼! ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਟਾਖਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਜਨਾਬ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ?' ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਹਾਂ, ਹਾਂ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਚੋਂ-

ਇਹ ਸਟੀਕ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਖਰੇ ਹੋਏ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੇ ਸਮਝ ਕੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਇਹੀ ਇਕ ਦੇਖੋ। 12ਵੀਂ ਤੋਂ 15ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 'ਮੰਨੋ' ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ 16ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਉਹ ਪੰਚਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਮੰਨੇ ਤੇ ਪੰਚਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪੀਦਿਆਂ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਵਿਦਵਾਨ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਜੋ ਕਲੀਨ-ਸ਼ੇਵ ਸੱਜਣ ਨਾਲ ਬਚਨ-ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਲਾ 'ੴ' ਇਸਲਾਮੀ ਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੁਕਤੀ ਉਪਰੰਤ 'ਕਾਰ' ਜੋਤਨ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪਣੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਚਾਹਵਾਨ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਵਿਹਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਸਮਾਂ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਬਾਬਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ 'ੴ' ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ?'

'ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ?' 'ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ', ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

ਉਹ ਬੋਲਿਆ, 'ਜੋ ਗੱਲ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ੴ' ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਖਿਆ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹਾਂ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸਤਿ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਬੋਲਿਆ, 'ਸਤਿ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੋਲੀ ਦੇ ਧਨੀ ਸਨ। ਉਹ ਹਰ ਭਾਵ ਲਈ ਸ਼ੁਧ, ਸਹੀ ਤੇ ਢੁੱਕਵੀਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਰੱਬ, ਪ੍ਰਭੂ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ 'ਸਤਿ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ ਹੀ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ।

ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਸੋਚ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, 'ਤੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 'ੴ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ 'ੴ' ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਜਿਹਾ ਤਰਕ?' 80ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਉਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ। ਉਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਪਰਚੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹਨ। ਉਥੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਰਿਹਾ ਮੇਰੇ ਤਰਕ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਇਹ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਨੁਭੂਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ। ਇਹ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰੁਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਡਾ. ਸਾਹਿਬ, ਕਿਹਾ ਸੁਣਿਆ ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਤਕਰਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਰਵਾਇਤੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਦਲੀਲ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਇੰਸ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਪੈ ਜਾਵੇ।'

ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਅੱਜ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਬਿੱਗ-ਬੈਂਗ' ਤੇ 'ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ' ਵਰਗੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਸਪਰ ਤੰਦਾਂ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ-4

ਪਿਆਰ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ (5 ਮਈ 1818-14 ਮਾਰਚ 1883) ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਦੁੱਤੀ ਰਚਨਾਵਾਂ 'ਦਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ' ਅਤੇ 'ਦਾਸ ਕੈਪੀਟਲ' ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਤਰਬਲੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਗੁੜ ਕੇ ਰੂਸੀ ਲੀਡਰ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਜਗਾਈ। ਨਾਸਤਿਕ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਔਕੜਾਂ ਝਾਗਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਲਈ ਦੇ ਗਿਆ, ਉਹ ਲਾ-ਜਵਾਬ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੈਕੜੇ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 2011 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਲੇਖਕਾ ਮੇਰੀ ਜਬਰੀਲ ਨੇ ਮਾਰਕਸ ਤੇ ਉਹਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ- 'ਲਵ ਐਂਡ ਕੈਪੀਟਲ'। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਸਤਿਕ ਚਿੰਤਕ ਵੱਲੋਂ ਨਾਸਤਿਕ ਚਿੰਤਕ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖ ਦੀ ਇਸ ਚੌਥੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੁਝਾਰੀ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ

ਬਾਗੀ ਹੋਇਆ ਕਾਮਰੇਡ, ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਕ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਾਮਵਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੈਨੀ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕਿਹਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸੀ। ਲੋਗੇ ਸਾਉ ਜੁਆਨ ਐ ਪਰ ਫਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਵਿਚ ਨਲਾਇਕੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਅੰਦਰੋਂ ਸਿਰੇ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ। ਔਰਤ ਵਲੋਂ ਲਾਪਵਾਹ। ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮਾਲਕ। ਚਿਨ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕੇਗੀ?

ਨਿੱਕੀ ਤੁਸੀ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਉਮਰੋਂ ਦੁੱਗਣੇ ਵੱਡੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਰੋਮਾਂਸ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ। ਇਥੇ ਕਾਰਲ ਤੇ ਜੈਨੀ ਚਿੱਤਿਤ ਵੀ ਹੋਏ, ਸਖਤ ਵੀ। ਚੋਰੀ ਛੁਪੀ ਮਿਲਣੋਂ ਨਾ ਹਟੇ। ਜੈਨੀ ਨੇ ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਜਿਆਦਾ ਮਿਲਣਗੇ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਛੇਤੀ। ਦੇਖਦੇ ਰਹੋ। ਕਹੋ ਕੁਝ ਨਾ।

ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 1872 ਨੂੰ ਲਾਰਾ ਦਾ ਤੀਜਾ, ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੈਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਚੱਲ ਵਸਿਆ। ਲਾਰਾ ਨਿਰਸੰਤਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਚਿਨ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਸ ਦੁੱਖ ਕਾਰਨ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। 26 ਸਾਲ ਦੀ ਸੁਨੱਖੀ ਜੁਆਨ ਲਾਰਾ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਹੋ ਗਈ। ਬੇਨੂਰ ਅੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਧਸ ਗਈਆਂ। ਪਤੀ ਸਮੇਤ ਪਾਪਾ ਕੋਲ ਆ ਗਈ।

'ਕੈਪੀਟਲ' ਰਸੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਛਪ ਗਈ। ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੀ-ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ ਕੀ ਲਿਖਿਆ। ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਨਗੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬੈਨ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਨਾ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ, ਇਹ ਹੈ ਕੀ, ਨਾ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ। ਕੁਝ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ, ਕੁਝ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਦੀਆਂ। ਹਾਂ, ਕਾਰਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹਟਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਆਨ ਉਹਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਫੋਟੋ ਕਰ ਕੇ ਈ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਨਗੇ।

ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ 3000 ਕਾਪੀਆਂ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਕ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਜਿੰਨੀ ਰੂਸ ਵਿਚ। ਇਕ-ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਕਈ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੀ। ਅਨੁਵਾਦਕ ਨੇ ਇਕ ਕਾਪੀ ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਭੇਜੀ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ ਜਲਦੀ ਭੇਜੀ, ਮੈਂ ਲੰਡਨ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਵਿਚ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਅਨੁਵਾਦ ਪਰਖਣ ਲਈ ਕਾਰਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਰੂਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਸਿੱਖ ਲਈ।

ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੂਸੀ ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ ਆਗੂ ਮਾਈਕਲ ਬਾਕੁਨਿਨ ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਰਲ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਉਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ

ਬਹਾਦਰੀ ਭਰੀ ਹਰ ਗੱਲ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਖੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਗੁਰ' ਛਪੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜੇ ਸਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਗਲਤ ਜਾਂ ਠੀਕ ਕੋਈ ਵੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਲਏ ਜਾਣ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਬੁਰੇ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਰਸਤੇ ਵੀ ਵਧੀਆ ਹਨ। ਹਰ ਉਹ ਬੰਦਾ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਸਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਲ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰੋਕ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਸੇ ਹਟਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ। ਹਨੇਰਾ ਪੈਣ 'ਤੇ ਦੀਵਾ ਨਾ ਬਾਲੋ, ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਲ ਦਿਉ। ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਮੁਕੰਮਲ ਤਬਾਹੀ।

ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਰਾਇਲਟੀ ਬਾਕੁਨਿਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹਾਲੈਂਡ ਵਿਚ 7 ਸਤੰਬਰ 1872 ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਕਾਰਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ, ਬਾਕੁਨਿਨ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਫਵਾਹਾਂ ਸਨ ਕਿ ਗਰਮ ਕਾਮਰੇਡ ਵੱਡੀ ਹਿੰਸਾ ਵਾਸਤੇ ਲਲਕਾਰਨਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਪੁੱਜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਚਿਪਕਾਏ ਕਿ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ ਸਭਕਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਨਿਕਲਣ। ਸੁਨਿਆਰੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਰੱਖਣ...ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਮ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਰਗੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੈ, ਖਾਸ ਖਬਰ ਬਣਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਰਲ, ਏਂਗਲਜ਼ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ, ਲਾਰਾ ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਛੁਪਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਾਰਲ ਦੀ ਧੀ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਹੈ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬਾਕੁਨਿਨ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈਂ, ਮੈਂ ਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਕੁਨਿਨ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਕੁਨਿਨ ਦੇ ਚੇਲੇ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਤਾਣ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਲਈ ਗੋਲੀ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਝਪਟ ਮਾਰ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਖੋਹ ਲਈ, ਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕਾਰਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀ ਉਪਰ ਮੁਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਕੁਨਿਨ ਨੇ ਕਾਰਲ ਤੋਂ ਹਾਰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜੇ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਦੋ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਤੀਜਾ ਢਾਹ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਹੋਸਲੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਗਿਣਤੀ ਕਾਰਨ ਹਾਰਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਦਾ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਲਿਆ, ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਛੇੜੋ ਨਾ।

ਚਿਨ ਅਤੇ ਲੋਗੇ ਵਿਆਹੇ ਗਏ। ਚਿਨ 28 ਤੇ ਲੋਗੇ 23 ਸਾਲ ਦਾ। ਲੰਡਨ ਛੱਡ ਕੇ ਆਕਸਫੋਰਡ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਲੋਗੇ ਫਰੈਂਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਖਬਰ ਉਡੀ ਕਿ ਲੋਗੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਤੇ ਹੇਗ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਟੈਂਡ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾ ਆਇਆ। ਛੱਟੀ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਆਹ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸੁਗਤ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ,

ਪਰ ਲਿਖਿਆ-ਪਿਆਰੇ ਪਾਪਾ, ਤੁਹਾਥੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਉਦਾਸ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੰਠੀ ਮਿਲੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੂਬ ਰੋਈ। ਜੀ ਕੀਤਾ, ਮਿਲਣ ਆ ਜਾਵਾਂ। ਵੀਹ ਸ਼ਲਿੰਗ ਲਗਦੇ ਨੇ...ਮਨ ਤਕੜਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਉਹਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਸੂਰੀਆਂ, ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖਿੜ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨੰਦ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵੱਡੇ ਪੰਜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਬਿੱਲੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਪਰ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਅਨੰਦ

ਕਾਰਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਯੁੱਧ' ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਜਰਮਨ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀ। ਏਂਗਲਜ਼ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਾਰਲ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਚੌਂਕ ਪਈ। ਚਿੰਠੀ ਲਿਖੀ- ਇਹ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨਾਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਤੈਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ, ਤੂੰ ਇਹਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ- ਕਾਰਲ ਕਦੀ ਜੰਮਿਆ ਈ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁੱਝ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਾਂ... ਕਾਰਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੋਰਿਆ ਹੋਇਐ, ਉਹ ਵੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ। ਉਹ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਦੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰਦਾ।

ਲੈਂਦੀ।

ਉਸ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਕਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਫਰਾਂਸ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਜਰਮਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਹੈ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦਾ ਚੀਫ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼, ਆਪਣੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਚਿਨ ਦੇ ਘਰ ਬੇਟਾ ਕਾਰੋ ਜਨਮਿਆ ਪਰ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦਾ। ਗਿਆਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਧੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ, ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇ। ਉਦਾਸੀ, ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀ ਨਾਲ ਕਾਰਲਬਾਦ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਹ ਸੁਹਣਾ ਕਸਬਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਕਦੀ ਬਾਖ, ਗੇਟੇ, ਸ਼ਿਲਰ, ਬੀਬੇਵਨ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਸ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰਿਆ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਤੁਰਗਨੇਵ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਤੁਰਗਨੇਵ, ਬਾਕੁਨਿਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਯਾਰ ਸੀ ਤੇ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਲੰਡਨ ਪਰਤ ਆਇਆ।

ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਥਾਂ ਦਿਸਦੀ, ਜਿਥੇ ਕਾਰੋ ਦਫਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੇਰ ਤੱਕ ਚਿਨ ਉਧਰ ਦੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਪਤੀ ਲੋਗੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਸਾਡਾ ਚਿਰਾਗ ਉਥੇ ਠੰਢ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ, ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦੈ ਆਪਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਦੇਖਦੀ, ਉਧਰੇ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ। ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨੁਰ ਚਿਹਰਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ

ਨਾ ਕਰੇ-ਮੂੰਹ ਢਕੀ ਰੱਖਦੀ। ਪਤੀ ਨੂੰ ਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, ਇਹ ਬਸੰਤ ਸੁਹਣੇ ਫਲ-ਫੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹੈ, ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਹਰਿਆਵਲ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨੀਆਂ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਰਹਿੰਦੈ। ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਮਿਲੇ।

ਦਿਨ ਕੁਝ ਬਦਲੇ, ਲੋਗੇ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੇ ਕਿੰਗਜ਼ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਫਰੈਂਚ ਅਧਿਆਪਕ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਡੇਢ ਸੌ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ, ਵਿਕਟਰ ਹਿਊਗੋ ਵਿਸ਼ਾ-ਮਾਹਿਰ ਸੀ, ਇਕ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਧਰ ਚਿਨ ਨੂੰ ਡਾਂਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਫਲੈਟ ਲੈ ਲਿਆ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਨੇ ਫਿਲਟਰ ਦੇਖੇ, ਸਿਗਾਰ ਵਾਸਤੇ ਦੇ ਸੌ ਖਰੀਦ ਲਏ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਬਥੇਰੀ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੰਬਾਕੂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਛੱਡ ਦਿਉ, ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਏਂਗਲਜ਼ ਦੇ ਘਰ ਡਿਨਰ ਹੁੰਦਾ। ਮਹਿਮਾਨ ਵਿਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਸੌ ਜਾਂਦਾ, ਦੋਵੇਂ ਜਾਮ ਛਲਕਾਉਂਦਿਆਂ ਰਾਤ ਬਿਤਾਉਂਦੇ।

ਮਈ 1876 ਵਿਚ ਚਿਨ ਦਾ ਬੱਚਾ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੋਈ ਲਾਪਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਿਨ ਦਾ ਕਮਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹੇਗੀ, ਕੇਵਲ ਨਰਸ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਲੋਗੇ ਵੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਪਿੰਡ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦਸ ਮਈ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਜੀਨ। ਜਾਨੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ।

ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਕਾਮਿਆਂ ਕੋਲ ਵੋਟ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਦੋਵਾਂ ਉਪਰ ਹੱਕ ਹੈ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਪਰ ਜੇ ਕੇਵਲ ਸਟੇਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਹੇਗਾ; ਤਦ ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਕਿਰਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤੇ

1871 ਦਾ ਸਾਲ ਮੁੱਦਤ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ- 'ਕੈਪੀਟਲ' ਦਾ ਬੋਝ ਲੱਭ ਗਿਆ, ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇਤਾ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਗਿਆ, ਨਾਲੇ ਕਰਜ਼ਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਕਾਰਲ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਸੱਤਵੀਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੇ ਮਾਹੌਲ ਗਰਮ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਾ ਲਊ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਮਾਪਤੀ ਵੇਲੇ ਕਾਰਲ ਨੇ ਮਤਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਉਪਰ ਉਦੇਂ ਸਖਤੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਰੋਮ ਵਿਚ ਈਸਾਈਆਂ ਉਪਰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੱਸਾਂਗੇ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਾਂਗੇ, ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਵਰਤਾਂਗੇ।

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਯੁੱਧ' ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਜਰਮਨ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀ। ਏਂਗਲਜ਼ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਾਰਲ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਚੌਂਕ ਪਈ। ਚਿੰਠੀ ਲਿਖੀ-ਇਹ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨਾਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਤੈਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ, ਤੂੰ ਇਹਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਕਾਰਲ ਕਦੀ ਜੰਮਿਆ ਈ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁੱਝ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਾਂ... ਕਾਰਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੋਰਿਆ ਹੋਇਐ, ਉਹ ਵੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ। ਉਹ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਦੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰਦਾ।

ਕਾਰਲ ਦੀ ਭੈਣ ਮਿਲਣ ਆਈ, ਰੋਸ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਵੱਡੇ ਘਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਐਂ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਕੀਲ ਦਾ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਬੇਟਾ। ਤੂੰ ਕਿਸ ਰਸਤੇ ਪੈ ਗਿਐਂ? ਕਾਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਵਧਾਈ ਬੀਬੀ ਭੈਣ, ਮੇਰੀ 'ਕੈਪੀਟਲ' ਦੀ ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਆ ਰਹੀ ਐ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਣ ਆਈਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਭਰਜਾਈਆਂ।

ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸੱਯਦ ਹੋ ਕੇ ਕੁਲ ਨੂੰ ਲੀਕਾਂ ਲਾਈਆਂ।

ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਿਨ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗੇ... ਤੂੰ ਕਿੰਨੇ ਖਤਰਨਾਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਧੀ ਹੈਂ। ਤਾਂ ਕੀ, ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਟਲੀ, ਸਵੀਡਨ, ਫਰਾਂਸ, ਰੂਸ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਚਿੰਠੀਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਵਾਬ ਦੇਣੇ ਨੇ, ਰਫਿਊਜੀਆਂ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨੇ, ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਦੇਣੇ ਨੇ, ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਰਾਤ ਤੱਕ ਭੱਜੀ ਫਿਰਦੀ। ਰਫਿਊਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਮਿਲਦਾ। ਜਦੋਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਾਮਰੇਡ ਨੇ, ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਇਕ ਵਾਰ 460 ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਇਕੋ ਦਿਨ ਆ ਗਏ। ਇਹ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਬੰਦੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣੇ ਪਏ ਪਰ ਲੰਡਨ ਵਾਲੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ, ਨਾ ਪੀਣ ਨੂੰ ਕੁਝ। ਨਾ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪੈਸਾ। ਵਰ੍ਹਦੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੁੱਟੇ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਤਨਾ ਮੁੜ ਕੇ।

ਲੋਗੇ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜੁਆਨ ਚਿਨ ਉਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿਛੋਕੜ ਕਾਰਲ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਚੰਗੇ ਘਰ ਦਾ ਬੱਚਾ, ਲਾਅ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ, ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ

ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ- ਮਨੁੱਖਤਾ ਇਸ ਫਿਲਾਸਫਰ ਬਗੈਰ ਗਰੀਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਜਿੱਡਾ ਕੱਦਾਵਰ ਸ਼ਖਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ ਜੋ ਰੁਕੇਗੀ ਨਹੀਂ...ਉਮਰ ਚੌਹਟ ਸਾਲ, 17 ਮਾਰਚ 1883 ਨੂੰ ਦਫਨ ਕਰਨ ਵਕਤ ਗਿਆਰਾਂ ਬੰਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਸਨ...ਬੋਡੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਲਿਖਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ-ਕਾਰਲ ਵਰਗਾ ਬਲਵਾਨ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਹੱਥਿਆਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਤੋੜੀਆਂ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਲਤਨਤਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਲਲਕਾਰ ਪੁੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਕਾਰਲ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਰਚਦਿਆਂ ਕਿਹਾ-ਸਿਆਸਤ, ਵਿਗਿਆਨ, ਆਰਟ, ਧਰਮ ਆਦਿਕ ਸਭਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਲਵਾਂਗੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਟੀ ਮਿਲੇ ਖਾਣ ਨੂੰ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਟੇਟਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਵੱਧ ਹਥਿਆਰ ਬਣਨਗੇ ਤੇ ਵਧੀਕ ਖਤਰਨਾਕ ਬਣਨਗੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਜੰਗੀ ਇੰਜਣ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ।

ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕਹੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ-ਸੁਫਨਾਸ਼ਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਖਤਰਨਾਕ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਇਕਦਮ ਉਲਟ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮਿਲਾਂਗਾ। ਉਹਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਪਰਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੇਠ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਉਪਰ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਰਿਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ; ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਬੱਚਾ ਉਦਾਸ ਖਲੋਤਾ ਦੇਖਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਦੇ ਪੈਸੇ ਪਾ ਦਿੰਦਾ; ਜੇਬ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦਾ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਾ। ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਖੇਡਣ ਵਾਸਤੇ ਇਉਂ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਾਦਰ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਹੋਵੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੇਟੇ ਫਰੈਡੀ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਨੱਤੀ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ੁਦਾ। ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਲਿੰਚਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ।

ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਮ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੁਕਰ ਹੋਇਆ, ਜਲਾਵਤਨ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਪਰਤਣ, ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ੀ ਖਤਮ। ਕਾਰਲ ਤੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਮਸੀਹੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਸੀਸ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਘਰ ਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹੋ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਹੁੰਦੀ। ਲੀਓ ਹਰਟਮੈਨ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਾਰ ਸਿਕੰਦਰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਦੌੜ ਆਇਆ। ਕਾਰਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਮੁਸਕਾਉਂਦੇ ਹੋਠ, ਨਿਮਰ ਬੋਲ ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ।

ਚਿਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕਾਰਲ ਤੇ ਜੈਨੀ ਪੈਰਿਸ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਜਦੋਂ ਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਘਰ ਭਾਂ-ਭਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਲਸਰੂਪ ਜੈਨੀ ਨੇ ਮੰਜਾ ਮੱਲ ਲਿਆ। ਟੈਸਟਾਂ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਲੱਛਣ ਆ ਗਏ। ਨਾਲੇ ਦੋਹਰੇ ਦੋਹਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ, ਨਾਲੇ ਉਹ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇਖੇਗੀ ਜਿਥੇ ਜੁਆਨੀ ਵਕਤ ਰਹੀ, ਤੇ 32 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਮਿਲਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ, ਹਾਸੇ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਦੀ ਬਿਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਪੁਰਾਣਾ ਪੈਰਿਸ ਦੇਖਣ ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਅਫੀਮ ਦੀ ਤਕੜੀ ਡੋਜ਼ ਖੁਆਈ।

ਲੰਡਨ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਨਿੱਕੀ ਧੀ ਤੁਸੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈ। ਵੱਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਪਾਪਾ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰੇਗੀ, ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਖੁਦ ਘੜੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਮਿਆਂ ਅਤੇ

ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁਆਨ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ ਸੀ, ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਾਅ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਫਰੈਂਚ ਵਿਚ 'ਕੈਪੀਟਲ' ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹੋ ਗਿਐ। ਤੁਸੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸ਼ੌਕ ਬਿਏਟਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਸੀ।

ਮਾਂ ਜੈਨੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਨਿੱਘਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਬਿਮਾਰੀ ਲਾਇਲਾਜ। ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਦਮਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਖੰਘ ਵਿਚ ਖੂਨ ਆਉਂਦਾ। ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ 1881 ਨੂੰ ਜੈਨੀ ਚੱਲ ਵਸੀ। ਕਾਰਲ ਕਬਰਸਤਾਨ ਤੱਕ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਪੜ੍ਹੀ। ਉਮਰ 67 ਸਾਲ। ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਵਾਕ-ਇਹ ਸੀ ਉਹ ਅਦਭੁਤ ਔਰਤ ਜਿਹੜੀ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਦੀ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ। ਸਿਬਲੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਆਪ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਨੀ

ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਬਾਕੁਨਿਨ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ, ਮੈਂ ਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਕੁਨਿਨ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਕੁਨਿਨ ਦੇ ਚੇਲੇ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਤਾਣ ਕੇ ਕਿਹਾ-ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਲਈ ਗੋਲੀ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਝਪਟ ਮਾਰ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਖੋਹ ਲਈ, ਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕਾਰਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀ ਉਪਰ ਮੁਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਹਮਦਰਦ ਅਤੇ ਹਸਮੁਖ ਔਰਤ ਮੈਂ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ।...ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਮਰਿਆ ਸਮਝੋ ਭਾਈਓ।

ਕਾਰਲ ਹੈਟ ਕੋਟ ਪਹਿਨਦਾ, ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ। ਕੋਈ ਮੰਜਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਨਕਸ਼ਾ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਘਰ ਪਛਾਣਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਚਾਬੀ ਨਾਲ ਜੰਦਰਾ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ, ਇਹ ਆਪਣਾ ਘਰ ਨਹੀਂ। ਵਿਗੜੀ ਸਿਹਤ ਮੁੜ ਕਦੀ ਨਾ ਸੰਵਰੀ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਆਇਓਡੀਨ ਦਾ ਲੇਪ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਆਇਓਡੀਨ ਦਾ ਲੇਪ ਇੰਨਾ ਲੜਦਾ ਕਿ ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਧੱਫੜ ਪੈ ਜਾਂਦੇ। ਚਿਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਬਸ ਇਹ ਬੋੜਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦੈ,

ਮੁਤਾਬਕ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਜਾਵਾਂ? ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲਾਈਫ ਐ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਆਖਰ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਖੁਦ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ, ਫਟਾਫਟ ਆ। ਆਈ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਤੁਸੀ ਪੂਰੀ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਹੇਲੀ ਤੋਂ ਪਿਤਾ ਨੇ ਤਕਲੀਫ ਜਾਣੀ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੋਣੈ ਤੂੰ ਬਿਮਾਰ ਐ, ਮੇਰੇ ਸਿਵਾ। ਕਿਉਂ? ਤੁਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਕਿ ਬੱਚੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਅੱਯਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਸਤਾਈ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ, ਪੁਰਾਣਾ ਰੋਮਾਂਸ

ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਇੰਨੀ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਕਲ ਦੀ ਧਾਕ ਜਮਾ ਦਿਆਂ ਪਰ ਇੰਨੀ ਮੂਰਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਾਂ ਤੇ ਬੈਠੀ ਰਹਾਂ। ਚਿਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਮੇਰਾ 9 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਇਸ਼ਕ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਉਡੀਕਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਮੰਗੇਤਰ ਵਲੋਂ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਵਾਕ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਇੰਨਾ ਚੰਗਾ ਤੇ ਸ਼ਰੀਫ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੀ ਨਾ। ਆਖਰ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ, ਗੱਲ ਖਤਮ। ਚਿਨ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਬਿਏਟਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕੀ ਨਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ, ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਮਾਰਕਸ ਸ਼ਬਦ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ।

ਕਾਰਲ ਨੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ, ਪਿਆਰੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ, ਲਿਖਾਈ ਤਾਂ ਮੁੱਢੋਂ ਖਰਾਬ ਸੀ, ਹੁਣ ਸਪੈਲਿੰਗ ਵੀ ਗਲਤ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਗ੍ਰਾਮਰ ਵੀ ਗਲਤ। ਕੁਝ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜੈਨੀ ਗਲਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਮਝ ਲੈਂਦੀ, ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੰਦੀ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਿਉ। ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ, ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਛੋਟੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਦਾਹੜੀ ਸਫਾਚੱਟ। ਇਸ ਘੋੜੇ ਦੀ ਗਰਦਣ ਰੁੰਡ ਮਰੁੰਡ ਹੈ। ਸਾਬਤ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲੀ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾ ਲਈ ਹੈ। ਨਾਈ ਦੀ ਵੇਦੀ ਉਪਰ ਬਲਿਦਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਹਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਸੁਣਨ ਚਿਨ ਕੋਲ ਚੱਲਿਆ। ਵੱਡੇ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਜਹਾਨ ਠੀਕ ਐ।

ਤੁਸੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਰਾਬਰਟ ਬਰਾਉਨਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇੰਨੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈਆਂ ਕਿ ਇਕ ਔਰਤ ਉਸ ਕੋਲ ਆਈ, ਕਿਹਾ, ਕੁੜੀਏ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਬਰਾਉਨਿੰਗ ਕੋਲ ਲੈ ਚੱਲਾਂਗੀ, ਉਹਨੂੰ ਸੁਣਾਈ। ਮੇਰਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਲਿਖਦਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ। ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਆਸਕਰ ਵਾਈਲਡ ਐ। ਖੋਤਾ ਹੈ ਇਕ ਦਮ।

ਕਾਰਲ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਆਂ, ਖਿਝ ਕੇ ਆਖਦਾ, ਮੈਂ ਮਾਰਕਸ ਹਾਂ, ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨਹੀਂ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਹੋਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਚਿਨ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦੀ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ, ਇਲਾਜ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ, 11 ਜਨਵਰੀ 1883 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਕਾਰਲ, ਮੇਟਲੈਂਡ ਪਾਰਕ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਖਬਰ ਉਸ ਲਈ ਮੌਤ ਦਾ ਵਾਰੰਟ ਹੋਵੇਗੀ, ਤੁਸੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਤੁਸੀ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ, ਕਿਵੇਂ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗੀ। ਜਦੋਂ ਮਿਲੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਪਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਦੇਖਣ ਸਾਰ ਸਮਝ ਗਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, ਚਿਨ ਗਈ। ਤੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖਬਰਸਾਰ ਲੈਣ ਜਾਹ। ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ, ਪਾਪਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਮੇਰਾ। ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀ ਫਰਾਂਸ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਈ।

ਜੈਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਅਦ ਅਫਸੋਸ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸੱਤਿਆ ਨਹੀਂ

ਰਹੀ। ਤੁਸੀ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਸਤਰ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਦੀ ਲਿਖ, ਲਿਖ ਕਿ ਲਿਖਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਪਾਪਾ ਤੋਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨੀਂਦ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਉਡ ਗਈਆਂ।

ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ 14 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀਂ ਏਂਗਲਜ਼, ਕਾਰਲ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਧੁੰਦ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਲਿੰਚਨ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਨਮ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ, ਕਾਰਲ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਐ, ਹੁਣ ਸੌਂ ਗਿਐ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਅੰਗੀਠੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆਰਾਮ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਲੇਟਿਆ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਇਸ ਫਿਲਾਸਫਰ ਬਗੈਰ ਗਰੀਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਜਿੰਡਾ ਕੱਦਾਵਰ ਸ਼ਖਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ ਜੋ ਰੁਕੇਗੀ ਨਹੀਂ।

ਉਮਰ 64 ਸਾਲ, 17 ਮਾਰਚ 1883 ਨੂੰ ਦਫਨ ਕਰਨ ਵਕਤ ਗਿਆਰਾਂ ਬੰਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਕੋਟ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ-ਇਕ ਕਾਰਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ, ਦੂਜੀ ਜੈਨੀ ਦੀ, ਤੀਜੀ ਚਿਨ ਦੀ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤਾਬੂਤ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਲਿਖਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਲਿਖਿਆ, ਕਾਰਲ ਵਰਗਾ ਬਲਵਾਨ ਕੌਣ ਹੋਏਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਹੱਥਿਆਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਤੋੜੀਆਂ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਲਤਨਤਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਲਲਕਾਰ ਪੁੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ, ਕਾਰਲ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਰਚਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਸਿਆਸਤ, ਵਿਗਿਆਨ, ਆਰਟ, ਧਰਮ ਆਦਿਕ ਸਭਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਲਵਾਂਗੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਟੀ ਮਿਲੇ ਖਾਣ ਨੂੰ। ਉਸ ਨੇ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਗਤੀ ਦਾ ਲਾਅ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ- 'ਲਾਅ ਆਫ ਕੈਪੀਟਲ ਮੋਸ਼ਨ' ਜਿੰਨੀ ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਨਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ, ਨਾ ਰਿਪਬਲਿਕਾਂ ਨੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਜਵੀਂ ਬਦਨਾਮੀ ਮਿਲੀ। ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੁੰਝ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ, ਗਲੋਬ ਉਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੱਖਾਂ ਕਾਮੇ ਵੀ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਣਗਿਣਤ ਸਨ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਚੱਲੇਗਾ।

ਏਂਗਲਜ਼ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੱਚਾਈ ਹੈ? ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗਿਆਰਾਂ ਆਦਮੀ ਕਿਉਂ ਤੁਰੇ? ਬੇਸ਼ਕ ਗਿਆਰਾਂ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ...ਏਂਗਲਜ਼ ਇਕੱਲਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਇਹੋ ਵਾਕ ਲਿਖਣੇ ਸਨ। ਐਪੀਕਿਊਰਸ ਦਾ ਵਾਕ-ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਦਕਿਸਮਤ ਨਹੀਂ, ਬਦਕਿਸਮਤ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿ ਗਏ।

(ਚੱਲਦਾ)

ਹਕੂਮਤੀ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਹਰਜਾਨੇ

(ਸਫਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਗਲੀ-ਗਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਰਸਮ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਵਰਗ ਦੇ ਵਸਤਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਵੇਖਣ ਲਈ। ਮਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਬਨੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਕੋਈ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪੂਰੇ ਵਕਤ 'ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਫਜ਼ਲ ਆਪਣੀ ਸੰਦੂਕੜੀ ਲਈ ਆਣ ਬੈਠਾ। ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਕੋਈ ਉਚੀ ਸਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਰ ਰਿਹਾ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਰਸਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫਜ਼ਲ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੁਆਫੀ ਚਾਹਾਂਗਾ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।”

ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਘੁਸਰ-ਪੁਸਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਸੰਦੂਕੜੀ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਮੁਕਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕੜੀ ‘ਚੋਂ ਹੱਥ ਉਲਾਰ

ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਲਓ ਜੀ, ਮੈਂ ਹੀਰੋ ਮੋਤੀ ਜਤਿਆ ਮੁਕਟ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਰੀਆਂ ਨੇ ਗੁੰਦ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ।”

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮੁਕਟ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਤਾਂ ਨੰਗਾ ਹੈ।”

“ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ, ਕਿਉਂ ਬਦਨਾਮੀ ਖੱਟ ਰਹੇ ਹੋ। ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਭੋਤ।” ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਮੀਜ਼ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹਵਾ ‘ਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦੁਆਲੇ ਫੇਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਕਿਆ ਕਮਾਲ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੱਗੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ।”

“ਤਿਲਕਵੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ।” ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਤੰਗ ਪਜਾਮੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਫ਼ਹਿਰਾ ਵੀ ਲਾਹ ਦਿਓ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ, ਰੋਸ਼ਮ ਦੇ ਨਾਲੇ ਵਾਲਾ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।”

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਲਫ਼ ਨੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਉ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਾ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਜਨਤਾ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨੰਗਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਲੋਕ ਵਾਹ! ਵਾਹ!! ਦੀਆਂ ਤਾਲੀਆਂ ਵਜਾ ਕੇ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਵਰਗ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ

ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਧੰਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹੁਣ ਰੱਬ ਮੰਗਵਾਓ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਵਰਗ ਦੇ ਲੀੜੇ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ।” ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ‘ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਟਿਕਾ ਕੇ ਰੱਖੇਗਾ, ਉਹਦੇ ਪਾਪ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ, ਤੇ ਉਹ ਸਿੰਧਾ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਲੋਕ ਬਨੇਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਮਕਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਰੱਬ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਪਰ ਬੋਲ ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੇ ਮਕਾਨ ਤੋਂ ਕਿਲਕਾਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ, “ਵੇਖੋ ਵੇਖੋ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੰਗਾ ਹੋ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ,” ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਵੱਟ ਕੇ ਚਪੇੜ ਮਾਰਦਿਆਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ ਔਲਾਦ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੈ।

ਢੋਲ ਤੇ ਨਗਾਰੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਕਿ ਹੋ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਜ਼ਲ ਰੱਬ ‘ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਬੈਠਾ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ ਦਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਲੂਸ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਐਨ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਅੱਗਿਉਂ ਬੱਕੀ ‘ਤੇ ਆ ਰਹੀ ਛੋਟੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਪਿੱਟ ਸਿਆਪਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿਉਂ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੀ ਖੁਨਾਮੀ ਹੋਈ ਹੈ।”

ਹਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬੋਲਿਆ, “ਰਾਣੀ ਚੁੱਪ ਕਰ, ਮੈਂ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਆਈ ਪੁਸ਼ਾਕ

ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ।”

“ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅਲਫ਼ ਨੰਗੇ ਹੋ।” ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਟੋਕਿਆ, “ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਇਹ ਵਸਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਣਗੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।”

“ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕੂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ, ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੇਰਾ ਹੁਸਨ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀਹ ਸਾਲ ਛੋਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਗਿਆ ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਤੂੰ ਕੌਣ ਏ ਜਿਹਨੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਘੁਮਾਇਆ ਹੈ?”

“ਤੂੰ ਠੀਕ ਆਂਹਦੀ ਏ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਨੰਗਾ ਏ।”

“ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ?”

“ਨਹੀਂ।”

“ਫਿਰ ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਕੌਣ ਆ?”

ਤੇ ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਚੀਕ-ਚੀਕ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹਾਂ, ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਇੱਛਾ ਲਈ ਇਉਂ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।

... ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਾਗਲ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਫਜ਼ਲ ਉਥੋਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ।

ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ... ਰੋਹਿਤ ਨਾਲੋਂ ਫਜ਼ਲ ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਪਟਾਕੇ ਫੀਤੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਹਨ!

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਲਿਆਣ

ਲੱਗਦਾ ਨੱਗਾਂ ਤੇ ਲੋਟੂਆਂ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਸੱਚ ‘ਤੇ ਕੂੜ ਅਸਵਾਰ ਦਿੱਸਦਾ। ਦਿਸਦੇ ਧਰਮ ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਕਦੇ, ਡਿਗਿਆ ਹੇਠ ਤੋਂ ਹੇਠ ਕਿਰਦਾਰ ਦਿੱਸਦਾ। ਕਾਲੇ ਧੰਦੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹੀ ਅਸਮਾਨ ਗੁੱਡੀ, ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ‘ਤੇ ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਿੱਸਦਾ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਕੁਫਰ ਤੇ ਕੂੜ ਬਿਆਨ ਬਾਜ਼ੀ, ਜੀਣਾ ਜੰਤਾ ਦਾ ਬੜਾ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਦਿੱਸਦਾ। ਉਠੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨੇ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨੇ, ਰਲ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਰੇ ਕਲਿਆਣ ਕਰੀਏ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕੋੜ੍ਹ ਜਿੱਥੇ, ਐਸਾ ਧਰਤ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਸਮਾਨ ਕਰੀਏ। ਲੋਕੀਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੋਏ ਬੁੱਢੇ, ਨਹੀਓਂ ਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਸ਼ੁਮਾਰ ਦਿੱਸਦਾ। ਚਮਚੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਪੀਂਦੇ ਨੇ ਪੈਰ ਧੋ ਧੋ, ਲੈਂਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾ ਸਾਰ ਦਿੱਸਦਾ। ਹੋਇਆ ਰਾਜ ਏ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਵਢੀਆਂ ਦਾ, ਰੁਲਦਾ ਕਿਰਤੀ ਏ ਸਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਿੱਸਦਾ। ਲੱਗਦਾ ਅਣਖ ਜ਼ਮੀਰ ਨੇ ਡੁੱਬ ਚੱਲੇ, ਬੋੜਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਨਾ ਪਾਰ ਦਿੱਸਦਾ। ਪੈਸੇ ਲਈ ਅਸੂਲ ਨਾ ਹੋਏ ਵਿਕਰੀ, ਉਚਾ ਆਪਣਾ ਐਸਾ ਈਮਾਨ ਕਰੀਏ। ਭੁਖ ਨੰਗ ਤੋਂ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਕੇ, ਉਚੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਕਰੀਏ।

—ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲੀ

ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕੈਨੇਡਾ।

ਫੋਨ: 604 5027151

ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਚਰਚਿਤ ਰਹੇ ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਿਹਾ-ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਜੱਗ-ਜਹਾਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਂਝ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਧੱਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸਲੂਕ ਨਾ ਕੀਤਾ; ਤੇ ਦੂਜਾ ਜਿਸ ਬੰਦੇ (ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ) ਉਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਛੁਰਾ ਮਾਰਨ ਵਰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਿਨਿਸਟਰ’ ਉਸ ਵਕਤ ਆਈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਬੂ ਆਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕੁ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।-ਸੰਪਾਦਕ

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਕਵੀ ਮਾਇਨੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੈ, ਤੇ ਵਾਚ ਮਾਇਨੇ ਵਾਕ, ਵਚਨ। ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲੋਂ ਹਟ ਕੇ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਕਲਮਬਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ-ਕਬਿਓਬਾਚ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੋਂ ਕਬਿਓਵਾਚ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚਲੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹਨ।

ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 2004 ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਬਗੈਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਦੇ, ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਗਰਮਖਿਆਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਈਮੇਲਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਥਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਟਾਈਪ ਕਰ ਕੇ ਈ-ਮੇਲ ਵਧਾਈ ਭੇਜਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਤਾਂ ਉਤਰ ਮਿਲਿਆ-ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਗਲੇਬ ਨਾਵਾਕਫ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਜਾਂਗਲੀ ਸਮਝ ਕੇ, ਕਿਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋਏ। ਸ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਥੇ ਹੀ ਇਕ ਮਜ਼ਾਕ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਜਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਰਦਾਰਨੀ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਚੋਰੀ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਆਏ। ਪੁੱਛਿਆ, ਚੋਰੀ ਕਦੋਂ ਹੋਈ? ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅੱਧੀ ਰਾਤੀ।

-ਪਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ?

-ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

-ਫਿਰ ਰੋਕੇ ਨਹੀਂ?

-ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ, ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਰੁਕ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਰੁਕਾਂਗੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਐਚ.ਕੇ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦੇਸਤ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਜਮਾਤੀ ਵੀ। ਦੋਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਚੋਂ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਉਚੇਰੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਕਮਾ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਧਾਈ ਦੇ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਗਿਆ, ‘ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇ।’

ਡਾ. ਐਚ.ਕੇ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ- ਖੁਸ਼ ਹਨ, ਮਿਠਾਈ ਖੁਆਈ, ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ/ਦੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਮੰਗਿਆ। ਉਤਰ ਮਿਲਿਆ, ਫੋਨਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਤਾਂ ਚਾਰ ਲੈ ਜਾਉ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਆਖਣਾ। ਮੇਥੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਾ ਲੱਗਾ, ਨਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦੇ ਨਹੀਂ ਪੁਚਾਏ। ਉਹ ਭਲੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਨਾਜ਼ਕ ਵਕਤ ਉਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਓਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

2008 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੀਜੀ ਗੁਰਿਆਈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ, ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ, ਉਹ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਹੱਲਿਆਂ ਵੇਲੇ

ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਇਧਰ ਆਏ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਸੰਦੂਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਕਾਪੀਆਂ, ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਲਮ-ਦਵਾਤ, ਕੁਰਤਾ-ਪਜਾਮਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ- ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਸਦਕਾ ਜਾਨਾਂ ਬਚ ਗਈਆਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗੇ ਰਹਾਂਗੇ।

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਉਪਰੰਤ ਭੋਗ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ, ਕੋਠੀ ਆਉ। ਮੈਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਆਉਣਗੇ। ਹੋ ਸਕਦੇ, ਆਖ ਦੇਣ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਭਵਨ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਭੋਗ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਟਾਫ ਨੂੰ

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉਪਰ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਟੈਂਕ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਤਿੰਨੋਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕਮਾਂਡਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਆਈ ਹੈ- ‘ਦਿ ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਿਨਿਸਟਰ’। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੈਂਗੁਇਨ ਨੇ ਛਾਪੀ ਹੈ। ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 2014 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਉਧ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਚਨਾ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਕਿਤਾਬ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਮਨੋਰਥ? ਕੀ ਬਾਰੂ ਵਿਕ ਗਿਆ?

ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਉਹ ਹੱਤਕ ਹੋਈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਆਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ- ‘ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਸਿੱਕਿੰਗ’ (ਸਿੰਘ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ)। ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਚੰਗਾ ਲਗਦੇ ਜਾਂ ਬੁਰਾ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹ ਹਾਸੇ-ਹੀਣਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਬਾਰੂ ਨੂੰ 2011 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ- ‘ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਕਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਕਸ ਦੇਸ ਦਾ ਅਕਸ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇਸ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੈ।’ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ- ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਛੱਡਣੀ ਚਾਹੁੰਨਾ। ਇੰਦਰਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਕਿਉਂ? ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ, ਕਦੋਂ ਛੱਡ ਰਿਹੈ, ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਰਿਹੈ? ਉਦੋਂ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ ਰੁਤਬਾ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਧੂੜ ਭਰੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਧੂੜ ਭਰੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਗਾਹ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਬਚਪਨ ਬੀਤਿਆ ਜਿਥੇ ਨਾ ਬਿਜਲੀ ਸੀ ਨਾ ਨਲਕਾ ਪਰ ਉਹ ਕੈਂਬਰਿਜ ਅਤੇ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਅਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਅਤੇ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਵਰਗਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਵੀ ਹੈ। ਲਿੰਕਨ ਅਤੇ ਓਬਾਮਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੀ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਤਾਂ ਬੈਠਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਆਖ ਦਿਉ ਕਿ ਭਵਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੇ ਭਵਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇ। ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਰੱਖਣਾ, ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਨਾ ਸਹੀ।

ਸਟਾਫ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹੋ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਭਵਨ ਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਵਾਂ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸਟਾਫ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਬੂਹਿਓ ਬਾਹਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਖਲੋਤੇ ਸਾਂ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਨੂੰ ਕਰੋ, ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ। ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਅੰਦਰ ਗਏ। ਠੰਢਾ ਪੀਤਾ, ਚਾਹ ਵਾਸਤੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਅਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣਾਉਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰੇ, ਸੁਣਾਓ। ਬੋਲੇ- ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਦੇਖੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਝੱਲਿਆ। ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ। ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਬਖਸ਼ੇ। ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੀ ਨਾ ਜਾਂਦੀ, ਉਦਾਸ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਮੰਗਣਾ ਤਾਂ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਸਾਂ, ਦਾਤਾ ਵੱਡਾ ਹੈ।

ਉਂਝ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਜੋ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸੋਨੀਆਂ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਵੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਹੱਥੋਂ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸੋਨੀਆ-ਰਾਹੁਲ ਹੱਥੋਂ ਬੇਇਜ਼ਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕੁਰਸੀ ਮੋਹ ਨਾ ਤਿਆਗ ਸਕੇ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸਤੀਫਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਗੈਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ 42

ਗਾਹ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਬਚਪਨ ਬੀਤਿਆ ਜਿਥੇ ਨਾ ਬਿਜਲੀ ਸੀ ਨਾ ਨਲਕਾ ਪਰ ਉਹ ਕੈਂਬਰਿਜ ਅਤੇ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਅਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਅਤੇ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਵਰਗਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਵੀ ਹੈ। ਲਿੰਕਨ ਅਤੇ ਓਬਾਮਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੀ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਤਾਂ ਬੈਠਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

1991 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦੇਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਡਗਮਗਾ ਗਈ, ਉਦੋਂ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ, ਤੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਮੈਂਝਧਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਉਹ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

2004 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਜਾਏਗੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਧੀਕ ਸੀਟਾਂ ਲੈ ਗਈ। ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਨੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰ ਵਾਸਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖ ਭੇਜੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੋਨੀਆਂ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਕਤ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ। ਉਧਰ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੀ ਨੇਤਾ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਦਿੱਤਾ- ਜੇ ਇਹ ਪਰਦੇਸੀ ਔਰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ, ਮੈਂ ਸਿਰ

ਮੁਨਾ ਲਵਾਂਗੀ।

ਮਾਂਟੇਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਵੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਬਾਰੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ- ਸੋਨੀਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇਗੀ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸਤ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਆ ਸਕਦੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾਉਗੇ? ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਕਿਹਾ- ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੈ।

ਉਹੀ ਹੋਇਆ, ਕੱਦਾਵਰ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ, ਸੋਨੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਖਤਰਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾ ਸਮਝੇ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤਾਂ ਵੰਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੋਨੀਆ ਕਰੇਗੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਜੇ ਇਹੋ ਕਸੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਸੀ, ਸੋ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕਦੈ? ਧੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ।

ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ- ਡਾ. ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਸ਼ਾਮੀਂ ਆ ਜਾਉਗੇ? ਬਾਰੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ- ਸੋਮਵਾਰ ਆਵਾਂਗਾ, ਦੂਰ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਈ। ਸੰਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਥਾਂ ਛੱਡਣ ਵਿਚ ਮੂਰਖਤਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ‘ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਮੂਰਖ ਬਣਨ ਵਿਚ ਸਿਆਣਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ। ਬੇਇਜ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ।’

ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਬਾਰੂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਮਾਂਟੇਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਪਰ ਕਾਮਰੇਡ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਗੇ। ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸੱਦ ਲਏ, ਮਾਂਟੇਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਲਈ। ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਖਬਰ ਉਡੀ, ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਤੀਜਾ ਸਰਦਾਰ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸੁਰਜੀਤ ਉਤੇ ਖਫਾ ਹੋਈ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ‘ਤੇ ਅਭੀਜੀਤ ਸੇਨ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਲੈਣ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਤ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।

2007 ਵਿਚ ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਦੀ ਸੰਧੀ ਤਿਆਰ ਹੋਈ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ- ਜੇ ਇਸ ਸੰਧੀ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟਣਾ ਸੀ। ਬਾਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ- ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਨੇਤਾ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਹਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋਤਸ਼ੀ ਬੁਲਾ ਲਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਜੋਤਸ਼ੀ ਮੇਰਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਅਸਲੀ ਜਨਮ ਤਰੀਕ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚਲੀ ਤਰੀਕ ਗਲਤ ਹੈ।

ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਜਮਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ਰਾਜਘਾਟ ਨੇੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ, ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਥੇ ਗਾਂਧੀ, ਨਹਿਰੂ, ਇੰਦਰਾ, ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਜੋ ਸਿਰਫ ਐਮ.ਪੀ. ਸੀ ਤੋਂ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਹਨ; ਰਾਓ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਲੈ ਗਏ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨ ਹੋਏ ਸੈਂ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੇ ਵੈਬਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਸੀਰਤ' ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਾਰੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉਮਦਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਕਰਾ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸੀ, "ਮਨ, ਬਚਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਵਿਚ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਰਨੀ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਏਸ ਇਨਸਾਨੀ ਬੁਲੰਦੀ ਨੂੰ ਔਰਤ ਦੇ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਮਰਦਾਵੀਂ ਹਿੰਡ, ਦਕਿਆਨੂਸੀ ਰਵਈਏ, ਦੰਭਯੁਕਤਿ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਰੋਗੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਔਰਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਵਾਹੀਆਂ ਲਫ਼ਮਣ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਰਹ-ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਜਕੜਬੰਦ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸੋਚ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਉਲੀਕ ਸਕਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਲੇਖ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦ ਦਕਿਆਨੂਸ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਦਕਿਆਨੂਸ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਦਕਿਆਨੂਸੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰੂਪੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮੇਲ ਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਆਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝੀਏ। ਦਕਿਆਨੂਸ ਸ਼ਬਦ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜਾਂ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਬਾਰੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਜੋ ਆਧੁਨਿਕ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਾ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੰਗ, ਨਸਲ, ਲਿੰਗ, ਫੈਸ਼ਨ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ਼ ਹਰ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਪੀੜੀ ਦੇ ਲੋਕ ਦਕਿਆਨੂਸੀ ਹੀ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਦਕਿਆਨੂਸ

ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦਕਿਆਨੂਸੀ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ-ਫਾਰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਧੁਨੀ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛੇ ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੁਖਸੀਅਤ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜੋ ਸੁੱਖ ਛੱਜੂ ਦੇ ਚਬਾਰੇ, ਉਹ ਬਲਖ ਨਾ ਬੁਖਾਰੇ ਵਿਚ ਛੱਜੂ ਨਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। "ਮੰਨੂ ਸਾਡੀ ਦਾਤਰੀ ਅਸੀਂ ਮੰਨੂ ਦੇ ਜਾਏ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੰਨੂ ਵਢਦਾ ਅਸੀਂ ਦੁਣ ਸਵਾਏ ਹੋਏ।" ਵਿਚ ਮੰਨੂ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ। ਮੰਨੂਵਾਦੀ ਸੰਚ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੰਨੂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਦਕਿਆਨੂਸ ਇੱਕ ਰੋਮਨ ਸਮਰਾਟ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਅਜੋਕਾ ਤੁਰਕੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਈਸਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਰਅਸਲ ਈਸਾ ਤੋਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਹੀ, ਈਸਾ ਤੋਂ ਸੱਤ ਅੱਠ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਵੀ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਈਸਾਈਅਤ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮੀ-ਦੋਵੇਂ ਧਰਮ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ। ਦਕਿਆਨੂਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਹੋਰ ਹੋਰ ਹਨ। ਗਰੀਕ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਸਿਅਸ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸਿਅਸ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤਾਰਸਸ ਅਤੇ ਇਫੇਸਸ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਤੁਰਕ ਲੋਕ ਤਾਰਕ ਨਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਫੇਸਿਸ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਸੱਤ

ਅਜੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਕਿਆਨੂਸ ਜਾਂ ਦੇਸਿਅਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਾਡੇ ਕੰਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਦੇਸਿਅਸ ਮੂਰਤੀ-ਪੂਜਕ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਕੱਟੜ ਸੀ। ਉਹ ਬੜੀ ਸਖਤਾਈ ਨਾਲ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਮੰਦਰਾਂ 'ਚ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਦੇ

ਧਾਰਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਇਸਾਈਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਨਿਰਾਕਾਰ ਰੱਬ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦੇਸਿਅਸ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ

ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੰਦਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਗੱਡ ਦਿੰਦਾ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਕਟਵਾ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਲਾ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੰਦਾ। ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਕਿਆ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦਿਰ 'ਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣ ਜਾਂ ਬਲੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸਿਅਸ ਦੀ ਕਰੋਧੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇੱਕ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਨਾਹ ਲਈ ਜਿਥੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੀਂਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬੋਚ ਲਿਆ। ਦੇਸਿਅਸ ਨੂੰ ਜਦ ਖਬਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੁਫਾ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰੇ ਦਮ ਘੁਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣ।

ਕੁਰਾਨ ਵਿਚ ਸੱਤ ਇਸਾਈਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸਿਅਸ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ ਤੇ ਦੇਸਿਅਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਗੁਫਾ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਹਬੇ-ਕਹਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਹਬੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚਲਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਦਾ ਰੁਪਾਂਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਫਿਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਕਹਾਫ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਗੁਫਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਹਕਾਫ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਫਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਹ ਵੀ ਇਸੇ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਸੱਤੇ ਰਹੇ। ਏਨੇ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਭੁਖ ਦੇ ਮਾਰੇ ਗੁਫਾ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਰੀਦਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸਿੱਕੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਦੇਸਿਅਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਦਕਿਆਨੂਸ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਏ। ਖੁਦ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸ ਨੀਂਦ ਦਾ ਝੌਂਕਾ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮੀ ਦਕਿਆਨੂਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਖਾਤਿਰ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਇਸ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਆ ਲੁਕੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਸੱਤੇ ਜਣੇ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਦਫਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਲੋਕਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਛਮੀ ਚੀਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਹਬੇ-ਕਹਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਮਿਥਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਯੁਧਿਆ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸਥਾਨ ਹਨ ਜਿਥੇ ਰਾਮ ਦੇ ਜਨਮ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਈਸਾ ਤੋਂ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਕਰਨੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸੀਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਦਕਿਆਨੂਸ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਹ ਤਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸਿਅਸ/ ਦਕਿਆਨੂਸ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਈਸਾਈਅਤ ਜਾਂ ਇਸਲਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਸਨ। ਇਰਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਵੀ ਜਦ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤਨਪੰਥੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਅਹਦੇ ਦਕਿਆਨੂਸ'।

ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਰਾਜਘਾਟ ਨੇੜੇ ਸਸਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਧੀ ਕਰਿਮੇਟੇਰੀਅਮ ਵਿਚ ਸਸਕਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੱਠ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਝੁਕ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਏਕਤਾ ਸਥਲਾ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਲੀਡਰ ਕਰਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਇਆ- ਅਸੀਂ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮੱਦਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਬਜਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੰਜੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਕਿ ਕਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਮਨਾਏ। ਕਰਤ ਨੇ ਸੰਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- ਚੱਲਾ ਪਾਵਾਂਗੇ, ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਡੇਗਾਂਗੇ। ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ- ਭੌਂਕਣਗੇ, ਵੱਢਣਗੇ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਗ਼ੈਰ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਹੁੰਦਾ, ਸਿਹਰਾ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਸਿਰ; ਬਦਨਾਮੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਿਰ। ਬਾਰੂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਤੇਰੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਣਗੇ, ਨਾ ਜਾਹ।

ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰ ਮਣੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅਈਅਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਈਅਰ ਨੇ ਬਾਰੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- ਪਰਮਾਣੂ ਸੰਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਜੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਦੇਵੇ, ਹੋਵੇ ਦਫਾ। ਸੰਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਜੇ ਆਪਾਂ ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਉਪਰ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਬਾਹਰ ਧੱਕਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਕਾਮਰੋਡ।

ਹਮਾਇਤੀ ਧੜਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਵਜ਼ੀਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਏ ਹਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ, ਫਿਰ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਟੋਕੇ? ਸਲਾਹ ਹੋਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਫਸਰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿਉ ਪਰ ਵਜ਼ੀਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਫਸਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣਗੇ,

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਹੀਂ।

ਬਾਰੂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 2009 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚੋਣ ਲੜਨ। ਆਸਾਮ ਠੀਕ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਠੀਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਚਾਹੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ। ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ। ਬਾਰੂ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਆਂ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਤਾਕਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਇੱਕ ਹੁੰਦੈ, ਦੋ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲੋਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਵੱਧ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਧੀਕ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਲਾਹਿਆ ਜਾਏਗਾ।

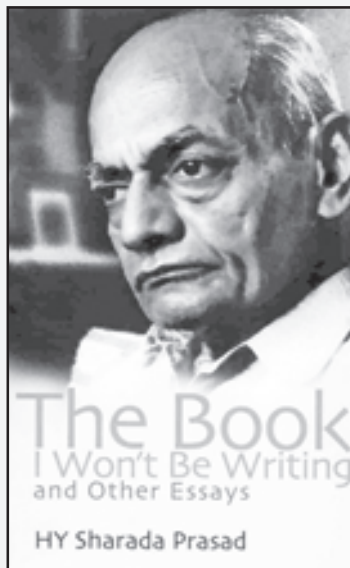
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਮਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅਜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਖਬਰ

ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੁਬਾਰਕ ਕਹਿਣ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਆਏ। ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਣ-ਖਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਲਿਸੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਟਾਈਪ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਏ ਸਨ ਕਿ ਮਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਬਾਰੂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਵਾਲਾ ਕਾਗਜ਼ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ- ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ

ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਬਿਆਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੋਸਤ ਦਾ ਬਾਰੂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ- ਇਹ ਕੀ ਡਰਾਮੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ? ਬਾਰੂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ- ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਗਿਫਟ ਸਮਝੋ। ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸ਼ਾਰਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਿ ਬੁੱਕ ਓਫ ਆਈ ਵੇਂਟ ਬੀ ਰਾਈਟਿੰਗ' (ਸੰਜੇ) ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ 'ਦਿ ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਿਨਿਸਟਰ'।

ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਰੂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਪੈ ਗਈ। -ਕਿਉਂ ਭੋਜਿਆ ਸੀ ਇਹ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ.? -ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਾਂ ਸਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਭਾ ਕਰਨੀ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। -ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੋਭਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਆਇਆ। ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਸੀ, ਬੋਲਿਆ- ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਆਪਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਬੈਠਦੇ ਆਂ, ਲੰਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਤੁਸੀਂ ਜਰਨੈਲ ਹੋ ਤੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਕਾਰਨ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਅਜੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਦਿਉ, ਫਿਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਝੌਤਾ ਤਾਂ ਦਰਕਿਨਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਪਿੰਡ ਗਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਕ ਮਿ ਉ ਨਿ ਸ ਟ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਹਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੇ, ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਤੇ ਦੇਵ ਗੌੜਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਆਈ.ਕੇ. ਗੁਜਰਾਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਪਰਮਾਣੂ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਸੈਕੂਲਰ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਦਿਉ। ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜੇ ਸੋਨੀਆ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਤੇ ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਵਕਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਬਚੀ ਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ

ਹੋਇਆ। ਬਾਰੂ ਪਤਾ ਲੈਣ ਗਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜੂਸ ਪੀਤਾ। ਬਾਰੂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸੀਂ ਨਾ ਤੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗਿਐਂ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹਿਆ ਹੈ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਜੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ। ਕਲਮਾਡੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਉਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰ ਲਈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਾਗੀ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਨਾ ਦਿਉ। ਸਰਕਾਰ ਦਾਗੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਮਿਲਣ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਮਿਲਣ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਗੱਜਿਆ- ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਾਪਸ ਲਵੇ। ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਦਨਾਮ ਹੋਵੇ, ਰਾਹੁਲ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਰਾਹੁਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਛਪਿਆ, ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਖਾਕ ਹੋ ਗਈ। ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਗਏ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਾਪਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਸਿਖੰਡੀ' ਕਿਹਾ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਪਾਤਰ 'ਸਿਖੰਡੀ' ਨਾ ਔਰਤ ਸੀ ਨਾ ਮਰਦ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ' ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ, ਯੋਧਾ ਸੀ ਪਰ ਗਲਤ ਧਿਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਇਆ, ਫਲਸਰੂਪ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਉਪਰ ਲੇਟਣਾ ਪਿਆ।

ਇਕ ਗਰੀਬੀ, ਦੂਜਾ ਰੰਗ ਪੱਕਾ। ਫਿਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਵੱਡੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਡੀ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਦਾ ਸਾਕ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਭਰਜਾਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੀ ਪਰ ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਤਿਉੜੀਆਂ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਦਾ ਕੱਦ-ਕਾਨ ਉਚਾ ਲੰਮਾ ਸੀ ਤੇ ਰੰਗ ਗੋਰਾ, ਤੇ ਬਾਪੂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ। ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਤੇ ਕੱਦ ਮੱਧਰਾ, ਯਾਨਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਾਪੀ ਸੀ। ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਤੇ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਮਾਤਾ ਵਰਗੇ ਸਨ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਰੱਬ ਕੌਲ ਰੰਗ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਰਬਾਲਾ ਬਣਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਕੀਤੀ। ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਰਬਾਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦ ਪੁੱਗ ਗਈ। ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਭਈਆ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਵਾ ਲਿਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਜੰਝ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਭਈਏ ਨੂੰ ਆਖੀ ਜਾਵੇ, “ਵੇ ਮਿੰਨਿਆ! ਆ ਜਾ ਸਲਾਮੀ ਪੁਆ ਲੈ।” ਇੰਧਰ, ਮੈਨੂੰ ਸਾਡਾ ਚਾਚਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਦੇਖ ਭਈਆ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਖਰਾਬੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।”

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੰਜ ਹੀ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਭਈਆ ਫੜ ਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਹਮ-ਉਮਰ ਹੀ ਸੀ, “ਉਏ ਭਈਆ! ਲਾਹ ਪੱਗ। ਕਿਵੇਂ ਸਾਲਾ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਟਿੱਡਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਈ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।” ਭਈਆ ਕਹੇ, “ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਪਗੜੀ ਉਤਾਰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਗੱਲ ਮੂੰਹੋਂ-ਮੂੰਹੀਂ ਸਾਰੇ ਤੁਰ ਗਈ। ਲੋਕ ਨਾਲੇ ਹੱਸੀ ਜਾਣ, ਨਾਲੇ ਕਹੀ ਜਾਣ, ਬਈ ਸਰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਈਆ ਜਚਦਾ ਹੈ, ਮਿੱਠੇ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਟੌਹਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਈਏ ਦੀ ਟੌਹਰ ਸਿਰੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਈ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਚੰਗਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਭਈ ਦੀਆਂ ਸਾਲੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਜੋ-ਜੋ ਗੁਣ ਗਾਏ, ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੜਾ ਪਛਤਾਇਆ ਕਿ ਜੇ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ ਭਈਆ ਹੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਕੇ ਆਪ ਖਿਸਕ ਜਾਂਦਾ।

ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਟਿੱਚਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਭਰਜਾਈ ਦੀਆਂ ਗੋਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਛਣਕਦਾ ਚੂੜਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੌਕੇ-ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਗੱਲਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਮਾਤਾ ਵੀ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਪਟਰਾਣੀ ਬਣੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਚਾਰ ਕੁ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ‘ਤੇ ਭਈਆ ਬੈਠਾ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, “ਕੁਝੇ ਦਲਜੀਤ, ਮਿੱਠੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੱਖਣੀ ਪਾ ਦੇ।”

“ਜੀ ਬੀਬੀ ਜੀ।” ਭਰਜਾਈ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ

ਜੀਹਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਨੇ ਦਾਣੇ...

ਮਿਸਰੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਿਠਾਸ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਬਾਬੂ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਭਰਜਾਈ ਆਉਂਗੀ। ਭਰਜਾਈ ਸਿੱਧੀ ਭਈਏ ਵੱਲ ਗਈ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਖਣੀ ਦਾ ਚਮਚ ਪਾ ਆਈ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਕਹਿੰਦੀ, “ਪੁੱਤ ਦਲਜੀਤ, ਮੈਂ ਮਿੱਠੇ ਨੂੰ ਮੱਖਣੀ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿਾ ਸੀ।”

“ਬੀਬੀ ਜੀ, ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਮਿੱਠਾ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈ।” ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮੈਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਭਈਏ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਖੈਰ! ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਪਰ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਵਧ ਗਿਆ। ਇਕ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਦੂਜਾ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਭਾਈ ਨੂੰ ਤੱਕਣਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਭਾਈ ਨੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਸੋਟੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਹਿਾ, “ਏ ਭਈਆ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੁ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਕਿਉਂ ਦੇਖਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਤੁਮ ਨਹੀਂ ਹਟੇ, ਤੇ ਵੱਡੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਕੇ ਬੜਾ ਦੇਊਗੀ...ਸਮਝੋ।” ਮੈਂ ਝੱਟ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਕੇ ਕਹਿਾ, “ਮੇਰੀ ਸੋਹਣੀ ਭਰਜਾਈ! ਭਈਏ ਹਟੇ ਨੂੰ ਵੀਹ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ।” ਭਰਜਾਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੱਸਦੀ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਈ। ਭਾਈ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਨ ਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਲੱਗਣੇ ਸਨ, ਪਰ ਚਾਰ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਾਤਾ ਕਹਿੰਦੀ, “ਮਿੰਨਿਆ! ਤੂੰ ਚੌਕੇ-ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪੋ ਰੋਟੀ ਫੜਾ ਦਿਆਂ ਕਰੂੰ।”

ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਗਲਤ ਤਾਂ ਕਹਿਾ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੁਆਲੇ ਬਾਰਡਰ ਕਿਉਂ ਬਣ ਗਿਆ? ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਤਾ ਨੇ ਬੁੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਹਾਣੇ ਜਿਹੇ ਪਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਲਜੀਤ ਦਾ ਪੈਰ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਚੰਗਾ ਜੀਅ ਦੇਵੇ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਘਰ ਟੁਆਂ-ਟੁਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਨੇ ਮੇਰੀ ਦੂਰੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਰਜਾਈ ਵੀ ਨਾ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਨਿਆਣਾ ਜੰਮ ਦੇਵੇ। ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਮੈਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਪੋਤਾ-ਪੋਤੀ ਨੇੜੇ ਕਰ ਗਈ। ਖੈਰ! ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਕੁੜੀ ਜੰਮ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਨੇ ਪੱਥਰ ਸਮਝਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ ਪਰ ਮਾਤਾ ਤੇ ਵੱਡੀ ਇੰਜ ਬੈਠ ਗਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿਚ ਗੱਭਰੂ ਪੁੱਤ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਧੀ ਜੰਮੇ ਤਾਂ ਘਰ ਲਕਸ਼ਮੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੋਈ। ਅਸੀਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਮਝੇ ਭਾਅ ਨੇਕੇ ‘ਤੇ ਲੈ ਲਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੂੰਗੀ ਵੀ ਵਧੀਆ ਝਾੜ ਦੇ ਗਈ, ਫਿਰ ਕਣਕ ਵੀ। ਦੋਵੇਂ ਫਸਲਾਂ ਸਾਡਾ ਘਰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਕੇ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਬਚਾ ਵੀ ਗਈਆਂ। ਦੂਜੇ

ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਟੱਕ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ। ਭਤੀਜੀ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਆਮਦਨੀ ਵੀ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਸੁਖਾਲੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਪਾ ਲਿਆ। ਘਰੇ ਚਾਰ ਮਣ ਦਾਣੇ ਦੇਖ ਕੇ ਮਾਤਾ ਨੇ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿਾ, ਪਰ ਭਰਜਾਈ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧੀ ਜੰਮ ਕੇ ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਔਰਤ, ਔਰਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਔਰਤ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਜਲੀਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਭਰਜਾਈ ਹਾਂ-ਹੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ। ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਭੈਣ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਦੋ ਸੌ ਵਾਟ ਦਾ ਲਾਟੂ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਈ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਵੀ ਮੇਰੇ ਰੰਗ ਵਾਂਗ ਕਾਲੇ ਹੀ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੁਸਨ ਦਾ ਲਾਟੂ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਮਾਤੀ ਮੋਟੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੱਲਾਂ ਤੁਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ, ਹੁੰਗਾਰੇ ਭਰੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਮੇਰੇ ਸਿਹਰਾ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਹੋਇਆ। ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਦੂਜੀ ਧੀ ਜੰਮ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਮਾਤਾ ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਲੜਾਈ ਛਿੜ ਗਈ। ਮਾਤਾ ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ, “ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਰਾ ਰੰਗ ਰਗੜ ਕੇ ਫੜੇ ‘ਤੇ ਲਾਉਣਾ, ਜੇ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣਾ।” ਪੋਤੇ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਸੀ। ਤਾਹੀਉਂ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੜਫਦੀ ਸੀ। ਸਵਰਗਾਂ ਵਰਗੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਭੂਤਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਬੇਕਸੂਰ ਜਾਪਦੀ। ਮਾਤਾ ਭਾਈ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮਾਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦੀ।

ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸੱਬ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਤੀਵੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇ, “ਬੱਸ ਭਾਈ, ਪੋਤਾ-ਪੋਤਾ ਕਰਦਾ ਮੁੱਕ ਗਿਆ। ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੋਤੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ।” ਹਰ ਗੱਲ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਮੇਰੀ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਟੰਗਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੀ। ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮਾਤਾ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਭਰਜਾਈ ਗੋਰਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰਮਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਡੌਲੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਜਾਉਂਗੀ। ਬਾਪੂ ਦੇ ਭੋਗ ‘ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਭੈਣ ਵੀ ਆਈ। ਸੋਹਣੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਥੋਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬੋਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਖਾਲੀ ਡੌਲੀ ਹੀ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਰੰਗ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਣਕਵੰਨਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨਾ ਦੁੱਖ ਰਾਝੇ ਨੂੰ ਹੀਰ ਦੇ ਵਿਛੜਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੰਨਾ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਗਿਆ।

ਮੇਰੀ ਹੀਰ ਵਿਛੜ ਗਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਟੁੱਟ

ਗਿਆ। ਸੁਣਿਆ, ਕੋਈ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲਾ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਪੂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਸਤੇ ਏਜੰਟ ਲੱਭਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਹੀਰ ਨੇ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਰੰਗ ਨਿਆਰੇ! ਉਸ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲਾ ਮੁੜ ਨਾ ਆਇਆ। ਇੰਧਰ ਮੇਰੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਤੇ ਹੁਣ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਭੇਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਅੱਖ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਸੀ। ਖੈਰ! ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਅੰਦਰ ਗਿਆ। ਭਰਜਾਈ ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਗਈ, “ਮਿੰਨਿਆ! ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਮਾਪੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਪਰੀਤੋਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਸਤੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਰੱਖਿਆ, ਮੇਰਾ ਗੋਰਾ ਰੰਗ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੰਦੇ ਦੇ ਕਰਮ ਗੋਰੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ...ਜੇ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਈ। ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਈਂ। ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿਆਂ ਕਰੀਂ।” ਮੈਂ ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ ਭਰਜਾਈ ਮਸਾਂ ਗੱਲਾਂ ਲਾਹੀ। ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਕੇ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਸਕਾਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਕਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਟਿਕ ਗਿਆ, ਤੇ ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਏਜੰਟ ਨੇ ਸਾਡੀ ਫਲਾਈਟ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਬਾਰਡਰ ਟੱਪਣਾ ਸੀ, ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਮੁੰਡੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਹੀ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ‘ਤੇ ਅਸੀਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਕ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਪੇਪਰ ਬਣਾ ਗਏ। ਹੁਣ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਮਿੱਠੇ ਕੋਲ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਖੂਬ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਚੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ, ਫਿਰ ਪਿੰਡ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਰਜਾਈ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮਿਲਣ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ-ਕੱਟੇ ਬੰਨ੍ਹਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਰੰਗ ਗੋਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਫਿਰ ਕਹੇ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਨੂੰਹ ਗੋਰੀ ਚਿੱਟੀ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ।” ਮੈਂ ਕਹਾ, “ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਰਗੀ ਲੈਣੀ ਹੈ।” ਕੁੜੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaisudhar.com

ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਗੋਰਾ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਕਹਿਾ, “ਭਰਜਾਈ, ਮੈਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਕਰਵਾ ਦੇ।”

“ਮਿੰਨਿਆ! ਰਿਸ਼ਤਾ ਤਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਤੇਰਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਜਿੰਨੀ ਕਾਲੀ ਕੁੜੀ ਮੇਰੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਯੂ.ਪੀ. ਵੱਲ ਲੱਭ ਜਾਵੇਗੀ।” ਭਰਜਾਈ ਗੋਲ ਟਿੱਚਰ ਕਰ ਗਈ।

“ਕਾਲੀ ਕੁੜੀ ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੋਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹੋ ਹੀ ਲਿਆ ਦੇ।” ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਹਿਾ।

“ਤੇਰਾ ਮਤਲਬ ਪਰੀਤੋਂ ਨੂੰ।” ਭਰਜਾਈ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨੱਚ ਉਠੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲਫੜੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਹਿਾ, “ਰਾਝਿਆ! ਆਪਣੀ ਹੀਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ...”

“ਭਰਜਾਈ ਉਹ ਕੁੜੀ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਰੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਪਰੀਤੋਂ ਦਾ ਹੱਥ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੰਝੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, “ਮਿੰਨਿਆ! ਜੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਰ ਨਾ ਬਣਨ, ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ। ਕੁੜੀ-ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨਾ ਹੋਣ। ਔਰਤ, ਔਰਤ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾ ਬਣੇ। ਫਿਰ ਕੁੱਖ ਤੇ ਰੁੱਖ ਸਲਾਮਤ ਹਨ।”

ਫਿਰ ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਪੇਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਰੀਤੋਂ ਦਾ ਹੱਥ ਮੰਗ ਲਿਆ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਲਾਟੂ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਚਾਨਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਨੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਮੋਟਾ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, “ਜਿਥੇ ਰਹੋ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹੋ।” ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਘਰ ਵਿਚ ਸਵਰਗ ਵਰਗੇ ਦਿਨ ਪਰਤ ਆਏ। ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਵੀ ਪੁੱਤ ਜੰਮ ਲਿਆ, ਤੇ ਸਾਡੇ ਵੀ ਜੋੜੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਵਿਚਾਰੀ ਤੁਰ ਗਈ।

ਇਹ ਹੱਡਬੀਤੀ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਾਈ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਕਹਿਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟ ਗਈ ਤੇ ਸ. ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਜੋ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਸਮਰਥਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਟੁੱਟ ਗਈ।

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ
ਫੋਨ: 91-94175-33060

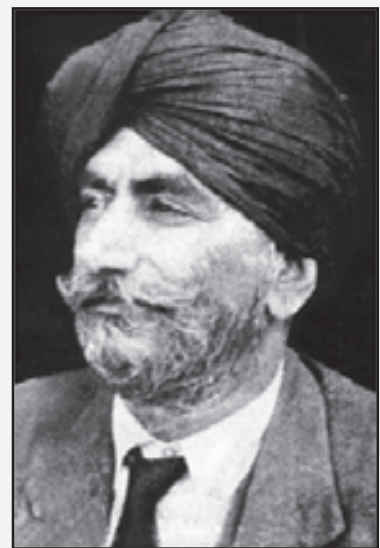
ਬੋਝੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸ. ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜੋ ਕੰਮ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣ ਗਏ। ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ 1967 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਕੋਠਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗ੍ਰੇਡ ਮਿਲੇ ਪਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਾਂਗ ਇਹ ਗ੍ਰੇਡ ਲੈਣ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕਈ ਅਧਿਆਪਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਂ। ਬਤੌਰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਗਿੱਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਪਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆਂ

ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਹੜਤਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਗ੍ਰੇਡ ਮਿਲ ਗਏ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ। ਮੇਰੀ ਤਨਖਾਹ 191 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 366 ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਆਪਕ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ।

ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਸਾਂਝਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸ. ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰ ਅਫਸਰ ਆਪਣੀ ਨੋਟਿੰਗ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਫਾਈਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨੋਟਿੰਗ ਵਾਲੀ ਆਉਂਦੀ, ਉਹ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਵੀ ਕਾਇਦੇ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਜੇ ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਜੇ ਵੀ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਬਣਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀ. ਜੇ. ਪੀ. ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ

ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ

ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਸ. ਗਿੱਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਦੇਵੇਗੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਾਲ ਰੋਡ ਦੇ ਨਾਵਲਟੀ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਦਾ ਜਦ ਉਦਘਾਟਨ ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਮ ਬਾਗ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਨ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਾ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵੀਰ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿਣ ਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪਿੰਡ ਮਿੱਟੀ ਪਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਏਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਜੋ ਜਾਲ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਛਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਤਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲਾਹੌਰੀ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਡੈਮ ਗੰਜ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ

ਯਾਦ-ਝਰੋਖਾ

ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਡੈਮ ਗੰਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੂੜੀਆਂ ਲਾਗੇ ਬੈਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖੇ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚੇ ਰੂੜੀਆਂ ਲਾਗੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਕੂਲ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੋ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਕੋਟ ਆਬਾਦੀ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ। ਉਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹੋ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਨਵਾਂਕੋਟ ਵਿਖੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਇਮਾਰਤ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਲਈ 8 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਰੀਦ ਤਾਂ ਲਈ ਪਰ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਸਟੋਅ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਏਨੇ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਅਧੀ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਸ. ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹਮਾਇਤ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਉਸਾਰੂ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਸਨ।

ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਮਹਿਮਾਨ ਆਇਆ ਹੈ।
“ਸ਼ਸੀ, ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਤਾ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੱਸ”, ਮੈਂ
ਰਿਸੈਪਸ਼ਨਿਸਟ ਕੁਤੀ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਸਕਿੰਟ ਮਹਿਮਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ
ਸ਼ਸੀ ਦਸਦੀ ਹੈ, “ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ।”
“ਅੱਛਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ, ਬੈਠਣ, ਮੈਂ ਪੰਜ
ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਆਇਆ”, ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ
ਹਾਂ।

ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਫੇਰ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ,
ਹੁਣ ਉਹ ਕੀ ਕਹਿਣ
ਆਏ ਹਨ।

ਸ ਰ ਦ ਰ
ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ
ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ
ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ
ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਵੇਚ ਕੇ
ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਸਸਤੀ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-1165736868
bhullargs@gmail.com

ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ। ਹੌਲੀ-
ਹੌਲੀ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਚੰਗੀ ਫਸਲ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ
ਉਹ ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ ਆਬਾਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।
ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ
ਵੇਚਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਦੇ
ਰਹੇ। ਫੇਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਮਕਾਨ
ਅਤੇ ਮਸਾਂ ਏਨੀਂ ਕੁ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿ
ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸ ਨਾਤਾ
ਜੁੜਿਆ ਰਹੇ।

ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਯੂ.ਪੀ. ਵਾਲੀ
ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ
ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੋ
ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਝਗੜਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ
ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ
ਹੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ
‘ਹਰਾਮਜ਼ਾਦੇ ਗੁੰਡੇ’ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਕਿੰਨੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ, ਕਿਸ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਕੁਝ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੱਚ-
ਮੁੱਚ ‘ਹਰਾਮਜ਼ਾਦੇ ਗੁੰਡੇ’ ਹਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ। ਭਲਾ ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ
ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?
ਅਸਲ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ
ਪਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਕੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਹਾਂ!

ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਖਿਆਲ
ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਜੋ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ
ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ!

ਮੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਸਾਲਾਂ
ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਬੜਾ
ਹੀ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ-ਬੱਸ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ
ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਰਨੇ-ਪਰਨੇ। ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਨਾਲ
ਬਹੁਤਾ ਸੰਘਣਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ
ਸਮਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ-ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ
ਕਾਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਨੌਕਰੀ ਕਾਰਨ। ਪਿੰਡ ਵੀ ਸਾਡਾ
ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਬਾਈ ਨੰਬਰਦਾਰੀਆਂ ਹਨ ਸਾਡੇ
ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ। ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ
ਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਲੋੜ ਤੋਂ ਕੋਣ ਕੀਹਨੂੰ
ਜਾਣਦਾ ਹੈ? ਬੱਸ ਆਪਣੀ ਪੱਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ
ਹੀ ਵਾਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ-ਸਾਹੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੱਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਦੁਖਦੇ-ਸੁਖਦੇ
ਬਹੁਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੱਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ। ਦੂਸਰੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ
ਦੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੇ
ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਘਰ ਤਾਂ ਸਾਡੇ
ਬਿਲਕੁਲ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਖਿਆਂ ਦੀ ਪੱਤੀ
ਵਿਚੋਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਧੂਆਂ ਦੀ ਪੱਤੀ ਵਿਚੋਂ।

ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਮੇਰਾ
ਪਹਿਲਾ ਨਿੱਜੀ ਵਾਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਿਆ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ
ਐਮ.ਏ. ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੈਂ

ਐਮ.ਏ. ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਨੌਜਵਾਨ
ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਜਮਾਤ
ਵਿਚੋਂ ਮੁੰਡੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਝੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।
ਤੇ ਆਖਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ
ਨਾਲ ਵੀਹ-ਪੱਚੀ ਮੁੰਡੇ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਨਿੱਕਲਦੇ
ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧ-ਪੱਧ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ
ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜਦੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮੈਟ੍ਰਿਕ
ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ-ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਮੁੰਡੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵੱਖ-
ਵੱਖ ਰਾਹਾਂ ਉਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ-ਕੋਈ ਖੇਤੀ ਵਿਚ, ਕੋਈ
ਪਟਵਾਰੀ, ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਕੋਈ ਫੌਜ
ਵਿਚ। ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ-ਟਾਵਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲਿਆ
ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾ
ਮੁੰਡਾ ਸੀ।

ਐਮ.ਏ. ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਅਤੇ ਮਾਣ
ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬੜਾ ਸੀ, ਪਰ ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ
ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ
ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਐਮ.ਏ.
ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਖਬਰ ਜਿਹੀ ਬਣ
ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਏ। ਘੁੱਟਵਾਂ
ਚੁੜੀਦਾਰ ਚਿੱਟਾ ਪਜਾਮਾ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਕਮੀਜ਼ ਉਤੋਂ
ਦੀ ਟਸਰ ਦਾ ਲੰਮਾ ਕੋਟ। ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ
ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਜਥਾੜਿਆਂ ਹੇਠ ਦੇ ਗੁੱਟੀਆਂ
ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਪੀਲੀ ਖਾਲਸਈ
ਪੱਗ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਖੁੰਡੀ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣ
ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮਤਾਬਿਕ ਮੈਂ ਪਿੰਡ
ਦਾ ਨਾਂ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਮੈਦਾਨ
ਵਿਚ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਗੱਲ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਚੇਤਾ ਜਿਹਾ ਆਇਆ
ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਐਮ.ਏ.
ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਬੜੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਰਦਾਰ
ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਆਪ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪਾਸ
ਸਨ।

ਤੌੜੀ ਦਾ ਤੱਤਾ-ਤੱਤਾ ਕੜਿਆਂ ਹੋਇਆ
ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ
ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗ ਕੇ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋੜੀ
ਲਈ ਸੀ। ਤੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਮੇਰੀ
ਵਡਿਆਈ, ਤਾਲੀਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ
ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਹਾਲਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ
ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲੰਦ-ਇਕਬਾਲ ਅਤੇ ਹਰ-ਮੈਦਾਨ-
ਫਤਹਿ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਾ ਹੋਏ
ਸਨ।

ਮੈਂ ਵਿਹਲਾ ਫਿਰਨ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਰੀਆ
ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਪਿੱਛੋਂ
ਬਾਹਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਉਦਿਆਂ
ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਇਕ ਐਮ.ਏ. ਹੋਰ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ
ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ ਲਿਖਣ-ਲਿਖਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਤਿੱਖਾ
ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਹਿਤ
ਸਭਾ ਵੀ ਬਣਾਈ, ਜੀਹਦਾ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਸਕੱਤਰ
ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ-
ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਡੂੰਘਿਆਈ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਬਣਨ ਦੀ
ਉਮੰਗ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਮ ਤੌਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਛੰਦਾਂ
ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾ, ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ
ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭ ਵਿਚ ਮਿਥੀ
ਗਈ ‘ਸਮੱਸਿਆ’ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ
ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ
ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਸਨ। ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ
ਵੀ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦਾ
ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹੇ ਪੜ੍ਹ ਲੋਕਾਂ
ਲਈ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਇਕ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ
ਕੱਢੇ ਗਏ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ
ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਕਈ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ, ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ
ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ‘ਮਨੋਹਰ ਵਿਚਾਰ’ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਏ।
ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਜਲੂਸ ਦੀ
ਸਮਾਪਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਉਡ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ
ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ
ਡਬਲ ਐਮ.ਏ. ਬਣਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ
ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਕਾਬਿਲ ਨੌਜਵਾਨ
ਨੂੰ, ਕੌਮ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀਰੇ ਨੂੰ, ਡਬਲ ਐਮ.ਏ.,
ਸ਼ਾਇਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਨਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਸਟਰੀ
ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਆਰੀਆ

ਕਸਤੂਰੀ ਵਾਲਾ ਮਿਰਗ

ਸਕੂਲ ਵਿਚ!

ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ
ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਕੰਮ
ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਗਲੀ ਤਰੱਕੀ ਵਾਸਤੇ ਪੌੜੀ ਦਾ ਇਕ
ਡੰਡਾ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਹਦੇ ਆਸਰੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ
ਦੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ
ਗਈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੀ ਸਰਦਾਰ
ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਕਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾ ਹੋ
ਸਕੀ।

ਫੇਰ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਤੇ ਉਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆਈ। ਚਿੱਠੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ
ਲਗ-ਕੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ
ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ।
ਔਖਾ ਹੋ-ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਅਣ-ਸਮਝੇ ਸ਼ਬਦ ਅਣ-
ਪੜ੍ਹੇ ਛੱਡ-ਛੱਡ ਕੇ ਪੜ੍ਹੀ ਲੰਮੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ
ਮੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੂ.ਪੀ. ਵਾਲੇ ਘਰ-
ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਵਤਨਾ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੰਦ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਮਾਮੂਲੀ ਜ਼ਮੀਨ
ਉਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ,
ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਾਇਕ ਤੰਗੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀ
ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੱਟ ਵਾਲੀ ਟੈਂ ਕਰਕੇ, ਯੂ.ਪੀ. ਵਾਲੀ
ਜ਼ਮੀਨ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਹੈ। ਤੇ
ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਚੁਣਿਆ ਹੈ।

ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵੀ
ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਤਾਰੀਖ ਮੈਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗੇ,
ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਸੱਦ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ
ਯੂ.ਪੀ. ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ
ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਆਖਿਆਂ ਸਭ
ਮਾਮਲਾ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਅੰਤ
ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੇਤੀ ਜਵਾਬ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਕੀਤੀ

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਚਿੱਠੀ ਆਈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ
ਲਿਖਾਵਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ
ਅੰਤਰਦੇਸੀ ਪੱਤਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜਵਾਬ ਨਾ
ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਨਾਇਆ, ਸਗੋਂ
ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ
ਸਿਰੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ
ਹੋਵਾਂਗਾ। ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ
ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ
ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦਾ
ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ
ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਕਿ
ਜੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਨਾਲ
ਸਬੰਧਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਮੈਂ ਵਾਜਬ
ਨਾ ਸਮਝਦਾ ਹੋਵਾਂ, ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਫੁਲਾਣਾ ਸਿੰਘ
ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਔਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ
ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ
ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਉਚੀ
ਪਦਵੀ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਆਈ ਏ ਐਸ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਬੜੇ
ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਸਾਊ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਨ। ਸਰਦਾਰ
ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹੀਰੇ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ
ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੋੜਨੀ।

ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਕੋਈ
ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਤੇ ਪਰਸੋਂ ਅਚਾਨਕ ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਦਫਤਰੋਂ
ਮੁੜਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬੜੀ ਉਤਾਵਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰਦੇ
ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ‘ਲਗਾਤਾਰ ਤਰੱਕੀ’ ਉਤੇ
ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ, ਪਿੰਡ ਦਾ
ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਂ ਉਚਾ ਕਰਨ
ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ
ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੁਤਬਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ
ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ।

ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਏਨੀਂ ਅਜੀਬ ਸੀ ਕਿ ਇਹਦਾ
ਭਲਾ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ! ਅਨਪੜ੍ਹ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਫਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜੀਬ-ਅਜੀਬ
ਚਿੱਠੀਆਂ ਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।
ਕੋਈ ਮੈਥੋਂ ਵਲੈਤ ਭਿਜਵਾਏ ਜਾਣ ਵਿਚ ਮਦਦ
ਮੰਗਦਾ, ਕੋਈ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਜ਼ੋਰ
ਪਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਰੂਸੀ
ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਦਾ। ਪਰ ਸਰਦਾਰ
ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ
ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਯੂ.ਪੀ. ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ
ਉਥੋਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂ! ਇਹ ਚਿੱਠੀ
ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ
ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ। ਕਦੇ ਕਦੀ ਚਾਰ
ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤੇ
ਵਾਕਫਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜੀਬ-ਅਜੀਬ ਫਰਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦੀ
ਗੱਲ ਚਲਦੀ, ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਦਾਰ
ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਭ ਨੂੰ
ਫਿੱਕਾ ਪਾ ਦਿੰਦਾ।

ਅਕੇਵਾਂ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਆ
ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲੀਲ ਬਤਥ ਦੇ ਫੰਘਾਂ
ਉਤੇ ਪਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ
ਵਿਚ ਅਟਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਘਰ ਆਏ
ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਮੈਂ
ਟਾਲਮਟੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ
ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ
ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਸੋ ਸਕੇ।

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਸਰਦਾਰ
ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੁਰ ਪਏ। ਮੇਰੇ ਦਫਤਰ ਵਾਲੇ
ਪਾਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ
ਗੱਡੀ ਪਿੰਡ ਪਰਤ ਜਾਣਾ ਸੀ।
ਤੇ ਹੁਣ ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਫੇਰ
ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਉਂਦਾ
ਹਾਂ। ਉਹ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ
ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਇਹ ਕੰਮ ਏਨੀਂ ਛੇਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੋਚ ਕੇ ਹੀ ਕੋਈ ਤੰਦ ਲੱਭੀ ਜਾ
ਸਕਦੀ ਹੈ।

“ਜੇ ਪੁੱਤਰ ਤੂੰ ਚਾਹੇਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ
ਸਕਦਾ ਹੈ,” ਉਹ ਗੱਲ ਦਾ ਤੋੜਾ ਫੇਰ ਉਥੇ ਹੀ
ਝਾੜਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਮੇਰੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ
ਝਿਜਕ ਦਾ ਵੀ, ਜੋ ਹਰ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ
ਹੋਰ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

“ਤਾਇਆ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੋ,”
ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝੋ, ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ,”
ਮੈਂ ਰੋਣਹਾਕਾ ਹੋ ਕੇ ਆਖਦਾ ਹਾਂ।

“ਤੂੰ ਕੌਮ ਦਾ ਹੀਰਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਕਸਤੂਰੀ ਵਾਲਾ
ਮਿਰਗ ਹੈਂ ਜੋ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹਦੇ
ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ!” ਉਹ
ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਥਾਪੜਦੇ ਹਨ।

“ਤਾਇਆ ਜੀ, ਮੈਂ ਐਹ ਸਤਕ ਉਤੇ ਜਾਂਦੇ
ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਕ ਅਖਬਾਰ
ਦੀ ਇਕ ਸੀਟ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਲਮ ਘਸਾਉਣ
ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ
ਆਦਮੀ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਨਾਚੀਜ਼!” ਮੈਂ ਕਾਹਲਾ ਪੈ
ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

“ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ
ਬੇਟਾ,” ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਮੋਢਾ ਥਾਪੜਦੇ
ਹਨ, “ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਤੇ ਨਾਚੀਜ਼ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ
ਨਿਵੇਂ ਜੋ ਗੌਰਾ ਹੋਏ!”

“ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਸਮਝਦੇ!” ਮੈਂ ਬੇਵੱਸ
ਹੋ ਕੇ ਸਿਰ ਮਾਰਦਿਆਂ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੀ ਆਖ
ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

“ਅੱਛਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰ ਬੇਟਾ। ਮੈਨੂੰ
ਦੂਜੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਝਿਜਕ
ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ। ਇਹ ਅਫਸਰ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਤੂੰਛ
ਲੋਕ ਹੀ ਨੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਤੈਨੂੰ
ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।” ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਉਹ
ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡਾ ਛੱਡਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।
“ਦੱਸੋ?” ਮੈਂ ਕੁਝ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਪੁਛਦਾ
ਹਾਂ।

“ਤੇਰੇ ਲਈ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ,” ਉਹ
ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਂਗਲੀ
ਨਾਲ ਚੁਟਕੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, “ਤੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਘੁਮਾ
ਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਹੁਣ ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਬੁਝਾਰਤ ਪਾ ਰਹੇ
ਹਨ। ਮੈਂ ਅਬੋਲ-ਅਵਾਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ
ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਕਿੰਟ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ
ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਘੁਟਦਿਆਂ ਆਖਦੇ ਹਨ, “ਤੂੰ ਆਪ
ਕਿਤੇ ਨਾ ਜਾ, ਬੱਸ ਮੈਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਦੇ ਨਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਦੇ।”

ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਛੁਡਾ ਕੇ ਨੇੜੇ ਦੀ
ਕੰਧ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ
ਸਰਦਾਰ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ
ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, “ਬੱਸ ਇੰਦਰਾ ਤੋਂ
ਇਹ ਚਾਰ ਲਫਜ਼ ਲਿਖਵਾਉਣੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਦਾਰ
ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ ਹੈ।”

ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ, ਬਰਾਜ਼ੀਲੀ ਸਿਨੇਮਾ ਅਤੇ ਓਲਨੇ ਸਾਓ ਪਾਲੋ

ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਬਰਾਜ਼ੀਲੀ ਅਦਾਕਾਰ ਬੀਬੀਆਂ (ਖੱਬੇਓਂ) ਈਵਾ ਤੋਦੋਰ, ਤੋਨੀਆ ਸਿਰੈਰੋ, ਈਵਾ ਵਿਲਮਾ, ਲੇਇਲਾ ਦਿਨੀਜ਼, ਉਦਤੇ ਲਾਰਾ ਅਤੇ ਨੌਰਮਾ ਬੈਂਗਲ।

ਓਲਨੇ ਸਾਓ ਪਾਲੋ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਦਾ ਸਿਰਕੱਢ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੀ। ਬੈਂਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਰਿਹਾ ਪਾਲੋ ਚੰਗਾ ਅਦਾਕਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਬਤੌਰ ਹਦਾਇਤਕਾਰ 'ਕਰਾਈ ਆਫ ਦਿ ਅਰਬ' (ਧਰਤੀ ਦਾ ਰੁਦਨ-1964), 'ਗਰੇ ਮੌਰਨਿੰਗ' (ਸਲੇਟੀ ਸਵੇਰ-1969) ਅਤੇ 'ਫੋਰਟ' (ਕਿਲੂ-1974) ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਪਾਲੋ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਕਰਾਈ ਆਫ ਦਿ ਅਰਬ' ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕੰਗਾਲੀ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਸੰਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਪਾਲੋ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਜਾਬਰ ਫੌਜੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਾਲੋ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਭਤਕਾਉ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਸਵੇ-ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਿਨੇਮਾ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਸਿੱਟੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਸਿਨੇਮੇ ਉੱਤੇ ਕਰਤੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਬਿਠਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਜਾਬਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨਾ 'ਮੁਲਕ ਵਿਰੋਧੀ' ਅਤੇ 'ਭਤਕਾਉ ਕਾਰਵਾਈ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਨ 1968 ਵਿਚ ਪਾਤ੍ਰਿਆਂ ਨੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਲੰਬਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਕਤੀ ਵਿਚ ਬਰਾਜ਼ੀਲੀ ਅਦਾਕਾਰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਫੌਜੀ-ਸੱਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਿਸਾਲੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਈਵਾ ਤੋਦੋਰ, ਤੋਨੀਆ ਸਿਰੈਰੋ, ਈਵਾ ਵਿਲਮਾ, ਲੇਇਲਾ ਦਿਨੀਜ਼, ਉਦਤੇ ਲਾਰਾ ਅਤੇ ਨੌਰਮਾ ਬੈਂਗਲ ਜੋਟੀ ਪਾ ਕੇ ਕਦਮ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ-

ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਕਲੱਬ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲੱਬਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਫੌਜੀ ਸੱਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ ਕਲੱਬਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਫੌਜੀ ਸੱਤਾ ਨੇ ਨੇਵੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸਰਗੇਈ ਐਂਜੇਸਤਾਈਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬੈਟਲਸ਼ਿਪ ਪੋਟੇਮਕਿਨ' ਦਿਖਾਉਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ 1964 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਲਈ ਬਗ਼ਾਵਤ ਭੜਕਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ ਨੇ ਪੂਰੇ ਸਿਨੇਮੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਆਰਾਧਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ਕਲੱਬਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਫਿਲਮ ਮੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਫਿਲਮ ਕਲੱਬਾਂ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੈਂਤੜਾ ਲਿਆ। ਪਾਬੰਦੀਯਾਫ਼ਤਾ ਬਰਾਜ਼ੀਲੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਬਰ ਸੱਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਫਿਲਮ ਕਲੱਬਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਸਿਆਸੀ ਸਿਖਲਾਈ ਨਾਲ ਲੈਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਕਲੱਬਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਮਿਲ ਗਈ। ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਮ ਕਲੱਬ ਸਾਂਝੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਸਿਨੇ ਕਲੱਬਜ਼' ਨਾਲ ਜੁੜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਫਿਲਮ ਕਲੱਬਾਂ ਨੇ ਫਿਲਮ ਵਰਤਾਉਣ (ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ) ਦੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਈਜ਼ਾਦ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਯਾਫ਼ਤਾ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਖਾਉਣੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਫਿਲਮ 'ਬੈਟਲਸ਼ਿਪ ਪੋਟੇਮਕਿਨ' ਫਿਲਮ-ਕਲੱਬਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਬਿੰਬ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਾਬੰਦੀਯਾਫ਼ਤਾ ਫਿਲਮਾਂ ਚੋਰੀ ਛਿਪੇ

ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਓਲਨੇ ਸਾਓ ਪਾਲੋ ਇਸ ਉਬਲ-ਪੁਬਲ ਦੇ ਦੌਰ ਦਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਸੰ 1968 ਦੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਉੱਤੇ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ 'ਗਰੇ ਮੌਰਨਿੰਗ' ਵਿਚ ਕਲਪਨਿਕ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਸਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ ਵਰਤੇ। 1969 ਵਿਚ ਬਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਵਿਚਾਰ 1966 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ

ਸੀ ਜਦੋਂ ਦੋ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਲਿਆ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀ ਪਾਲੋ ਦੀ ਫਿਲਮ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ। ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਖਿੜੀ ਬਰਾਜ਼ੀਲੀ ਫੌਜੀ ਸੱਤਾ ਨੇ ਪਾਲੋ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਿਤਾਬ 'ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਨੈਵਰ ਅਗੇਨ' ਵਿਚ ਪਾਲੋ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, "ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਦਮ ਕਰ ਕੇ ਪਾਲੋ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਪਾਲੋ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਗਰੇ ਮੌਰਨਿੰਗ' ਨੂੰ ਭਤਕਾਉ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ 'ਕੌਮੀ ਸਰੱਖਿਆ' ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ।"

ਪਾਲੋ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਫਿਲਮ ਦੀਆਂ ਕਈ ਨਕਲਾਂ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਕਲੱਬਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਪਾਲੋ ਉੱਤੇ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤਸੱਦਦ ਢਾਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ

ਫਿਲਮ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਅਤੇ ਨੈਗੇਟਿਵ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਏ। ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਇਹ ਫਿਲਮ 'ਗੁਆਚੀ ਫਿਲਮ' ਬਣੀ ਰਹੀ। ਆਖਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਇੱਕ ਨਕਲ ਸ਼ਹਿਰ ਰੀਉ ਡੀ ਜਨੇਰੀਉ ਦੇ 'ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਔਫ ਮੌਡਰਨ ਆਰਟ' ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਮ ਹੇਠ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੀ ਬਚੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨਕਲ ਹੈ। ਇਹ ਨਕਲ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਫਿਲਮ ਸੰਸਥਾ ਸਿਨੇਮਾ ਬੈਂਕ ਦੇ 'ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਔਫ ਮੌਡਰਨ ਆਰਟ' ਵਿਚ ਪਈ ਰਹੀ ਸੀ। 35 ਐਮ.ਐਮ. ਦੀ ਇਹ ਨਕਲ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੋਜ਼ਮੇ ਐਲਵਸ ਨੇਟੋ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਛੁਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਪਾਲੋ ਕੁੱਲ ਆਲਮ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਫਿਲਮਸਾਜ਼

ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਹ

ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ

ਫੋਨ: 91-97799-34747

ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਉਂ ਸਕਿਆ। 15 ਫਰਵਰੀ 1978 ਨੂੰ ਇਕਤਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਾਲੋ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਖਕ ਗਲਾਉਬਰ ਰੋਚਾ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਾਲੋ ਨੂੰ ਬਰਾਜ਼ੀਲੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਆਲਮੀ ਫਿਲਮ ਕਲਾ ਦਾ ਮਾਣਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਲਮੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਬੀ ਜੰਗ ਲੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜੰਗ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਵੀ ਅਹਿਮ ਰਹੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਉੱਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਲਕ ਅਪਣੀਆਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀਆਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਉੱਤੇ ਬੋਧਦੇ ਹਨ। ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜੰਗ ਦੀ ਕਤੀ ਵਿਚ ਮੁਕਾਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਹਿਰਦ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਲੜਾਈ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਦੀ ਮੁਕਾਮੀ ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲਦੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਗਰੇ ਮੌਰਨਿੰਗ' ਦਾ ਅਸਲੀ ਟਾਈਟਲ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਓਲਨੇ ਸਾਓ ਪਾਲੋ।

ਫਿਲਮ ਨੇ ਆਲਮ ਨੂੰ ਬਰਾਜ਼ੀਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਫੌਜੀ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਬੇਨਾਮ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਾਤ੍ਰੇ ਰੇਡੀਉ ਉੱਤੇ ਜਾਬਰ ਫੌਜੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਆਮਦ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਤਨ-ਮਨ ਉੱਤੇ ਤਸੱਦਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤ੍ਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਜੋਤਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੋਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਾਤਲ-ਦਸਤਾ ਜੋਤਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਲੋ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਚਿੱਲੀ ਗਿਆ ਹੋਇਆ

'ਗਰੇ ਮੌਰਨਿੰਗ' ਦੇ ਤਿੰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼।

GET THE BEST OF **PUNJABI** AND **HINDI** TV NOW!

\$24⁹⁹
mo.

BEST PUNJABI PROGRAMMING

PTC
PUNJABI

jus
punjabi

Q
eto
UTAR

mh
MAGNE

JUS
one

gPunjab

NOW
FREE
FOR 3 MONTHS!*

~~\$34.99~~

BEST HINDI PROGRAMMING

StarPlusHD

SONY
HD

2
HD
ZEE TV

aapka
colors

Life OK

WILLOW HD

TV ASIA
HD

SONY
SAB

SAHARA
one

Requires HD receiver to view International programming available in HD. Must subscribe to a qualifying American HD package to qualify for HD receiver.

GET A SMARTER WAY TO WATCH TV.
ASK FOR A **FREE HOPPER** DVR UPGRADE¹

- Watch your favorite **LIVE shows anywhere** on your TV, tablet, smartphone or computer
- Record up to **8 shows** at the same time¹
- Watch up to **4 different shows** in different rooms
- Store up to **2000 hours** of your favorite Hindi, Punjabi or American programming

¹Requires Super Joey. Record ABC, CBS, FOX and NBC plus four additional channels.

CALL NOW!

1-888-816-9610

dish

***Important Terms and Conditions: Hindi 3 Months Free:** Valid for activation and installation of qualifying DISH service between 3/13/14 and 7/13/14. Requires subscription to a qualifying American or DishLATINO package in addition to qualifying Hindi package. You will receive a monthly credit of \$34.99 for the first 3 months. You will be responsible for any monthly or upfront costs beyond the value of the credit. After 3 months, then-current everyday monthly price will apply unless you downgrade. **Promotional Offers:** Requires activation of new qualifying DISH service. All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. **ETP:** If you cancel service during first 24 months, early termination fee of \$20 for each month remaining applies. **Activation fee may apply.**

¹Free Hopper upgrade requires 24-month commitment, credit qualification and qualifying American programming. Monthly DVR and receiver fees apply based on number of rooms. Features must be enabled by customer and are subject to availability.

© 2014 DISH Network LLC. All rights reserved.

9610-020-march-june-english

PUNJAB SPORTS AND CULTURE CLUB OF HOUSTON

Presents

Punjabi Sabhiacharak Mela

On 21st June 2014 @ Race Track

ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ

**Free
Entry**

Timing: 6:00 to 11:45 pm

Sarabjit Cheema

Priya Nijjar

Surinder shinda

Gurlez Akhtar

Kulwinder Kally

Address : 7575 North Sam Houston pkway, Houston TX 77064

**Organizers: Gurminder Singh Padda, Hitpaul Singh Sandhar, Gurbir Singh Boparai, Satbir Singh Rana
Ragbhir Singh PANCAL (RB), Manohar Singh Mann, Bhupinder Singh, Aman Singh Sidhu, Harbhajan Singh**

Contact Info.: Manohar Mann 281-220-9353, Bhupinder Singh 832-607-1168

Aman Sidhu 832-863-4756, Gurbir Singh Boparai 832-797-8515

GRAND SPONSORS: PAUL MOORE, SUKHWINDER SINGH (SHAH Ji), SUMER SINGH PINGLIA, TARA ENERGY

PLATINUM SPONSORS: CHARANJEEV S Roy, DR HARDAM SINGH AZAD, SHAVINDER MADAN, HIRA SINGH CHAMDAL, AROON SINGH PATEL

DIAMOND SPONSORS: BOB SIDHU, HARJIT SINGH GALHOTRA, NARINDER SINGH NAGRA, SUNNY GREWAL, PRITAM SINGH TOOR, PATRICK MANN, DR.GURNAIB SIDHU, DR. H S NARANG, MANJEET SINGH GHUMAN, GURCHARAN SINGH DHALIWAL, CHEEMA BROTHERS, SHAMSHER SINGH, DALJIT SINGH (Fuffar)

GOLD SPONSORS: BAWA JEWELERS, B&G WHOLESale, POTENTIA ENERGY, SALEEM LAKHANI, GAGAN MANN, ANKUL DASS, BACHCHA TIWARI, ANOOP SINGH, SAMPURAN SINGH, TIRATH SINGH KHERA, HARGOPAL SINGH SIDHU, GURDEEP SINGH JAMMU, MOHAN SINGH GREWAL, JASVINDER SINGH, MANJEET SINGH DHINDSA, JASVINDER SINGH KHANGURA, HARDEEP SINGH GREWAL, PARWINDER SINGH GILL, BHUPINDER SINGH BRARA, NAJJAR SINGH, BHAI AMAR SINGH, BHUPINDER SINGH DAYAL, GURMIT PADDA, DJ GEORGE, GAJJAN SINGH, KAMALJEET S RAI, DEEPAK S RAI, SATNAM PADDA, BALDEV PADDA, SUKHWINDER SINGH LALLY, JOGA S SANDHU, SIMERPAL S GREWAL, HARDIP S MANN, MANBIR S MANN, Taranjit S Pinglia, Sohan S Kalkat, Dawinder S Khera, Dawinder S Chatha, Kewal S Sohal, Harwinder S Chatha, Sardool S Mann, Jagmit S Mann, Dr. Satbir S Chhina, Balkar S Heyre, Tarlochan S Sandhu, Baldev S Mann, Jarnail S Shah, Parminder & Mohinder S (Baytown), Ragbhir Singh, Sukhwinder Singh (Kala), Gurminder S Aujla, Malak Singh (Sethi), Gurdev Singh, Nanak Singh, Harnek Singh, Yadwinder Singh, Malkit Singh, Gurmej Singh, Pritpal S Ghuman, Avtar S Mann, Happy Watta, Hardit S Sekhon, Satwant S Bassi, Pal S Shemar, Kewal S Shemar, Jasbir S Soodan

SILVER SPONSORS: MOON JEWELERS, GURDEV SINGH SIDHU, HARMANDEEP SINGH DHILLON, PREET INDER SINGH (JUDGE), KARAMJEET SINGH VIRDI, PARWINDER SINGH GHOTRA, HARDEV SINGH MAND, MOHINDER SINGH SANDHU, DAULAT SINGH, GURMEET SINGH SAINI, GURKANWAL SINGH DHINDSA, SARABJEET SINGH MAND, HARJINDER SINGH MANN, BALWINDER SINGH, JASPAL SINGH, PRITPAL SINGH (PP), INDERPAL SINGH JOHAR, BALWINDER SINGH SIDHU, RAJ SINGH GILL, KAMAL OTAL, NAVDEEP SINGH SAINI, JAGTAR SINGH KANDOLA, UJJAGAR SINGH JASSAR, SATWINDER SINGH OTAL, AMRIK SINGH , TERLOCHAN SINGH, JOSE CARRILO, GURWINDER SINGH (G MONEY), HARWINDER SINGH HARRY, IKRAM SINGH, BHUPINDER S GILL, HARDEV SINGH DHILLON, HARDEV SINGH HAYER, RAMANDEEP DHILLON (RAMI), JAGTAR SINGH KANDOLA, LUCKY SINGH BAJWA, MANDEEP SINGH CHEEMA, CHARAN JEET SINGH SANDHU, BALBIR S PADDA, PYARA S DHALIWAL.